

www.trosa.se/op26
N 58° 53' 38" Ö 17° 33' 8"

Översiktsplan 2026

Trosa kommun

Granskningshandling 2025-10-20

Översiktsplanearbetet leds av Kommunstyrelsens planutskott under ledning av ordförande Tomas Landskog (M) och planuppdrag gavs i mars 2024. Sedan valet 2022 består Planutskottet av följande ordinarie ledamöter, utöver ordföranden, Karin Bråth (S) vice ordförande, Dan Larsson (M), Sune G Jansson (M), Anders Johansson (C) t.o.m. 2025-02-26 därefter John Carlsson (C), Magnus Johansson (S), Johan Rehnström (SD) samt följande ersättare Helena Koch (M), Michael Swedberg (M), Bengt-Eric Sandström (L), Anders Tholerud (KD), Gitte Jutvik Guterstam (V), Maria Arman (MP) och Jonas Ohlsson (SD).

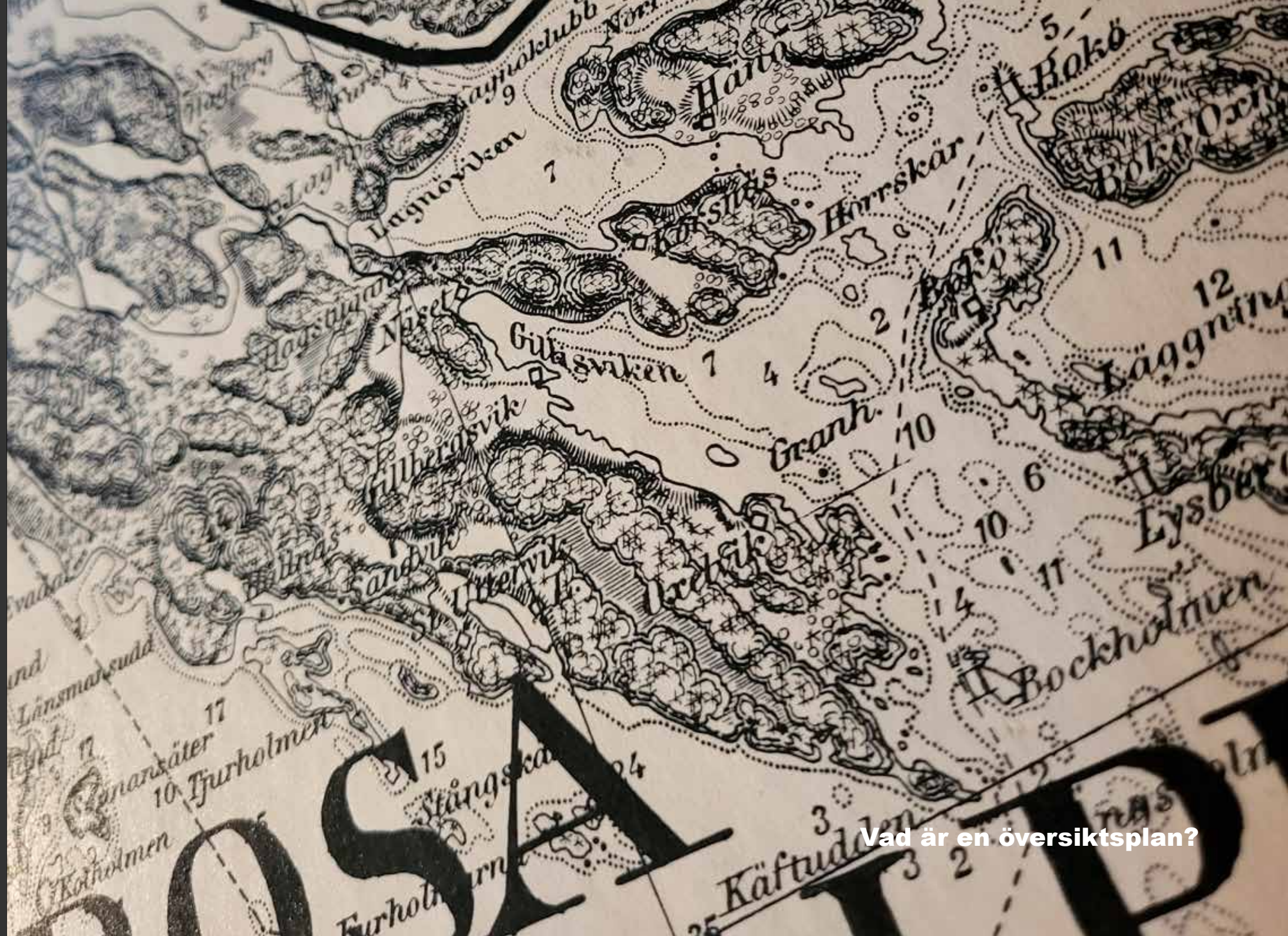
Under hösten 2024 har tematiska seminarier genomförts i Planutskottet. Syftet med dessa seminarier har bl a varit att ge ledamöterna en gemensam kunskapsgrund inför planarbetet, lyfta aktuella frågor av betydelse för översiktsplanen samt förankra översiktsplanen inom kommunens organisation. Deltagande tjänstemän har varit Richard Kihlgren, kommunikationschef, Katarina Sjöberg, miljöchef, Jonas Ivervall, näringslivschef, Malin Karlsson, turistchef, Ulf Hagstedt, teknisk chef, Kerstin Tibbling, KFTS-chef, Christoffer Eriksson, gruppchef gata och park, Åsa Westlund, gruppchef va, Jessica Berg, infrastruktur- och kollektivtrafiksamordnare, Elin van Dooren, kommunekolog, Maria Johansson, parkingenjör, Eva Westergren, projektledare Odla vardagsmaten, Martin Markne, projektledare Bygg, Hannes Stråle, mark- och exploateringsingenjör, Pia Lindbäck, bygglovansvarig, Mats Gustafsson, samhällsbyggnadschef och Linda Axelsson, planchef.

Förslag till ny översiktsplan har tagits fram av Samhällsbyggnadskontoret där texter och kartor skrivits och tagits fram av planchef Linda Axelsson. Texter och kartor har granskats av berörda tjänstemän. Richard Kihlgren, kommunikationschef, har ansvarat för uppbyggnad av den digitala plattformen. Ett reviderat förslag har tagits fram efter samrådet och skickas nu ut på granskning.

Innehållsförteckning

■ Vad är en översiktsplan?	4
■ Hållbarhet och tillväxt	7
■ Befolkning, bostäder och service	12
■ Näringsliv och besöksnäring	15
■ Natur och friluftsliv	19
■ Kulturmiljö i Trosa kommun	23
■ Kommunikationer	27
■ Tekniska system	29
■ Risker, hälsa, kris och beredskap	34
■ Översiktsplanen och ett förändrat klimat	39
■ Riksintressen	42
■ Planförslag	47

Vad är en översiktsplan?

Vad är en översiktsplan?

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan (ÖP) som omfattar hela kommunens geografiska yta och beskriver kommunens inriktning på kort och lång sikt. Översiktsplanen är rådgivande och ska ge vägledning till hur mark och vatten ska användas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är också en överenskommelse mellan kommunen och staten vad gäller allmänna intressen såsom riksintressen, strandskydd, miljö kvalitetsnormer mm. Kommunen ska vidare ta ställning i mellankommunala frågor vid behov. Trosa kommuns översiktsplan har särskilt fokus på kommande fem till tio år men blickar fram mot 2050-talet.

Översiktsplanen redovisar i interaktiva kartor kommunens planeringsförutsättningar t ex naturvärden och kulturmiljöer av betydelse, riksintressen, infrastruktur och mycket mer där det är möjligt att välja vilka intressen som presenteras. Planförslaget är en avvägning mellan ovanstående intressen, kommunens planeringsstrategi och inkomna önskemål från exempelvis markägare i kommunen och är därför inte interaktiva. Till översiktsplanen hör en strategisk miljöbedömning som utgår ifrån Agenda 2030 och dess mål och som redovisas i ett separat dokument. Kommunens översiktsplan vägs mot dessa mål för att ge en ökad förståelse.

Utöver PBL ska översiktsplanen även följa andra lagar och förordningar. Planförslagen får inte strida mot gällande miljö kvalitetsnormer.

Översiktsplanen är rådgivande och ett av de viktigaste strategiska styrdokument som utgör en grund för kommunens myndighetsutövning. Översiktsplanen syftar också till att underlätta för intresserade att söka information om Trosa kommun. Det är dock viktigt att komma ihåg att det är en översiktsplan och därmed beskrivs innehållet

på en översiktlig nivå. För mer information eller kontaktuppgifter, se www.trosa.se.

Kommunstyrelsens planutskott är politisk styrgrupp för översiktsplanarbetet. Samhällsbyggnadskontoret ansvarar för framtagandet av plandokumentet och tjänstemän från kommunens olika verksamheter deltar inom sina respektive områden. Vilka som deltagit i planarbetet redovisas inledningsvis i dokumentet.

Demokrati och inflytande

Översiktsplanen tas fram i en demokratisk process som är reglerad i PBL. Kommunen tar fram ett planförslag och bjuder sedan in till samråd och granskning där det är möjligt att lämna synpunkter. Under planarbetet bjuder kommunen in till information och tjänstemän deltar vid olika forum för att informera om planarbetet och inte minst ta del av förslag och funderingar. Därutöver förs en kontinuerlig dialog med kommuninvånare, fastighetsägare, föreningar, företagare m fl under planperioden där önskemål och idéer samlas in inför kommande översiktsplanarbeten.

Kommunens hemsida kommer att vara den huvudsakliga kanalen framöver för översiktsplanen. En interaktiv karta redovisar planeringsförutsättningar som ligger till grund för det redovisade planförslaget. Samtidigt är det viktigt att tillgängliggöra underlag och förslag på fler sätt och en mer traditionell version som går att läsa som tidigare kommer att finnas att ladda ner samt på kommunens bibliotek och Samhällsbyggnadskontor. Samråd och granskning har planerats för att nå så många som möjligt.

Översiktsplanen ett prioriterat dokument med grunden i Fastlagd kurs för Trosa kommun

Även om översiktsplanen är rådgivande är dess förslag och arbetet högt prioriterat. Det handlar om att kunna ta

ställning i komplicerade frågor, fatta beslut om investeringar mm utifrån ett aktuellt underlag. Som medborgare, företagare, markägare ska det vara enkelt att hitta information om var kommunen ser en fortsatt utveckling och var områden ska bevaras. Även grannkommuner, länsstyrelsen, domstolar m fl kan genom en aktuell översiktsplan få tydliga besked om kommunens ställningstaganden och inställning i olika frågor.

Översiktsplanen stakar ut riktningen för Trosa kommun på lång sikt men visar också hur kommunen ser på utvecklingen de kommande fem till tio åren. I en växande kommun är det av stor betydelse att ha en aktuell översiktsplan både med tanke på fortsatt tillväxt men också för att hitta en balans med de bevarandeintressen som finns. Som medborgare, företagare, föreningsaktiv eller besökare ska du genom översiktsplanen få den information du behöver om Trosa kommun både vad gäller planering och utveckling men också utifrån vilka intressen som styr kommunens ställningstaganden. Ambitionen är att skapa en tillgänglig och lättläst översiktsplan som blir hela kommunens dokument.

Trosa är fortfarande en förhållandevis ung kommun som bildades i början av 1990-talet och utgångspunkten för kommunens planering är Fastlagd kurs för Trosa kommun som antogs i samband med att kommunen bildades 1992. Det är framförallt dessa mål som översiktsplanen tar sin utgångspunkt i:

- Kommunen skall växa i sådan takt att dess speciella karaktär och idyll bibehålls. Varje Orts särprägel ska tillvaratas.
- Kommunen skall arbeta för att fler bostäder och fler arbetstillfällen skapas.
- Miljöhänsyn skall genomsyra den kommunala verksamheten vid planering och beslutsfattande.
- Kommunen skall verka för utökad kollektivtrafik såväl lokalt som regionalt.

Under 2000-talet har arbetet med den översiktliga planeringen kontinuerligt utvecklats och nu aktuell översiktsplan är den femte som tas fram. I en värld som ständigt förändras är en aktuell översiktsplan en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling för Trosa kommun.

Agenda 2030, nationella och regionala mål

Översiktsplanen förhåller sig till Agenda 2030 samt antagna nationella och regionala mål. Agenda 2030 är också utgångspunkt för den prövning av översiktsplanen som görs inom ramen för den strategiska miljöbedömningen. De nationella miljö kvalitetsmålen hanteras framför allt i efterföljande detaljplanering men för att ett område ska markeras i översiktsplanen behöver det förstås vara för- enliga med dessa mål. Även Boverkets vision för Sverige 2025 har utgjort ett bakgrundsdokument till förslag till ny översiktsplan. Planförslaget kopplar an till dess trender och slutsatser inför framtiden.

De mål som planeringen ska ta hänsyn till rör bl a demo- grafi, bebyggelse, ekonomi, klimat, natur och miljö samt infrastruktur. Trosa kommun har integrerat dessa mål i sitt arbete med den översiktliga planeringen och kom- munens riktlinjer anges utifrån dessa områden. Det finns ett antal styrdokument, planer och program som påverkar den kommunala planeringen och Trosa kommun följer de riktlinjer som ges nationellt och regionalt samt gör en egen uttolkning av dessa. Exempelvis kan nämnas att regionens strategi och strukturbild stämmer väl överens med Trosa kommuns mål för utvecklingen. De prioriterade inriktning- arna utgör självklara delar i kommunens utgångspunkter för översiktsplanen. Konkret får detta genomslag bl a i översiktsplanens intentioner att säkra goda kommunikatio- ner, reservera mark för företagsetableringar, växa inifrån de centrala delarna och utmed prioriterade stråk, stärka besöksnäringen samt understödja en växande och varie- rad bostadsmarknad som möjliggör en kontinuerlig tillväxt.

Kommunens bostadsförsörjningsansvar

Landets kommuner har ett bostadsförsörjningsansvar en- ligt gällande lagstiftning och översiktsplanen redovisar hur kommunen avser uppfylla detta. Ansvar har sedan nu gällande översiktsplan antogs utökats och kommunen ska numera även analysera vilka behov som inte kan tillgo- doses på den lokala bostadsmarknaden. Trosa kommun har under lång tid arbetat brett vad gäller planläggning av nya bostäder i syfte att möjliggöra olika boendetyper men också en variation av boendeformer. Trosa kommun gör bedömningen att översiktsplanen ger förutsättningar för att täcka det behov av bostäder som finns i kommunen i enlighet med sitt bostadsförsörjningsansvar.

Utöver det vanliga bostadsbeståndet ger planen möjlighet till en fortsatt utbyggnad av särskilt boende och gruppbo- ende. Befintliga bostäder liksom översiktsplanens förslag till nya bedöms tillgodose invånarnas efterfrågan och i dagsläget ser kommunen inte något tydligt större behov som endast kan säkerställas utanför kommunen.

Parallellt med översiktsplanearbetet pågår arbetet med att revidera kommunens bostadsförsörjningsprogram och samtidigt ta fram en handlingsplan för att säkerställa framtida behov.

Det var en gång...

Snipp snapp snut!
Så var sagan slut!

Hållbarhet och tillväxt

Hållbarhet och tillväxt

Kommunfullmäktige i Trosa kommun har ett övergripande mål att arbeta för en kontinuerlig tillväxt på ca 1-2% invånare per år sett över en femårsperiod. Utifrån det ska den kommunala planeringen verka för att uppnå detta mål. Under 2000-talet har befolkningen vuxit betydligt mer enskilda år vilket framförallt kan förklaras av ett högt bostadsbyggande över tid. Att kommunen periodvis växer i en snabbare takt kan ofta hanteras men över en längre period kan detta leda till påfrestningar inom kommunal service eller att infrastruktur utnyttjas mer frekvent och kapaciteten för vägar samt vatten och avlopp mm prövas. En ökande befolkning kan också påverka närströvsområden eller andra miljöer som kräver viss varsamhet.

Översiktsplanen är ett viktigt instrument att kunna balansera tillväxt med dessa värden och förutsättningar. Sker tillväxt och utveckling på bekostnad av andra värden är den inte att betrakta som hållbar på sikt. För en långsiktighet i planeringen behöver utveckling ske både utifrån att skapa en ekologisk hållbarhet men även med hänsyn till sociala och ekonomiska faktorer. Den attraktivitet Trosa kommun står för ska översiktsplanen både förvalta liksom ge förutsättningar för att utveckla. För att åstadkomma detta behöver översiktsplanen beakta samtliga dessa faktorer. Översiktsplanens sedan länge prioriterade inriktning syftar till att stärka Energi- och klimatplanens angivna utvecklingsstrategi att låta kommunens orter växa inifrån och ut.

Ekologisk hållbarhet

Samhällsplanering skapar förutsättningar för ekologisk hållbarhet och att stärka ekosystemtjänster i samhället. Planeringen kan stärka samband och stråk samt stimulera funktioner som stödjer och utvecklar ekologiska värden. En genomtänkt utbyggnadsstrategi kan också verka för att minska transportberoendet samt skapa en täthet i

bebyggelsen vilket därmed kan sänka utsläpp av koldioxid samtidigt som energiförbrukningen kan minska. Att effektivisera och stimulera hållbara teknisklösningar ger förutsättningar för en långsiktig ekologisk hållbarhet och att ekosystemtjänster tas tillvara i samhället.

Trosa kommun har nyligen antagit en ny Energi- och klimatplan där kommunens målsättningar redovisas samtidigt som ett åtgärdsprogram är kopplat till målen. Planens mål och åtgärder har beaktats vid framtagandet av den nya översiktsplanen. Vid byggnation uppmuntras till mer hållbara material såsom trä. Vid planläggning av kommunens mark finns möjlighet att lägga in detta som ett urvalskriterium vid markanvisningstävlingar eller som villkor vid försäljning. I dialog med externa exploatörer vill kommunen betona vikten av att prioritera småskalighet, landskapsanpassning samt val av hållbara material.

Tillgång till rent vatten och luft är en strategisk fråga inför framtiden. Att arbeta och planera för att förbättra miljö-kvalitetsnormer för vatten och luft är prioriterat i Trosa kommun. Genom olika typer av samarbeten över kommun- och länsgränser, genom projekt av olika slag samt inte minst genom efterföljande detaljplanering skapas förutsättningar att arbeta för att stärka den ekologiska och kemiska statusen på våra vattendrag samt att ytterligare förbättra luftkvaliteten i kommunen.

Social hållbarhet

En kommuns attraktivitet är i många fall kopplat till att ge förutsättningar för en social hållbarhet. I en orolig tid är trygghet en viktig fråga såväl för medborgare som för närings- och föreningslivet. Även tillgång till kvalitativ utbildning, arbetsplatser, tillförlitlig kollektivtrafik och annan offentlig service är faktorer som bygger social hållbarhet. Utöver det utgör det brottsförebyggande arbetet en viktig grundpelare för att skapa ett tryggt samhälle. Översiktsplanen är ett av flera sätt kommunen kan verka för att

uppnå detta och inte minst i nästa skede när nya områden ska planläggas. Genom planering av offentlig verksamhet, lokalisering av nya boendeyråden, säkerställa verksamhetsmark inför framtiden och planera för en god kollektivtrafik och infrastruktur ges grundläggande förutsättningar för en positiv utveckling. Samtidigt har tillgång till grönområden såväl i våra tätorter som på landsbygden liksom att lyfta fram kommunens kulturhistoriska värden och traditioner stor betydelse för att skapa sammanhållning och en social struktur där medborgare oavsett ålder, kön och ursprung kan växa och bidra till samhället.

Trosa kommun arbetar med dessa frågor på olika sätt. Det kan handla om renodlat folkhälsoarbete, utbildningsinsatser, brottsförebyggande arbete liksom samarbeten med externa aktörer mm. I vissa fall är verksamheten styrd av lagstiftning och en del av kommunens myndighetsutövning medan i andra fall utgör det prioriterade uppgifter i syfte att stärka kommunens invånare i ett förebyggande syfte. Inom ramen för översiktsplanen är det viktigt att lyfta fram åtgärder som kan stärka detta arbete t ex att en ny exploatering kan bidra till att öka trygghet och tillgänglighet på ett sätt som skulle vara svårt att genomföra annars. Kommunen genomför regelbundet trygghetsvandringar i samverkan med andra myndigheter i syfte att identifiera och åtgärda platser och stråk där risk finns för otrygghet, skadegörelse eller brott. Utöver detta har övervakningskameror satts upp eller kommer sättas upp på strategiska platser i brottsförebyggande syfte.

Sedan 2015 och nu senast sedan krigsutbrottet i Ukraina har Trosa kommun tagit emot nya invånare från olika delar av världen. Kommunen bedriver ett aktivt integrationsarbete där målet är att nyanlända så snabbt som möjligt ska kunna integreras i samhället genom utbildning och arbete.

Ekonomisk hållbarhet

För att Trosa kommun långsiktigt ska vara en attraktiv

kommun för medborgare och företag krävs en fortsatt god ekonomi. Snabba befolkningsförändringar kan ge tröskeffekter som leder till behov av större investeringar på samma sätt som år med lägre tillväxt kan resultera i att kommunal verksamhet kan behöva minskas. Genom att studera översiktsplanen tillsammans med befolkningsprognoser och framtida behov av lokaler för verksamheten kan kommunens organisation ha en framförhållning inför framtida investeringar. Genom att arbeta nära varandra inom organisationen ges en god grund inför framtiden som gör att konjunkturväxlingar eller oförutsedda situationer enklare kan mötas och hanteras.

Översiktsplanen tydliggör även vilka åtaganden en kommande exploatör kan möta i det fortsatta detaljplanarbetet. En transparens i dessa frågor ökar kommunens trovärdighet såväl gentemot dess invånare som företag och framtida exploatörer. Ett gott näringslivsklimat och ett rikt och levande lokalt näringsliv är en av kommunens nycklar till en fortsatt positiv utveckling. Genom att skapa förutsättningar att fortsätta stärka för kommunens företag genom att planera för ny verksamhetsmark, en varierad boendemarknad och stärkt infrastruktur ges förutsättningar för en fortsatt god ekonomisk hållbarhet.

Trosa i regionen

Trosa har sedan lång tid tillbaka hört till Storstockholms arbetsmarknadsregion och en stor del av kommunens invånare arbetspendlar till Stockholms län. Historiskt har kommunen vänt sig norrut och i viss mån mot Nyköping när det gäller arbets- och studiependling. När Ostlänken byggts ut kommer stora restidvinster göras framför allt söderut vilket öppnar upp för en ny arbets- och studiemarknad i Norrköping-Linköping. Närheten till Skavsta flygplats kommer att stärkas liksom i viss mån till målpunkter som Uppsala och Arlanda. Genom Ostlänken skapas en robusthet och tillförlitlighet i trafiknätet som periodvis saknats under senare år.

Ostlänken kommer bidra till att östra Mälardalen kommer stärkas och för Trosa kommuns räkning kommer Vagnhärads att stå inför en omfattande förändring kommande planperiod. I norra Vagnhärads planeras för en fortsatt utveckling av verksamhetsmark samtidigt som kommunens ambition är att stärka stråket mellan Ostlänkens resecentrum och Vagnhärads torg med bostäder och trygga stråk. När riksintresseanspråket för Ostlänken lyfts kommer stora ytor att öppnas för ny exploatering och utveckling.

Trosa kommun är förvisso en liten kommun i det storregionala sammanhanget men det betyder inte att kommunen saknar betydelse. Kommunens invånare bidrar dagligen till regionens utveckling och kommunen i sig utgör en attraktiv del som lockar såväl nya invånare som besökare och arbetspendlare. Redan idag finns utvecklade samarbetsforum i regionen där Trosa kommun deltar. För en mindre men samtidigt växande kommun betyder ett väl fungerande samarbete mycket. Trosa kommun prioriterar detta arbete och är mån om att vara en snabb och pålitlig partner gentemot grannkommuner, statens eller regionens representanter. En fortsatt utveckling av regional infrastruktur och kollektivtrafik är av högsta betydelse för att Storstockholsregionen och Mälardalen ska fortsätta vara en motor för landet som helhet. Trosa kommun vill betona vikten av att stärka detta och inte låta administrativa gränser bromsa regionens utveckling.

Aktuella mellankommunala frågor

För Trosa kommun består de huvudsakliga mellankommunala frågorna om utveckling av trafiksystem och kollektivtrafik där samarbete sker över läns- och kommungränser med berörd kommun, region och Trafikverket. Översiktsplanen föreslår inte någon exploatering i gränsområden till andra kommuner eller län. Andra viktiga mellankommunala frågor är arbetet med att förbättra luft- och vattenkvalitet vilket i huvudsak drivs genom Svealands luftvårdsförbund, Trosaåns vattenvårdsförbund och Svealands

kustvattenvårdsförbund. Trosa kommuns översiktsplan syftar till att stödja den utveckling som läggs fast i Sörmlandsstrategin och Strukturbild Sörmland. Även den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 för Stockholms län påverkar utvecklingen i Trosa kommun.

Tillväxt i balans

Trosa kommun har under de senaste åren varit en av de snabbast växande kommunerna procentuellt sett vilket kan förklaras av att kommunen också placerat sig högst i antal producerade bostäder per 1.000 invånare.

Kommunfullmäktige har ett fastställt mål om att kommunen ska växa med 1-2% per år sett över en femårsperiod. Under de senaste åren har detta mål nåtts med råge. För att nå målet krävs en aktiv samhällsplanering med ett brett fokus vad gäller utbud på bostadsmarknaden. Samtidigt är det viktigt att skapa en balans mellan tillväxt och bevarande.

Översiktsplanen redovisar ett möjligt tillskott på drygt 2.500 bostäder i Vagnhärads, Trosa och Västerlånga med tyngdpunkt i Vagnhärads. Med dagens hushållssammansättning betyder det upp till ca 6.000 nya invånare under planperioden. Samtidigt kommer byggnationen av Ostlänken betyda ett tillskott på nya invånare som är svår att prognosticera idag. Utifrån ovanstående krävs att kommunen har en framförhållning för offentlig service, infrastruktur och beredskap för att möjliggöra en fortsatt utveckling av handel och annan verksamhet.

Samtidigt behöver översiktsplanen förhålla sig till Fastlagd kurs för Trosa kommun som bl a anger att "Kommunen ska växa i sådan takt att varje tätorts karaktär och idyll bibehålls. Varje Orts särprägel ska tillvaratas.". Därutöver krävs en balans mellan tillväxt och bevarande där planförslaget är resultatet av en vägning mot gröna, blå och kulturmiljövården. Översiktsplanen har sedan lång tid tillbaka prioriterat att både peka ut prioriterad grönstruktur

såväl inom som utanför tätorterna samtidigt som planen ger förutsättningar för nya attraktiva boendeområden och möjligheter för det lokala näringslivet att växa.

Hållbarhet och ekosystemtjänster

Översiktsplanen visar inriktningen för kommunens mark- och vattenanvändning på kort och lång sikt och därmed ett av de viktigaste dokumenten för kommunens hållbarhetsarbete. Långsiktig hållbarhet innebär att kommunens resurser används på ett rimligt sätt och att avvägningar görs utifrån flera perspektiv. Det handlar både om att verka för att gröna och blå värden värnas samtidigt som kommunens invånare och företag ges förutsättningar till utveckling.

Hållbarhet är ett vitt begrepp som rymmer flera perspektiv. Utöver att miljöhänsyn av olika slag ska prägla översiktsplanens sammanvägda förslag är det av betydelse att kommunens översiktsplan är ekonomiskt hållbar och stärker sociala faktorer som exempelvis folkhälsa, trygghet, utbildningsnivå, delaktighet i samhället, möjlighet till arbete mm. Detta blir särskilt viktigt i en växande kommun där tillväxt behöver balanseras för att säkerställa att de värden kommunen står för äventyras. Kommunens planering syftar till att ge ett starkt underlag för service, handel och skatteunderlag. Genom ett varierat utbud av bostäder i olika bostadsformer förbättras möjligheterna för det lokala näringslivet att locka nya medarbetare. Satsningar på attraktiv kollektivtrafik minskar resandet med bil och ökar samtidigt möjligheterna för arbetspendling och utbildning.

Ur ett samhällsbyggnadsperspektiv har kommunen sedan lång tid tillbaka arbetat utifrån strategin att förtäta befintliga tätorter samt stärka prioriterade kollektivtrafikstråk. Även i framtiden bedöms detta utgöra grunden för kommunens planering men med tanke på ett framtida förändrat klimat behöver förtätning ske med hänsyn till bl a framtida behov av parkmiljöer, ytor för att hantera kraftig nederbörd eller

värmeböljor. Den prioriterade grönstrukturen i tätorterna kombinerat med befintliga parkmiljöer och fastighetsstruktur fyller fler funktioner än att bara skapa attraktiva miljöer för boende och besökare. Samtidigt behöver alltid en avvägning mellan olika intressen göras med tanke på att kommunen vill undvika en utglesning av ny bebyggelse vilket både riskerar att leda till ökat bilberoende eller att infrastruktur inte kan utnyttjas effektivt.

Redan i översiktsplanen från 2010 gavs uppdraget att kombinera hållbarhet och attraktivitet. Genom att planera för långsiktig hållbarhet skapas långsiktiga förutsättningar för attraktivitet. Detta kan ta sig olika uttryck. Det kan handla om att blanda olika typer av bostäder i ett boendeområde samtidigt som tillgängligheten till kollektivtrafik, förskola och skola eller vårdcentral stärks. Eller att utforma kommunens parker och offentliga miljöer på ett sätt som både stärker stadsbilden och upplevelsen samtidigt som platsen fungerar för att omhänderta och rena dagvatten eller skapa livsmiljöer för fåglar och insekter i syfte att stärka ekosystemtjänster.

Natur och vår omgivande miljö bidrar på olika sätt till kommunens hållbarhetsarbete och brukar sammanfattas inom begreppet ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster brukar delas in i fyra huvudkategorier:

- försörjande, t ex mat och vatten
- reglerande, t ex klimatreglering, vattenrening och pollinering
- kulturella, t ex rekreation och upplevelser
- stödjande, t ex fotosyntes, näringskretslopp och biologisk mångfald.

Den biologiska mångfalden och ett fungerande ekosystem är en förutsättning för vårt samhälle. Det kan handla om att stärka folkhälsan med renare luft och mark eller helt enkelt att människor blir friskare och starkare av att röra

sig i naturen eller i trygga gröna miljöer i våra tätorter. Träd, vattendrag, ångar och parker kan erbjuda livsmiljöer för djur, pollinatörer och växter som hjälper oss att stärka samhället i stort. Effekter av översvämningar kan begränsas av gröna ytor eller diken som kan ta omhand vatten vid exempelvis ett kraftigt skyfall. Översiktsplanen kan peka på områden som är särskilt viktiga att bevara för detta ändamål och sedan kan kommunen i kommande detaljplaner säkerställa att ytor bevaras, dagvatten hanteras på ett hållbart sätt och träd och planteringar prioriteras. Att dra nytta av dessa ekosystemtjänster gynnar såväl den biologiska mångfalden som människors hälsa och utveckling, kommunens beredskapsarbete och hållbarhet i stort.

Befolkning, bostäder och service

Befolkning, bostäder och service

Befolkning

Historiskt har Trosa alltid varit en kommun med växande befolkning och även om tillväxten varit hög de senaste åren var ökningen större på 1970- och 80-talen. Utbyggnaden under den perioden har bidragit till den befolkningsutveckling kommunen haft under de senaste tio åren. Många av de som flyttade till nybyggda villor då har nu flyttat vidare till nyproducerade hyres- och bostadsrätter centralt i Trosa och Vagnhärad och i stället har familjer flyttat in i den äldre villabebyggelsen. Samtidigt har också nya bostadsområden med småhus och parhus byggts ut parallellt samtidigt som fritidshusområden permanentats.

I takt med att befolkningen ökat har också efterfrågan på offentlig service vuxit. Under den senaste planperioden har förskolor och skolor byggts ut samtidigt som även kommunens särskilda boenden kompletterats med nya avdelningar. Sett över tid har verksamheten kontinuerligt vuxit eftersom den anpassats till en växande befolkning. Dock påverkas även Trosa kommun av sjunkande födelsetal och en åldrande befolkning vilket kommer att ge förändrade förutsättningar inför framtiden. Det är därför viktigt att samtidigt poängtera att på motsvarande sätt som att när befolkningen ökar och verksamhet byggs ut gäller det motsatta när prognosen pekar på att befolkningen minskar i olika åldersgrupper.

Inför framtiden kommer faktorer som Ostlänken, förändringar av demografin och nativiteten tillsammans med det ekonomiska läget, trygghet och säkerhet vara av betydelse för kommunens fortsatta utveckling. Generellt prognosticerar Trosa kommun för en fortsatt befolkningsutveckling liknande tidigare år även om takten kanske avtar något de närmaste åren. Idag bor ca 14.900 invånare i kommunen.

Bostadsbyggande

Liksom tidigare räknar kommunen med att bostadsbyggandet kommer öka när konjunkturen stärks och det ekonomiska läget stabiliseras. Permanentning av fritidshus kommer även fortsatt kunna förklara en del av befolkningsutvecklingen. Detta kommer även att stärkas i takt med att utbyggnadsplanerna enligt kommunens Vattentjänstplan genomförs. Även framöver kommer enskilda år att sticka ut beroende på hur bostadsproduktionen ser ut. Det handlar både om nybyggnation av småhus men även vid byggnation av flerfamiljshus som möjliggör för fortsatt generationsväxling inom befintligt bostadsbestånd.

Under den senaste planperioden har majoritet av ny bostadsbebyggelse skett i form av förtätningsprojekt i tätorternas centrala delar med såväl hyresrätter som bostadsrätter. Översiktsplanen redovisar förslag på liknande projekt framöver men fokus för bostadsbygganden kommer att riktas mer på småskalig bebyggelse i form av enbostadshus, par- och radhus.

Ny bebyggelse ska följa den långsiktiga utbyggnadsstrategi kommunen arbetat med sedan lång tid tillbaka. I den mån det är möjligt att komplettera i centrala lägen ska detta vara möjligt och för att ytterligare stärka för kollektivtrafiken är dessa stråk prioriterade för ny bostadsbebyggelse. Liksom tidigare kommer planeringen att fokusera på att skapa förutsättningar för ett så brett utbud av bostäder som möjligt både vad gäller typ och boendeform.

Kommersiell och offentlig service

Genom en aktiv samhällsplanering skapar Trosa kommun förutsättningar för en väl utbyggd service till invånare, företag och besökare. Internt arbetar kommunen kontinuerligt med att förutse framtida behov av offentlig service utifrån bl a befolkningsprognos och konjunkturläge. I vissa fall har kommunen själv rådighet medan i vissa sker arbetet i samverkan med regionala och statliga aktörer såsom

Region Sörmland och Trafikverket. Översiktsplanen pekar på några områden för utveckling av skola och särskilt boende samt för ett resonemang kring framtida behov i Trosa stad och Vagnhärad. Kommunen och regionen har tecknat en avsiktsförklaring om att bygga en ny vårdcentral i Trosa som bättre möter dagens behov.

Mycket av kommunens verksamhet är styrd av antal medborgare som omfattas av den. Ökar antalet barn resulterar det i att Skolkontorets verksamhet behöver utökas och tvärtom när barnantalet minskar. På motsvarande sätt fungerar planeringen av antal platser för särskilt boende och andra former av boenden och verksamheter. Äldre invånare bor kvar längre i sin bostad som genom olika typer av anpassningar kan göras mer tillgängliga. Det kan innebära att behovet av spontana mötesplatser såsom Pensionärernas hus eller andra funktioner ökar för att motverka ensamhet. I plankartan pekas några särskilt viktiga utbyggnadsmöjligheter ut i övrigt kommer en kontinuerlig planering av verksamhetslokaler att samordnas via kommunens lokalstyrgrupp.

I nära samarbete med det lokala näringslivet fångar kommunen upp aktuella frågor och önskemål och verkar för att tillgodose önskemål och skapa rätt förutsättningar för en fortsatt utveckling. Den översiktliga planeringen ska stärka underlaget för handel och service samt peka på områden lämpliga för olika typer av verksamheter. Utifrån en analys som nyligen gjorts har nya områden identifierats samtidigt som områden som tidigare markerats som strategisk mark helt eller delvis fått en ny markering och beskrivning. Att stärka Vagnhäradstorg är högt prioriterat liksom att skapa en trygg koppling till framtida resecentrum vid Ostlänken. När norra Vagnhärad kan byggas ut är det viktigt att de centrala delarna har rätt förutsättningar att förbli den naturliga mittpunkten i samhället.

Trosa stad har ett varierat utbud av handel, service, restauranger och caféer. Den starka besöksnäringen bidrar

till att stärka kundunderlaget men det är mycket positivt att till skillnad från många andra sommarbesöksmål är i stort sett alla verksamheter öppna året runt. Området mellan Trosa torg och gästhamnen är viktigt för handel och service men även området runt Trosaporten fyller en annan funktion med mer inriktning mot sällanköpsvaror eller annat som kräver transporter på ett annat sätt. Även om området även fyller en ytterligare funktion genom den livsmedelshandel som finns där. Inom Rådmansbackarna ges möjlighet för fortsatt utveckling av verksamheter och handel. Det finns även ett område avsatt för en framtida drivmedelsstation.

Även Västerljung har potential att växa kommande år. För några år sedan etablerades en 24 h-öppen butik vid Norrbyvallen och översiktsplanen pekar på möjliga områden för fortsatt utbyggnad av tätorten. Även i Västerljung finns ytor identifierade för ny verksamhetsmark i anslutning till järnvägen och den yta som idag används som återvinningsstation. På sikt finns förutsättningar att se över markanvändningen där och möjliggöra för verksamheter i en mindre skala.

Utblickar mot 2050

Trosa kommun har med sitt läge vid kusten strax söder om Stockholm och snart även med närhet till storstadsregionen Norrköping-Linköping fortsatt goda förutsättningar för en stark utveckling. I en otrygg värld söker sig fler till mindre kommuner med starka lokalsamhällen som kan erbjuda attraktiva bostäder, närhet till natur och fritid, god tillgänglighet såväl digitalt som fysiskt, en utbyggd och väl fungerande offentlig service och en levande arbetsmarknad med ett rikt utbud av handel och tjänster.

Kommande planperiod kommer Ostlänken och dess byggnation att sätta sin prägel på framförallt Vagnhärad. Stora delar av norra tätorten kommer vara påverkad av anläggandet av järnvägen och därtill hörande funktioner och

inte minst av en ökad befolkning och ökad mängd transporter. Den ökade befolkningen såväl i form av nya invånare som personer som arbetar i kommunen kommer att utgöra ett stärkt underlag för handel och service men också några som ökar efterfrågan på annan offentlig service och infrastruktur där det inte enbart är Trosa kommun är huvudman.

Arbete pågår med att ersätta dagens båda reningsverk med en överföringsledning till Himmerfjärdsverket och den beräknas vara tagen i drift från 2028. Detta ger kommunen möjlighet att fortsätta växa samtidigt som det interna nätet inom verksamhetsområdet för VA behöver ses över och uppgraderas för att motsvara framtida kapacitetskrav. Även arbetet med att säkerställa dricksvattenförsörjning beräknas slutföras under kommande planperiod där nya skyddsföreskrifter beräknas antas för Sörtuna samtidigt som kapacitet och behov av uppdaterat skydd för Källvret utretts. För att ytterligare säkra dricksvattenförsörjningen föreslås att alternativa täkter eller kapacitetsökningar av befintliga utreds. Tillgång till dricksvatten är avgörande inför framtiden.

Vagnhärad

I Vagnhärad finns potential för nya bostadsområden t ex vid Mölna äng, Hägerflychts minne, Vagnhäradsgård och Centrumvägen samt så småningom vid Kalkbruksområdet men för att möta en ökad efterfrågan kommande år behöver sannolikt nya områden planläggas. Kollektivtrafik och vägar behöver anpassas till en ökad trafik och parallellt behöver säkra stråk för oskyddade trafikanter utvecklas där detta saknas. En omvandling av Vagnhäradsgård där den nya matbutiken öppnar igen tillsammans med att den tidigare Hemköp-byggnaden rivs och ger plats för bostäder och lokaler i bottenvåningen kommer stärka centrala Vagnhärad.

På sikt kommer Vagnhärad behöva komplettera med en ytterligare grundskola vilken antingen lokaliseras i de

centrala delarna eller i anslutning till Fänsåker och resecentrum där en ny stadsdel kommer byggas ut med nya bostäder och verksamheter. Idag finns en vårdcentral i Trosa kommun. Den byggdes på 1970-talet och behöver ersättas och anpassas till dagens befolkning och behov. Kommunen och Region Sörmland har tecknat en avsiktsförklaring för att bygga en ny vårdcentral vid Rådmansbackarna vid infarten till Trosa stad. I takt med att Vagnhärad växer kommer den sannolikt att behöva kompletteras med ytterligare en vårdcentral i Vagnhärad för att täcka det ökade behovet kopplat till framtida utveckling av Vagnhärad och Västerljung. En möjlig lokalisering är vid Vagnhäradsgård där det planmässigt finns stöd för en etablering redan idag.

Vagnhärad kommer att präglas av det kommande bygget av Ostlänken. Trafikverket planerar för ett projektkontor på orten och det kommer behövas tillfälliga och mer långvariga bostäder för de som arbetar i projektet. Detta ökar efterfrågan totalt och ställer även krav på infrastruktur, kollektivtrafik mm. Effekterna kan vara tillfälliga under produktionsåren men kan också bli varaktiga. När riksintresseanspråket för Ostlänken lyfts kommer området mellan Kalkbruksvägen och E4 att öppnas upp för utveckling av framför allt verksamhetsmark. Resecentrumområdet kommer att utvecklas såväl som en viktig entré och kommunikationsnod för Trosa kommun men också som ett utvecklingsområde för såväl bostäder som verksamheter.

I en växande tätort är också balansen mot bevarande och gröna värden viktig. Stora delar av centrala Vagnhärad är skyddade genom naturreservat eller som fornlämningsmiljöer. Utöver detta har kommunen under lång tid arbetat för att stärka parkmiljöer och stråk bl a utmed Trosaån. Genom nya förbindelser över Trosaån stärks sammanhållningen i orten och det blir enklare att ta sig mellan de olika delarna samt att nå kollektivtrafik.

Trosa

Tillväxten i Trosa stad har bromsats något jämfört med under 2020-talet då befolkningen ökade i mycket hög takt. Orten har fortsatt växa, framför allt i området runt Tureholm och i de östra delarna. Mindre kompletteringar centralt har skett men de gröna centrala områdena har bevarats och lyfts fram ytterligare. Invid infarten till Trosa stad har ett varierat verksamhetsområde vuxit fram där det lokala näringslivet getts möjlighet till fortsatt utveckling. Den nya vårdcentralen i Trosa erbjuder primärvård till ortens invånare och stråket utmed Trosaån mot våtmarken är välbesökt. Centrala Trosa och Trosa torg präglas fortfarande av mindre butiker och tjänsteföretag. Det bidrar till en levande stad året om.

Sedan Trosa reningsverk lades ner har området Världens ände studerats och nya bostäder byggs successivt ut samtidigt som området närmast Östra Stadsfjärden omvandlats till en parkmiljö där blått och grönt förenas med anpassning till platsens förutsättningar. Kopplingen till Östersjön har stärkts och stråket mot Gästhamnen och Trosa torg har knutits ihop med det populära gångstråket mot Sjölundavägen och Långnäs.

Trafiken har fått ett ändrat flöde i och med åtgärder utmed Västerljungsvägen och Stationsvägen vilket minskat påverkan på de centrala delarna i Trosa stad. Trafiken över Smäckbron har delvis flyttats över till Nyängsvägen. Den nya bron samt de trafiksäkerhetshöjande åtgärderna vid Vitalisskolan har lett till att trafikmiljön och säkerheten generellt har förbättrats. Samtidigt som genomfartstrafiken kunnat minskas genom åtgärder i vägnätet.

Västerljung och landsbygden

Västerljungs tätort har stärkts genom nya bostäder i centrala lägen. Utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp till Hilleborn har gett förutsättningar för en fortsatt utveckling av tätorten norr om Norrbyvallen. Utbyggnaden av

gång- och cykelvägen vid Dalby har ökat trafiksäkerheten för boende samtidigt som tillgängligheten förbättrats. Ett mindre verksamhetsområde har successivt vuxit fram norr om järnvägen vilket stärkt Västerljung.

Kyrkskolan och förskolorna har fortsatt utvecklats och lockar elever från Västerljung med omnejd. Sedan Ostlänken tog över persontrafiken har störningarna från järnvägen minskat avsevärt vilket gjort Västerljung till en ännu mer populär boendeort. Kopplingen mot Vagnhärad och Trosa har stärkts såväl med kollektivtrafik som för cyklister.

Landsbygden är attraktiv för boende och det lokala näringslivet gynnas av att fler bor och verkar på landsbygden. Landsbygden lever året runt och boende med intresse och engagemang nyttjar landsbygdens fördelar vilket även uppskattas av besökare. Möjligheten att bygga närmre mindre vattendrag har gjort att landsbygden kunnat fortsätta utvecklas samtidigt som strandskyddet värnas och restriktivitet fortsatt råder i kustområdet. Den digitala infrastrukturen möjliggör för distansarbete även i mer perifera områden vilket gagnar det lokala näringslivet och individers livsförutsättningar. Kommunen har kontinuerligt arbetat med att inventera och ställa krav på förbättrade enskilda avloppsanläggningar på landsbygden samtidigt som det kommunala nätet fortlöpande byggs ut i enlighet med Vattentjänstplanen.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- En årlig befolkningstillväxt om ca 1-2% per år i enlighet med kommunfullmäktiges mål sett över fem år.
- Kommunen ska fortsätta växa med hänsyn till respektive Orts särart och miljö.
- Gröna och blå miljöer ska värnas och lyftas fram som kvaliteter för invånare och besökare samt som viktiga faktorer för en hållbar utveckling.
- Kvalitet ska genomsyra ny bebyggelse, allmänna platser och parker samt kommunens verksamhet.
- Utbud av kommersiell och offentlig service ska motsvara efterfrågan.
- Ett hållbart samhälle miljömässigt, socialt och ekonomiskt.

>> Strategier

- Förutseende planering i samtliga kommundelar i fortsatt gott samarbete med kommunens markägare och entreprenörer.
- Tydligt redovisa estetiska förväntningar på ny bebyggelse i känsliga miljöer och själva vara ett föredöme vid egen byggnation och anläggning av stadsmiljöer.
- Genom en aktiv planering verka för trygga miljöer inom kommunen.
- Planera för en bebyggelsestruktur som stärker befintliga orter och stråk för kollektivtrafik och övrig infrastruktur.
- Verka för en energieffektiv planering som hushållar med samhällets resurser samtidigt som utveckling och tillväxt främjas.
- Arbeta förvaltningsöverskridande för att säkerställa kommunens framtida lokalbehov och arbeta aktivt med externa parter för att säkerställa en god offentlig service.

BERGS- RUNDAN

BERGSGÅRD MTB ARENA

Näringsliv och besöksnäring

Näringsliv och besöksnäring

Trosa kommun har sedan lång tid tillbaka präglats av ett rikt och varierat näringsliv med såväl fåmansföretag som världsledande forskning och utveckling. Totalt finns drygt 2.000 företag i kommunen och även om utpendlingen är stor utgör kommunen en viktig arbetsmarknad för intelligande kommuner. Variationen bland branscher är stor och kommunen är mån om att bibehålla och utveckla denna mångfald. Översiktsplanen pekar ut områden i samtliga tätorter för att möjliggöra fortsatt utveckling av det lokala näringslivet. Företagsklimatet har under de senaste 15 åren hört till landets bästa och kommunen mår om ett fortsatt gott samarbete.

Näringslivsplanen lägger fast det långsiktiga arbetet för att främja utveckling och tillväxt. Kommunen ska främja utveckling och fortsätta stärka samarbetet med det lokala näringslivet. Det ska vara enkelt att samtala med kommunen och gemensamma forum ska underlätta möten och förståelse gentemot varandras roller och uppdrag. Ett välmående och varierat näringsliv är nyckeln till framgång för Trosa kommun. Det skapar arbetstillfällen som i sin tur leder till höga skatteintäkter. Ett gott samarbete där kommunen arbetar för god kollektivtrafik, möjlighet att bygga ut nya bostäder, säkerställer infrastruktur samt planerar för ny verksamhetsmark borgar för en fortsatt god utveckling. Arbeta för att öka trygghet och säkerhet i kommunen samt snabb och rättssäker myndighetsutövning utgör också grund för ett gott företagsklimat.

Den starka lokala arbetsmarknaden ger goda möjligheter för att få sitt första arbete om det så handlar om ungdomar som söker feriearbete eller nya invånare som behöver etablera sig på arbetsmarknaden. Variationen på företag och därmed också behov av utbildning gör att möjligheterna är stora och inte minst besöksnäringen utgör en viktig del som kan erbjuda många en bra start på arbetslivet. Historiskt har arbetslösheten varit låg bland ungdomar och

även om trycket periodvis varit högt har integration av nyanlända fungerat bra tack vare god kommunal verksamhet, SFI och nära samarbete med företagen och föreningar.

Planering för fortsatt näringslivsutveckling

Det lokala näringslivet har under lång tid efterfrågat ny verksamhetsmark och kommunen har försökt att planlägga nya områden för att möta detta såväl i Trosa som i Vagnhärad. I framtiden är det särskilt i Vagnhärad som ny mark kommer kunna erbjudas. När de restriktioner som Ostlänkens utredningskorridor innebär släpps kommer stora områden med goda kommunikationslägen i norra Vagnhärad kunna planläggas och erbjudas marknaden. Trosa kommun är en av flera större markägare inom området. I plankartorna redovisas framtida utvecklingsområden dels som verksamhetsmark men även som strategisk mark med inriktning mot verksamheter.

Norra Vagnhärad kan erbjuda goda förutsättningar för företagsetableringar. Närheten till E4 med direkt access via väg 218 samt dagens koppling till Vagnhärad station och övrig kollektivtrafik samt i framtiden Ostlänkens resecentrum utgör attraktiva faktorer såväl för befintliga företag som nya etableringar. Kommunen har under 2000-talet arbetat med att bygga ut fiber och säker och trygg digital kommunikation finns tillgänglig i hela kommunen. Viss förtätning är möjlig i befintliga verksamhetsområden men på sikt kommer nya områden att planläggas för att tillgodose näringslivets behov.

Jordbruk och livsmedelsproduktion

I ett alltmer osäkert omvärldsläge samt i takt med att klimatet ändras blir lokal livsmedelsproduktion samt att värna den allt viktigare. Inom kommunen finns aktiva jordbruk och generellt betonar Trosa kommun att jordbruksmark ska värnas. I planförslaget berörs i viss mån jordbruksmark.

Det kan både handla om redan planlagd mark men också framtida utbyggnadsområden. Det är i sammanhanget viktigt att notera att avgränsningen i plankartan är generöst gjord vilket innebär att förslaget inte ska läsas som att dessa ytor i sin helhet kommer omvandlas. Inom ramen för kommande detaljplaner kommer jordbruksmarkens värde att bedömas och vägas mot intresset att bygga ut ett nytt område.

Även skogsbruk utgör en viktig näring i kommunen. Såväl kommunen som enskilda fastighetsägare och företag bedriver ett aktivt skogsbruk vilket bidrar till att stärka ekosystemtjänster och skapar en levande landsbygd.

Kommunen har under senare år arbetat aktivt både med att stärka den lokala livsmedelsförsörjningen men också att öka självförsörjningen genom bl a projektet Odlas vardagsmaten. Odling uppmuntras och det finns inom flera nyligen antagna detaljplaner ytor avsatta för odlingslotter eller annat som uppmuntrar till lokal odling. Kommunen kan även fortsättningsvis arbeta för att inom ramen för detaljplaner ge möjlighet till odlingslotter där det är lämpligt. Det kan även vara möjligt att upplåta mark för nya odlingslotter om efterfrågan finns.

Besöksnäring

Trosa kommun har under de senaste åren vuxit och bredats som besöksmål. Besöksnäringen har kontinuerligt vuxit och behov av exempelvis övernattning, parkeringsplatser har ökat. Den starka besöksnäringen stärker den lokala handeln och serviceutbudet vilket gynnar både besökare och invånare. Majoriteten av butiker, restauranger och caféer har öppet året runt vilket skapar ett levande och aktivt samhälle. Översiktsplanen värnar de miljöer som är viktiga för turismen men verkar också för att skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling. Något som särskilt lockar besökare till Trosa kommun är upplevelser och naturturism. Att kunna erbjuda ett mer varierat utbud av

service, boendeformer, säkra cykelparkeringar och handel stärks kommunens attraktivitet.

Även om sommarmånaderna också nu utgör den starkaste perioden går det att konstatera att säsongerna tenderar att bli längre och fler målpunkter och attraktioner tillkommer. Trosa stad i sig kanske utgör det starkaste besöksmålet i kommunen. Den riksintressanta stadskärnan som nås både från land och sjön erbjuder vackra promenadstråk, handel med ett rikt utbud samt hotell, restauranger och caféer av hög klass. Vid inloppet till Trosa finns Trosa havsbad med camping och i skärgården erbjuder Kråmö skärgårdsby boende i stugor och i gästhamn.

Skärgården och den rika kulturmiljön på land utgör också kvaliteter som lockar besökare. Det finns goda möjligheter att cykla, paddla och på andra sätt röra sig i naturen. Utmed Östersjön finns allmänna bad och Sörmlandsleden sträcker sig genom kommunen. För kommunen är det prioriterat att värna och samtidigt möjliggöra en utveckling av de värden som gör kommunen till ett populärt besöksmål. Det kan både handla om att utveckla parkmiljöer, ha en hög ambition vad gäller arkitektur och gestaltning samt att göra sammanhängande stråk, utnyttja till synes små ytor till miniparker mm. Att stärka stråk och promenader är också prioriterat liksom att öppna upp och tillgängliggöra åstränder och områdena utmed Östra och Västra Stadsfjärden.

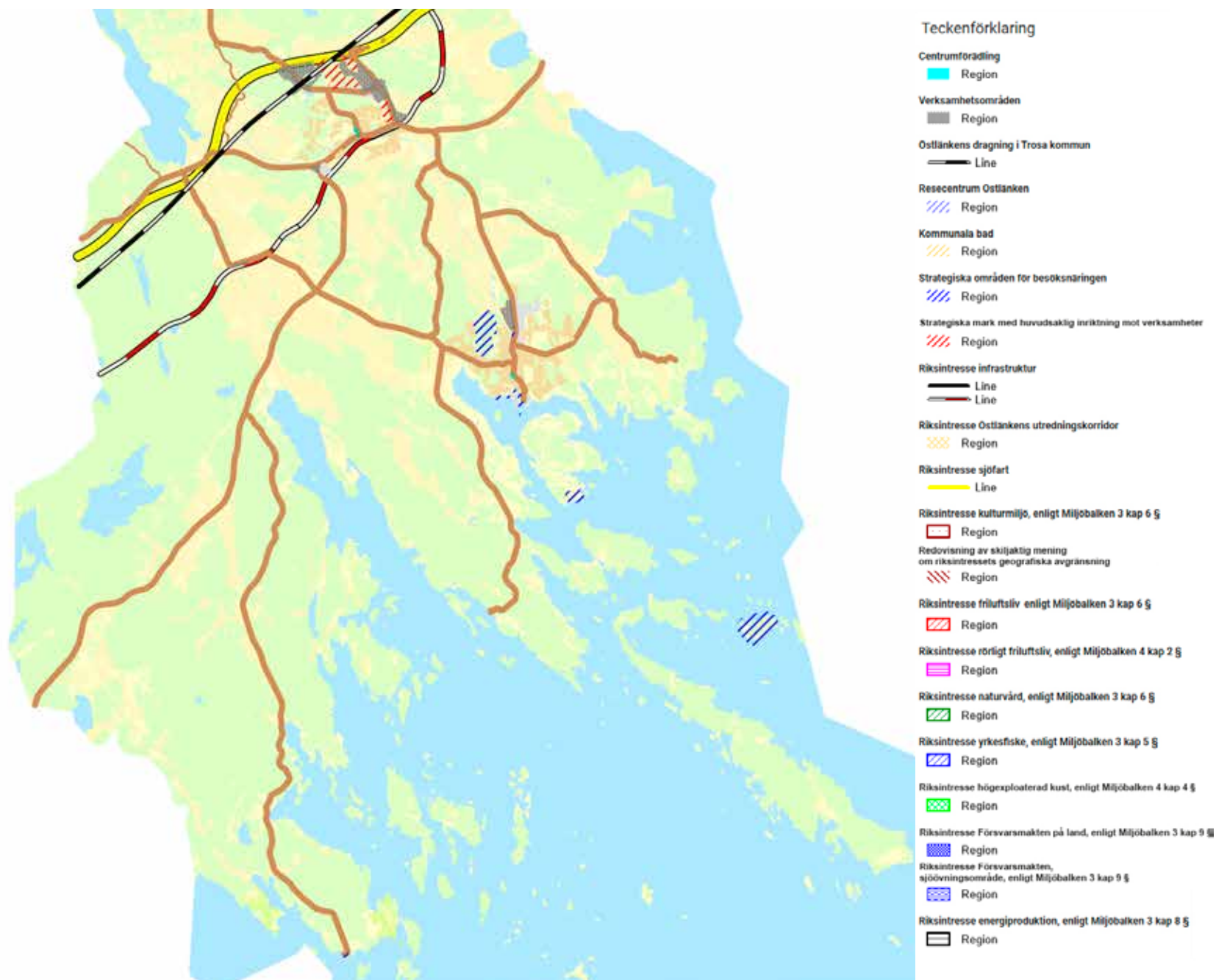
Trosa kommun samarbetar med Region Sörmland och övriga kustkommuner för att lyfta Sörmlandskusten som besöksmål. Arbete med detta pågår men är ännu inte beslutat. En del i detta är att peka ut viktiga nav för naturturism och kustupplevelser. Viktiga aspekter för en sådan punkt är bl a att den binder samman leder, friluftsområden och service, är enkel att nå med kollektivtrafik och med andra transportmedel samt kan bidra till att underlätta för besökaren att nå kusten och dess besöksmål. I Trosa kommun är gästhamnen utpekad som ett sådant nav i det samlade systemet utmed Sörmlandskusten.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Fortsatt utveckling och tillväxt för befintliga företag samtidigt som nya kan etableras sig i kommunen.
- Skapa förutsättningar för att kunna rekrytera och behålla arbetskraft.
- Långsiktighet och tydlighet i kommunens planering för att underlätta för näringslivet.
- En fortsatt utveckling av besöksnäringen där både befintliga och nya företag kan växa och bidra.
- Stärka och utveckla Trosa kommun som ett allsidigt och attraktivt besöksmål.
- Öka attraktiviteten för barn och ungdomar som besöker kommunen.

>> Strategier

- Det långsiktiga arbetet med kollektivtrafik, infrastruktur och IT är högt prioriterat.
- Förbättrade pendlingsmöjligheter och digital tillgänglighet underlättar för företag och anställda. Det gör det också enklare att rekrytera specialistkompetens.
- Fortsätta planera för attraktiva boendeområden med fokus på en mer småskalig bebyggelse.
- Trygghet och kvalitet i förskola och skola samt övrig kommunal verksamhet är högsta prioritet.
- Trosa ska vara bra på att vara kommun d v s kommunens kärnuppgifter ska utföras med kvalitet samtidigt som myndighetsutövning ska ske inom rimlig tid och präglas av rättssäkerhet och kompetens.
- Kommunen ska fortsatt planera för ny verksamhetsmark i alla tre tätorter.
- Ambitionen är att förlänga turistsäsongen och verka för ett mer varierat utbud av aktiviteter, målpunkter och boenden.

Natur och friluftsliv

Natur och friluftsliv

Trosa kommun består till stora delar av orörd natur och skärgård. Dessa områden har höga natur- och kulturmiljövärden i form av Natura 2000, reservat, riksintressen och fornlämningar. Många av miljöerna skyddas av det generella strandskyddet om 100 m och utmed kuster råder upp till 300 m utökat strandskydd. Sörmlandsleden går genom landskapet och det finns även flera cykelleder, ridstigar och andra vandringsleder av olika storlek. Det finns stora sammanhängande stråk som har betydelse för vilt på landsbygden men också tydliga gröna stråk i och emellan tätorterna vilka till stora delar definierats som prioriterad grönstruktur.

Grön- och blåstrukturen har betydelse både för djur- och växtlivet men också för kommunens invånare och dess besökare. I Sverige har vi tillgång till natur och marker även om någon annan äger den. Allemansrätten ger oss möjlighet att besöka vår rika närmiljö samtidigt är respekten för äganderätten och den enskilda markägaren är viktig att beakta. Möjligheten till rekreation och att kunna röra sig i naturen bidrar till friskare invånare oavsett om det är på land eller till sjöss eller i parker och stadnära natur. Trosaån går genom kommunen mellan Sillen och Östersjön och dess dalgång skapar en öppen och rik bygd. Det som idag utgör odlingsmark och åkerholmar var efter istiden och framåt en viktig farled in i Mälaren men genom landhöjningen har landskapet ändrat karaktär. Även dalgången mellan Sillen och Tureholmsviken och Hållsviken var tidigare havsvikar.

Generellt är landskapet varierat med öppna slätter kombinerat med moränhöjder, rullstensåsar och bergknallar. Detta fortsätter ut i skärgården med bergiga skogsbeklädda öar i de inre delarna och kala skär och hållar i de yttre. Skärgården är förhållandevis smal och förhållandevis exploaterad. På de större öarna finns äldre gårdar där jorden brukats historiskt. Även den marina miljön har höga

värden. Inom kommunen finns t ex länets största äng av den skyddvärda och rödlistade arten ålgräs. Utöver det finns flera platser med andra skyddsvärda kransalger. De grunda vikarna är särskilt viktiga lekområden för fisk. Vid Kråmö finns ett marint naturreservat som bl a syftar till att skydda miljön under vattenytan.

Inom kommunen skyddas naturen på olika sätt. Natura 2000 och naturreservat redovisas i översiktsplanen medan andra skydd bevakas via exempelvis Skogens pärlor. I Artportalen finns nästan 240 inrapporterade rödlistade arter. Utöver detta finns det generella biotopskyddet att ta hänsyn till. Inom ramen för detaljplaner behöver detta hanteras vilket kan ske på olika sätt, buffertzoner, kompensationsåtgärder eller skyddsområden. Det blir allt vanligare i detaljplaner att exempelvis artskyddsutredningar tas fram. Vid planläggning i områden med höga naturvärden samarbetar Samhällsbyggnadskontoret med kommunekologen.

Naturvärden behöver inte enbart vara kopplat till landsbygden utan parker och gröna stråk har också stor betydelse för såväl kommunens invånare som djur, insekter och växter. Även en mindre plantering eller fickpark kan ha betydelse för exempelvis pollinatörer och fåglar utöver det värde den ger för stadsmiljön. I planförslagets prioriterade grönstruktur ingår såväl tätortsnära naturmark som anlagda parker.

I en växande kommun behöver intresset mellan exploatering och bevarande alltid vägas mot varandra. Gröna och blå områden har ett högt värde för kommunen i stort och vissa stråk och platser är mer betydelsefulla än andra. Samtidigt som vissa områden har höga naturvetenskapliga värden kan andra göras mer tillgängliga. Detta kan både ske genom kommunens försorg men även föreningar och näringsliv kan bidra. Ett exempel på detta är utvecklingen av Vitalisskogens friluftsområde. Inom ramen för detaljplaner har kommunen möjlighet att ålägga exploateringen att bekosta åtgärder eller utföra kompensations-

åtgärder när naturmark tas i anspråk för byggnation. De åtgärder och åtaganden detaljplanen fastställer regleras därefter i exploateringsavtal som garanterar ett slutligt genomförande.

Gröna och blå värden

Inom kommunen skyddas särskilt höga naturvärden på olika sätt både på land och i skärgården. Natura 2000 och naturreservat är några exempel på naturskydd på land utöver generella biotopskydd mm. Utmed kommunens sjöar och vattendrag gäller strandskydd om 100 m och utmed hela kusten är strandskyddet i huvudsak utökat till upp till 300 m förutom i områden med detaljplan där strandskyddet är hävt helt eller delvis. Utöver de begränsningar lagstiftningen sätter ser Trosa kommun restriktivt på ny etablering i skärgården och utmed kusten på fastlandet kan ny bebyggelse i huvudsak endast tillkomma i anslutning till befintlig.

Trosa kommun har under lång tid arbetat med att tillgängliggöra och informera om områden med höga naturvärden. Det är förhållandevis enkelt att besöka kommunens naturreservat och Natura2000-områden på land och möjligheten att ta sig ut i skärgården är högt prioriterat. Platser som Trosa hamn och Källvik har stor betydelse för detta. Lika som den skärgårdstrafik som utgår ifrån Trosa gästhamn under sommaren. Intresset för vandring, cykling och kajakpaddling har ökat under senare år.

I kommunen finns flera badplatser såväl utmed kusten som vid insjöar. Några av dessa är kommunala. Vid dessa sker mätningar av vattenvärden regelbundet under sommarhalvåret och det finns parkeringar och angöring av olika standard. Allt fler söker sig ut i naturen och natur- och upplevelseturism kontinuerligt ökat över tid. Förutom vandringsleder har efterfrågan på mtb-leder, kanont-/kajakleder och olika former av boende på landsbygden ökat.

Kommunen förvaltar olika typer av naturområden. Markinnehavet omfattar både skogs- och jordbruksmark som förvaltas och i vissa fall arrenderas ut men också parker och grönområden i tätorterna. Därutöver förvaltar kommunen naturreservat och samarbetar med Länsstyrelsen i vården av vissa fornlämningsmiljöer. De gröna och blå inslagen har ökat i stadsmiljöerna genom exempelvis ny hantering av dagvatten med växtbäddar och dammar. Parker har utvecklats med mer varierad växtlighet och åmiljön har förändrats genom att vandringshindren tagits bort vid Trosa kvarn och vid två dämmen i Vagnhärad.

Trosa kommun är restriktiva till att omvandla jordbruksmark och i de fall den ska tas i anspråk för annat behöver detta motiveras. Värdet av jordbruksmark har alltid varit högt men betydelsen har ökat under senare år. Vikten att kunna producera livsmedel lokalt har ökat inte minst ur ett beredskapsperspektiv. Utmed kusten och i Trosaån samt insjöarna finns möjlighet till reglerat fiske. Vid Trosa kvarn finns även en fiskräknare vid fiskpassagen där samtliga passerande fiskar och djur räknas och även dokumenteras.

I en växande kommun är det viktigt att också tänka på tysta och opåverkade områden. De största bullerkällorna i kommunen är Södra stambanan och E4. De områden som idag är förhållandevis opåverkade av störningar är viktiga att bevaka inför framtiden. Dessa områden är framförallt lokaliserade till kustområdet och skärgården. Dessa områden har också betydelse som spridningskorridorer för vilt. Även i tätorter är de gröna områdena viktiga av flera skäl. Ny bebyggelse får inte ske på bekostnad av att dessa områden.

I Trosa kommun finns 16 naturreservat av dessa är tre kommunala. Mer information om respektive reservat finns i webbkartan.

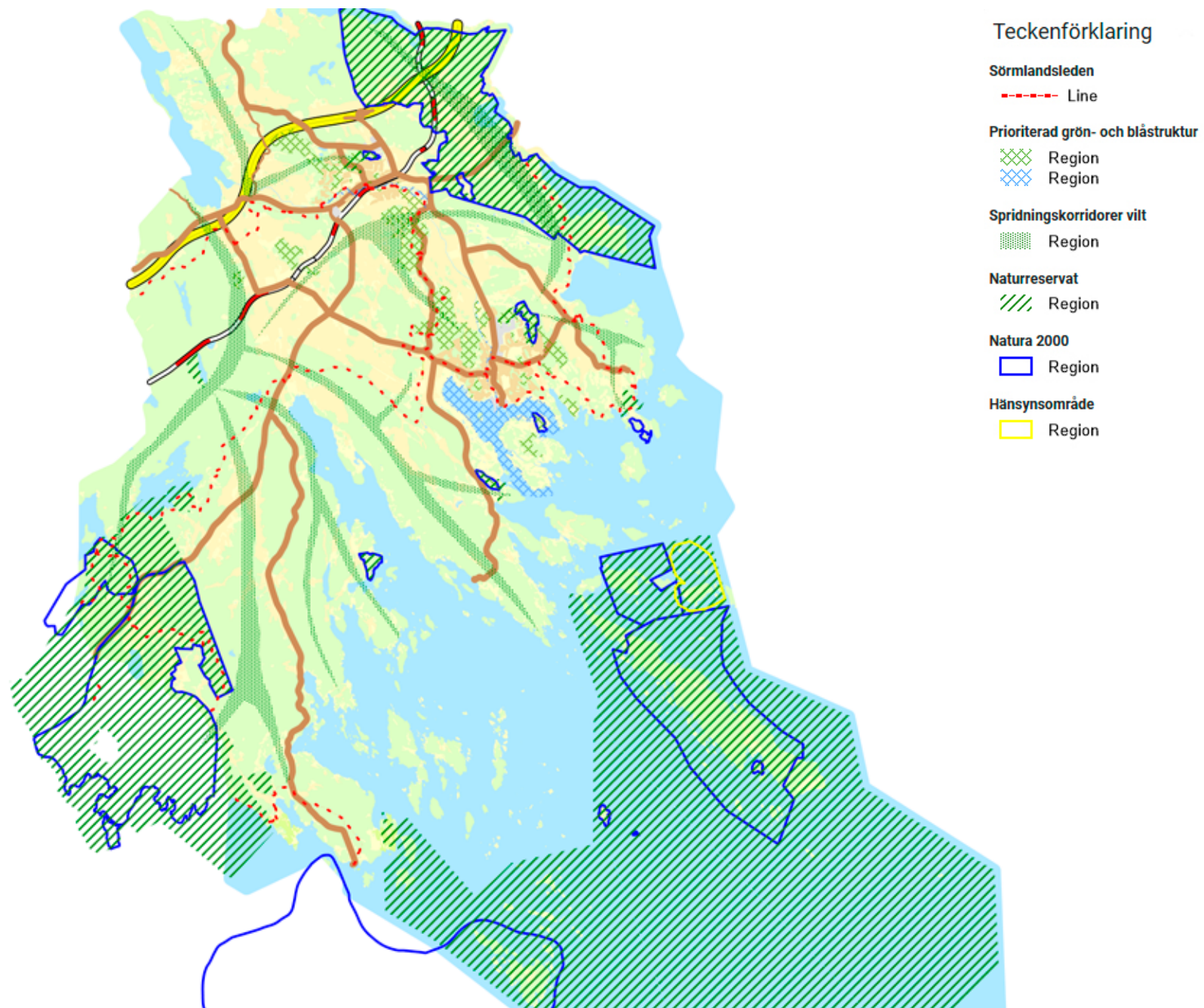
- Askö
- Bokö-Askö
- Bokö-Oxnö
- Krämö (kommunalt)
- Lacka
- Lotsängsbacken
- Luckebol
- Lånestaheden (kommunalt)
- Noret
- Persö
- Tomtaklinskogen (kommunalt)
- Tyvudden
- Stensund
- Södra Lämund
- Tullgarn och Furholmen
- Nynäs

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Att värna och utveckla gröna och blå områden i kommunen såväl på landsbygden som i tätorterna.
- Att den biologiska mångfalden bevaras och den ekologiska balansen bibehålls.
- De naturliga spridningsvägarna mellan naturområden kan bibehållas och upprätthålla sin funktion.
- Kommunens gröna och blå områden ska fortsätta vara kvaliteter såväl för invånare som besökare.

>> Strategier

- Nya exploateringsområden markeras i områden där viltstråk och skyddad natur undviks.
- Det gröna ges mer plats i gatumiljöer och i lösningar för dagvattenhantering.
- I områden som planläggs ges plats för grönområden och att hantering av dagvatten sker på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden.
- Prioriterad grönstruktur markeras på landsbygden och i tätorterna.
- Arbeta med kompensationsåtgärder i detaljplaner för att stärka gröna och blå värden.

Kulturmiljö i Trosa kommun

Kulturmiljö i Trosa kommun

Trosa kommun är en rik kulturbygd med flera riksintressen för kulturmiljön, fornlämningar, byggnadsminnen mm. Ur landskapet går det att studera hur Trosa kommun vuxit fram, utvecklats och förändrats. Samtidigt som det finns höga bevarandevärden måste även nutiden på sätta sin prägel på miljön. Hänsyn till kulturmiljön och skyddade platser hanteras ofta i kommunens detaljplaner.

Landskapet präglas ett jordbrukslandskap och högre skogspartier med inslag av medeltida kyrkor, herresäten, stora gårdar, torp och skärgårdshemman. Landhöjningen kan studeras både utifrån det öppna landskapet och den tidigare havsviken blir särskilt tydlig invid Trosaån och från Tureholmsviken upp mot Sillen. I Vagnhärad finns rikligt med lämningar från stenåldern och framåt medan Trosa stad vuxit fram under senare tid sedan staden flyttades från Trosaland i takt med landhöjningen.

Flera områden är skyddade som riksintressen enligt miljöbalken 3 kap och fornlämningar i sig har ett skydd enligt Kulturmiljölagen 1988:950. Vid fynd av fornlämning ska arbete omedelbart avbrytas och anmälas till Länsstyrelsen. Samråd med Länsstyrelsen krävs för åtgärder inom 100 m från känd fornlämning. För åtgärder som innebär markberedning ska samråd ske om fornlämning finns inom 50 m från det planerade markgreppet. För mer information kring fornlämningar rekommenderas Riksantikvarieämbetets sökfunktion Fornsök.

Värdefulla kulturmiljöer i Trosa kommun

Stråket mellan Vagnhärad och Västerljung hör till ett av det mest fornlämningstäta i länet med lämningar främst från bronsåldern. Miljön utgör det äldsta bosättningsområdet kring Trosaån och är belägen ca 20 m ö h. I takt med landhöjningen skapades dämmen och vattenfall vilka kunde användas för kvarnhjul och senare turbiner.

Under senare tid fick järnvägen stor betydelse för de båda samhällenas utveckling och centrum kom att förskjutas mer mot stationsområdet. Vagnhärad hade sedan en stor utbyggnadsperiod under 1960- och 70-talen då nya bostadsområden byggdes ut.

Trosaåns dalgång är ett till stora delar öppet jordbrukslandskap där vattnets betydelse för bygdens lokalisering kan ses. Området präglas av många gravar, stora boplatser och hållristningar. I takt med strandförskjutningen har bebyggelsen flyttat från höjderna under bronsåldern till övergångszonen mellan morän och lera under järnåldern till dalgångens botten under medeltiden. Åda gods är en välbevarad sörmländsk herrgård med en miljö som återspeglar den sociala skiktning som fanns på en lantegendom tidigare.

Trosa är en medeltida stad som först uppstod vid Trosalands kyrka i slutet av 1300-talet. Landhöjningen gjorde att staden började dö ut och flyttade ut mot kusten. Dagens Trosa stad fick stadsprivilegier år 1610. Trosa var främst ett fiskesamhälle med skärborgare som kombinerade hantverk med fiske. Över tid kom staden att utvecklas till en sommarstad. I dag präglas Trosa stad av bebyggelse från sent 1800-tal och utgör ett riksintresse för kulturmiljövärden. Trosa har successivt expanderat och bortsett från den utveckling som skett under 2000-talet växte orten framförallt på 1960- och 1970-talen.

Dalgången mellan Tureholmsviken och Sillen utgörs av ett rikt jordbrukslandskap som i söder domineras av Tureholms slott och som norrut präglas av gårdar som ansluter upp mot Västerljungs kyrka. Stationssamhället Västerljung växte fram över tid med skola och flera butiker och är den till ytan största kommundelen. Området är främst järnåldersbygd och vid Tuna by hittades 1774 landets största guldfynd på 12,5 kg vilken beräknas härröra från den tiden. Utmed kusten finns enstaka bosättningar på

öarna men på ågarstrukturen där godsens på land ägde stora delar av skärgården fanns inte i någon större utsträckning någon självägande fiskarbefolkning historiskt. Bebyggelsen har därför främst utgjorts av mindre torp och gårdar med sjöbodar vid stränderna. Fyrar, lotsstationer och sjökrokar har varit viktiga för befolkningen. Landskapet på öarna är en blandning av skog och äldre åkrar där skärgårdsjordbruk bedrevs. I skärgården finns flera riksintressen för kulturmiljövärden.

I Trosa kommun finns byggnader som har skydd av olika slag. Det handlar både om beslutade byggnadsminnen och kyrkliga byggnadsminnen som andra byggnader med hög kvalitet. I vissa fall är dessa skyddade i detaljplaner med särskilda bestämmelser.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Bevaka, lyfta fram och utveckla kommunens värdefulla kulturmiljöer
- Säkerställa att ny bebyggelse i känsliga områden ska präglas av kvalitet i utformning och med hänsyn till befintlig bebyggelse

>> Strategier

- Varje område ska ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar
- Gestaltning av ny bebyggelse ska kunna spegla sin tid och olika hänsyn till omgivningen krävs utifrån vilka värden som finns på platsen.
- Genom samarbete med Länsstyrelsen och exploatörer lyfta fram värdefulla kulturmiljöer.

Teckenförklaring

Område där kommunen har skiljaktig mening om avgränsningen

 Region

Riksintresse för kulturmiljövården enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

 Region

Övriga kulturmiljöintressen

 Point

 Point

 Region

 Region

VAGNHÄRAD

Kommunikationer

Kommunikationer

Trosa är en del av Storstockholms arbetsmarknadsregion och har sedan länge haft tydliga resmönster mot Stockholms län både för arbetspendling som för studier. Målpunkter för kommunens invånare finns i synnerhet i centrala Stockholm och Stockholms läns södra delar. Viss pendling sker även söderut mot Nyköping. Inpendlingen till kommunens arbetsmarknad är förhållandevis stor jämfört med andra lika stora kommuner. Historiskt har arbetspendling skett med bil i stor utsträckning men de senaste årens satsningar på tåg- och busstrafiken har resulterat i en ökad andel resande med kollektiva medel. Trosa kommun deltar aktivt i arbetet med att förbättra kommunikationerna inom och utanför kommunen. Trängsel på väg och järnväg kan minska regionens attraktivitet och påverka möjligheten för tillväxt och utveckling. Därför är samverkan över kommun- och länsgränser av betydelse liksom arbetet att stärka regionen.

Översiktsplanens utbyggnadsstrategier är att bygga inifrån och stärka befintliga tätorter och fortsatt ut i prioriterade kollektivtrafikstråk. Genom förtätning skapas ett bättre resandeunderlag i tätorterna och genom att bygga bostäder längs med stråket Trosa-Vagnhärad och Trosa-Västerlånges bättrade förutsättningar för en tätare busstrafik. Arbetet med att bygga Ostlänken har påbörjats och den kommer bidra till ännu bättre förutsättningar för hållbart resande. Inte minst öppnas arbetsmarknaden och studiemöjligheterna upp söderut när restiden till Norrköping och Linköping avsevärt förkortas. Idag trafikeras de viktiga stråken Trosa/Vagnhärad – Stockholm, Trosa/Vagnhärad – Södertälje och Trosa/Vagnhärad – Nyköping både med buss och tåg. Västerlånges har fått förbättrade anslutningar såväl till Vagnhärad och dess station som till Trosa stad.

Ostlänken

Ostlänken är det enskilt största infrastrukturprojekt för Trosa kommun under kommande planperiod. Både

produktion av järnväg och resecentrum och all övrig verksamhet i form av nya företagsetableringar, behov av bostäder av olika slag och ökad efterfrågan på varor och tjänster kommer att sätta sin prägel på kommunen i allmänhet och Vagnhärad i synnerhet. Trosa kommun behöver ha en beredskap både för utbyggnaden invid resecentrum men även för andra funktioner. Omfattningen kan idag vara svår att uppskatta men att projektet kommer påverka kommunen under lång tid är tydligt.

Vägnätet i kommunen

I tätorterna är kommunen i huvudsak ansvarig för vägnätet med några mindre undantag där det finns samfälliga vägar. På landsbygden är Trafikverket huvudman för de större vägarna, t ex E4, väg 218 och väg 800 medan vägsamfälligheter ansvarar ofta för de mindre. Under de senaste åren har omfattande investeringar i framkomlighet, hållplatser och trafiksäkerhetshöjande åtgärder gjort utmed väg 218 mellan E4 och Trosa stad. Vägen har under lång tid varit olycksdrabbad såväl i korsningspunkter som relaterat till vilt. De åtgärder som utförts kommer avsevärt förbättra säkerheten på en av de mest trafikerade vägarna i kommunen.

Inom ramen för detaljplaner är utgångsläget att gator och allmänna platser har kommunalt huvudmannaskap. Detta ställer krav på standard och utformning i enlighet med kommunens tekniska anvisningar. I mer perifera områden kan enskilt huvudmannaskap vara lämpligt. Detta utreds och fastställs i kommande detaljplaner.

Sedan föregående översiktsplan har projektet Infart västra Trosa avbrutits och ersatts av Resväg västra Trosa. Syftet med det tidigare projektet var att genom att bygga ny väg runt Trosa stad leda om trafik och därmed avlasta den riksintressanta stadskärnan. Resväg västra Trosa har samma målsättning men medlen är annorlunda. Genom att förbättra för kollektivtrafik, genomföra åtgärder såväl centralt i Trosa stad på det kommunala vägnätet som på de

statliga vägarna mellan västra Trosa och Vagnhärad samt i anslutning till det kommande resecentrum vid Ostlänken ges alternativa och mer attraktiva resvägar än att passera centrala Trosa stad. Projektet är ett samarbete mellan kommunen, Region Sörmland och Trafikverket och finansiering finns avsatt i den regionala transportinfrastrukturplanen.

Gång- och cykelvägar

Under senare år har kommunen arbetat med att förbättra för gång- och cykeltrafikanter. Kommunens Gång- och cykelvägsanalys är ett viktigt verktyg för detta. Tätorterna är i hög utsträckning sammanbyggda med gång- och cykelvägar och inom Vagnhärad och Trosa stad har gång- och cykelvägsnätet utvecklats över tid. Även förbättrade cykelparkeringar i anslutning till viktiga hållplatser har byggts. Arbetet med att ytterligare komplettera cykelvägnätet, utöka parkeringsmöjligheterna och förbättra vägvisningen fortsätter. Framtida planering kommer utgå ifrån att den ökade användningen av elcyklar som både utökar räckvidden men också leder till andra krav på funktioner vid cykelparkeringarna. Bättre låsbarhet, möjlighet till laddning mm är något som blir viktigare att planera för framöver. Omvandling av fritidshusområden och ny exploatering mer perifera lägen kan också öka behovet på mer långväga gång- och cykelvägar i framtiden.

Kollektivtrafik

Planering av infrastruktur sker i samverkan med Region Sörmland som ansvarar för länstransportplanen och kollektivtrafiken i länet samt Trafikverket som är huvudman för flera av vägarna inom kommunen. Trosa kommun kommer, i enlighet med sin kollektivtrafikplan, att fortsätta prioritera snabba direktbusslinjer från kommunen till viktiga målpunkter samt att verka för att öka tillförlitligheten i tågtrafiken till dess att Ostlänken tagits i drift och ersatt dagens persontrafik på Södra stambanan. Förbättrade hållplatser har varit högt prioriterat såväl inom det kommunala vägnätet som utmed det statliga. Kommunen har

själv investerat i flera och i många fall även fått statlig medfinansiering i projekten. Översiktsplanen fyller en viktig funktion i kommunens prioriteringar i samband med arbetet med regionens länstransportplan. Inriktningen på den långsiktiga planeringen blir tydlig och kommunen kan ta tydlig ställning till regionens planering av både kollektivtrafik och infrastruktur. I kommunens kollektivtrafikplan finns mer information om kollektivtrafiken i stort samt hur kommunen planerar inför framtiden.

Parkeringar

Trosa kommun präglas på många sätt av besöksnäringen. Under sommaren ökar befolkningen betydligt och vägar och parkeringar belastas på annat sätt än övriga tider på året. Kommunen arbetar med att reglera parkeringar olika över året för att dels tillgodose besöksnäringens behov samt dels säkerställa infartsparkeringar i strategiska lägen för kollektivtrafiken. Det är en avvägning att både säkerställa parkeringar för högsäsongen utan att dessa ges för stort utrymme i stadsmiljön övrigt tid.

Skärgården

Tillgängligheten till skärgården är viktigt för Trosa kommun. Antalet fritidsbåtar är stort i kommunen men samtidigt har behov funnits av en skärgårdstrafik. Sedan några år är det möjligt att åka från Trosa gästhamn via havsbadet till Kråmö och Askö. Det finns även turer mellan Trosa och Landsort. Skärgårdstrafiken har utökats över tid och utgör ett attraktivt alternativ för den som inte har egen båt att ta sig ut i skärgården. Utöver detta har kommunen under de senaste åren arbetat med att skapa en allmän sjösättningsramp för trailerbara fritidsbåtar. Förhoppningsvis kommer detta kunna genomföras under början av kommande planperiod. Källvik utgör en annan viktig port mot skärgården. Där ansluter allmän väg till en allmän brygga för vilka Trafikverket är huvudman. Vid hamnen finns återvinningsstation med kärl för båtburna hushållssopor och källsortering samt toalettmöjlighet för allmänheten.

Genom skärgården passerar farleder både för fritidsbåtar och yrkestrafik. en av dessa farleder, mellan Tvären och Rökogrundet (403), utgör ett riksintresse. Strax norr om Trosa kommun passerar farleden mellan Landsort och Södertälje kanal (511) med insegling till Mälaren. Trafiken är omfattande på sträckan och utredningar pågår för att rätta ut den för att kunna höja kapaciteten och säkerheten på sträckan. Trosa kommun är positiv till detta för skärgården i stort.

Inomskärs finns farleder som har stor betydelse för sjötrafiken men som inte utgör riksintressen. Några av dessa är farleden Naggen-Trosa (461) som i huvudsak är utformad för trafik i dagsljus. Ansvar för sjösäkerhetsanordningar är delad där kommunen ansvarar för markeringar i Västra Stadsfjärden. Även Bokösundsleden (409) mellan Hökö och Stenskär kan vara värd att nämna då den binder samman de riksintressanta farlederna 403 och 511.

Flyg och säkerhet

Strax väster om Trosa stad finns Troslanda flygfält. Huvudinriktningen är hobbyverksamhet men den fyller även andra funktioner periodvis. I takt med att flera flygfält lagts ner i regionen har betydelsen ökat för Troslanda. I kommunens närhet finns Skavsta flygplats i Nyköpings kommun som har stor betydelse för hela regionen. Ostlänken kommer knyta såväl Skavsta som Arlanda ännu närmre Trosa kommun.

Trosa kommun utgör ett s k MSA-område och berörs av Bromma, Skavsta och Eskilstuna flygplatser. Det innebär att samråd ska ske med Försvarsverket vid byggnation högre än 20 m utanför tätort och 45 m inom tätort och med Luftfartsverket för byggnader högre än 20 m över mark eller vatten oavsett typ. Skyddet omfattar såväl militärt som civilt flyg.

Digital infrastruktur

Inom Trosa kommun finns väl utbyggd digital infrastruktur. Fibernät finns såväl i tätorterna som på landsbygden och

anslutningsgraden är hög. Genom väl utbyggd IT-infrastruktur ges förutsättningar för en fortsatt utveckling av det lokala näringslivet liksom ökad kvalitet för medborgarna som kan distansarbeta på ett tillförlitligt sätt. Digital täckning utmed järnvägar är prioriterat i Regeringens digitaliseringsstrategi. Idag finns begränsningar utmed Södra stambanan och det är därför viktigt att utbyggnaden fortsätter i den sydvästra delen av kommunen. Särskilt mot bakgrund av utbyggnaden av Ostlänken.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Förbättrade kommunikationer till omgivande regioner samt intern inom kommunen.
- Utvecklade gång- och cykelförbindelser inom kommunen med stärkt vägvisning och mer utvecklade cykelparkeringar i strategiska lägen.
- Ett attraktivt och tryggt transportsystem där hänsyn tas till medborgarnas och näringslivets behov.
- En långsiktig trafikplanering med fokus på säkerhet, hållbarhet och stadsmässigt byggande.
- Stärka det storregionala sambandet och medverka i planering för att bygga bort begränsningar i transportsystemet.
- Ett klimatsmart transportsystem i kommunen.

>> Strategier

- Översiktsplanen ska stödja Kollektivtrafikplanens prioriterade inriktning med fokus på stomnät och kompletterande linjer.
- Samhällsplaneringen ska arbeta för en spridning i trafiksystemet där belastningen sprids mer över kommunen. Detta är särskilt viktigt att beakta vid förtätningsprojekt.
- Gång- och cykelvägnätet ska fortsätta utvecklas såväl inom tätorterna som däremellan där viktiga målpunkter knyts ihop och ges förutsättningar för säkra cykelparkeringar.
- Vid planläggning ska tillgång till kollektivtrafik och gång- och cykelkopplingar särskilt beaktas.
- Delta aktivt i planering av infrastruktur i det storregionala sammanhanget.
- Fortsätta arbeta för en mer heltäckande digital täckning av kommunen.
- Arbeta för en fortsatt utveckling av kollektivtrafiken och göra den mer attraktiv och tillförlitlig.
- Planera för en hållbar transportinfrastruktur tillsammans med länsplansupprättaren.

Tekniska system

Tekniska system

Vatten och avlopp

Trosa kommun har antagit en ny Vattentjänstplan där kommunens samlade vatten- och avloppsplanering finns redovisad. Översiktsplanen syftar till att stödja den utvecklingen samt att anpassa kommunens fortsatta utveckling utifrån Vattentjänstplanens riktlinjer. Vattentjänstplaner pekar bl a på inriktningen för kommunens framtida utbyggnad av det kommunala va-nätet och definierar en handlingsplan för allmänt vatten och avlopp. Inriktningen i Vattentjänstplanen är av högsta betydelse när översiktsplanen pekar ut nya utvecklingsområden.

Kommunen bedriver ett arbete utifrån EU:s vattendirektiv. En förvaltningsövergripande organisation för vattenplanering har instiftats och utöver deltagare från Samhällsbyggnadskontoret ingår representanter från Ekologienheten och Tekniska enheten. Sammansättningen säkerställer ett brett angreppssätt där översiktsplanen och vattentjänstplanen bidrar till arbetet samtidigt som det långsiktiga arbetet att strategiskt arbeta med ekologiska frågor ingår. Syftet är att förbättra arbetet för att uppnå godkänd status i vattenförekomster och förbättra MKN Vatten i de vattendrag och avrinningsområden som påverkar Trosa kommun. Arbetet inom kommunen kommer efter hand att ännu bättre samordnas med det som sker på regional nivå och kommunen följer arbetet med att ta fram nästa statusklassning av vattenförekomsterna.

Vattentjänstplanen och dess riktlinjer tillsammans med kommunens kommande investeringar i överföringsledning till Himmerfjärdsverket, fortsatt inventering av enskilda avloppsanläggningar, stärkt dagvattenhantering samt skydd av vattentäkter kommer att bidra till att kommunen kan stärka sitt arbete vad gäller miljökvalitetsnormer för vatten. Tack vare aktuella planeringsunderlag skapas en beredskap att ta sig an vattenrelaterade frågor på ett hållbart sätt. (Mer information om vattentjänstplanen finns på kommunens hemsida, www.trosa.se.)

Dricksvatten

I Trosa kommun är de största förekomsterna av dricksvatten kopplade till isälvsavlagringar och kommunen har två vattentäkter. Båda vattentäktarna har fastställda skyddsområden med föreskrifter och för Sörtuna pågår ett arbete att både uppdatera föreskrifterna men också att ge tälten nya skyddsområden. Vattentäktarna är sammankopplade för att öka tillförlitligheten i försörjningen av dricksvatten. Det skapar en stabilitet och minskar kommunens sårbarhet. Tillgång till dricksvatten är central för ett samhälle och bygger på att reserverna tillåts fyllas på och att uttaget inte blir för stort över året. Det innebär att kommunen periodvis beslutar om vattenförbud när behov uppstår.

Inom kommunen finns även flera enskilda vattentäkter.

Avlopp

Trosa kommun har fattat beslut om att ansluta kommunens avloppsnät till Himmerfjärdsverket via en överföringsledning som ansluter i Hölö i Södertälje kommun. Genom att ansluta kommunen till SYVAB som driver reningsverket säkerställs en långsiktig hållbar rening av kommunens avloppsvatten. Dagens reningsverk kommer att ersättas med pumpstationer. Det kommunala avloppsnätet kommer vidare anpassas för en bättre funktion i förhållande till överföringsledningen. Våtmarkerna vid Rådmansbackarna och i Vagnhärad kommer att vara kvar men med en förändrad funktion. Detta utreds och kommer att fastställas i samband med att överföringsledningen tas i drift senast år 2028.

Dagvatten

Dagvatten ska omhändertas så nära källan som möjligt vilket innebär att det ska fördröjas och renas innan det når recipienten. Det kan både handla om olika typer av nedgrävda fördröjningsmagasin som ansluter till diken, utkastare direkt ut på gräsmattor eller öppna dagvatten-

dammar som också blir ett kvalitativt inslag i stadsbilden samtidigt som den biologiska mångfalden stärks. Att minska dagvattenflödet in i ledningsnätet är av högsta prioritet liksom att minska inläckage av ovidkommande vatten i nätet.

Genom att arbeta för lokal hantering av dagvatten samt öppna lösningar ges bättre förutsättningar att hantera höga flöden och skyfall. Vid utformning av allmänna platser med mer grönska och mindre hårdgjorda ytor ges bättre förutsättningar att hantera ett förändrat klimat med tätare skyfall och håftigare vädersvängningar. Genomtänkt planering av grönska och parker bidrar till att hantera nederbörd. Just nu utreds möjligheten att använda befintliga våtmarker som fördröjningsmagasin och rening av dagvatten när dessa inte längre behövs för efterpolering av det renade avloppsvattnet.

I detaljplaner är hantering av dagvatten en central fråga att utreda. Utöver att hantera effekter av ett framtida förändrat klimat syftar arbetet också till att rena och fördröja dagvatten på ett sätt som gör att påverkan på vattendrag och Östersjön minskar och därmed ger förutsättningar att förbättra miljökvalitetsnormerna för vatten. Vid planläggning av ny bebyggelse är utgångspunkten att området inte ska släppa ifrån sig mer vatten efter ett genomförande jämfört med innan vilket betyder att omfattande åtgärder kan behövas inom respektive planområde för att inte risker att bidra till en försämring. En utmaning i Trosa kommun är att hantera de delar av kommunen som är anslutna till det kommunala dagvattennätet samt att motverka inläckage. Det är inte hållbart i längden att låta dagvatten passera avloppsreningsverk. I enlighet med vattentjänstplanen kommer Trosa kommun att fortsätta arbetet med en hållbar hantering av dagvatten genom att ta fram en dagvattenstrategi.

Enskilda avlopp

Fastigheter på framförallt landsbygden har enskilda anläggningar för att klara sin dricksvattenförsörjning och rena sitt avloppsvatten. Det finns även några enskilda avloppsreningsverk i kommunen. Miljökontoret i Trosa kommun är ansvarig för detta och utfärdar tillstånd och har ett tillsynsansvar för dessa anläggningar. Kontinuerligt sker en inventering av kommunens enskilda avloppsanläggningar och i de fall en anläggning döms ut får fastighetsägaren ansöka om tillstånd för en ny. Inventeringen och tillsynsarbetet utgör en viktig del i kommunens arbete att förbättra miljö kvalitetsnormer för vatten. Enligt kommunens hälsoföreskrifter ställs högre krav på enskilda avloppsanläggningar inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden samt inom 300 m från sjöarna Björken och Gisesjön.

Trosa kommun är en attraktiv kommun och många väljer att bosätta sig på landsbygden eller i externa fritidshusområden. Vissa av dessa är anslutna till det kommunala va-nätet och i några fall finns va-nät med enskilt huvudmannaskap. I Vattentjänstplanen finns en tydlig prioritering för dessa omvandlingsområden och en ungefärlig tidplan för en möjlig kommunal utbyggnad. Översiktsplanen utgår ifrån Vattentjänstplanens inriktningar vad gäller planläggning på landsbygden.

Om ett område ansluts till det kommunala va-nätet ska berörda fastighetsägare betala anslutningsavgift enligt gällande va-taxa. I det fall det finns en godkänd enskild anläggning kan kommunen behöva lösa in den. Ersättning beräknas då utifrån schabloner bl a beräknad livslängd.

Fjärrvärme

Kommunen skall verka för en positiv utveckling för hållbara energisystem som drivs med förnybara energislag. Därför är fortsatt utveckling av fjärrvärmesystemen i Trosa och Vagnhärad central. Samordning av energiförsörjning

kan vara aktuellt även i Trosa kommun och kommunen ser positiv på utvecklingen av teknik för förnybar energi andra områden av kommunen. Idag finns två fjärrvärmeverk i kommunen, ett i Trosa och ett i Vagnhärad. Värmeverken samt ledningsnätet ägs av Statkraft och kommunen för en nära dialog med företaget i syfte att få till stånd en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmesystemet.

Förnybar energi

Trosa kommun ser positivt på en fortsatt utveckling med mer förnybar energi i kommunen. Under de senaste åren har antalet solcellsanläggningar ökat kraftigt samtidigt som möjligheten till energigemenskaper utretts inom delar av kommunen. Generellt är kommunen positiv till nya energianläggningar men i vissa områden menar Trosa kommun att restriktioner kan finnas. I riksintresseområdena Trosa stad väger exempelvis kulturmiljöintresset tyngre än den enskildes intresse att etablera solceller. Detta kan endast tillåtas undantagsvis förutsatt att de antikvariska värdena inte äventyras.

Generellt gäller att så länge solceller följer byggnadens form är installation av solceller bygglovsbefriade. Detta gäller dock inte inom riksintresseområden för totalförsvarets militära del. I det fall solceller ska etableras inom ett sådant område krävs bygglov och att ansökan remitteras till Försvarmakten. Av ansökan ska framgå fastighetsbeteckning, ansökan om lov, tydlig karta, situationsplan samt storlek och placering av solceller.

På landsbygden samt i Vagnhärad finns intresse att anlägga större solcellsanläggningar. För landsbygden kan begränsningar att ansluta till elnätet finnas med tanke på kapaciteten i näten. I Vagnhärad finns det i norra delen av tätorten goda möjligheter i vissa enskilda lägen men överlag kan elnätet utgöra en kapacitetsbrist. Kommunen ser positivt på att samutnyttja ytor som inte kan exploateras för annat t ex utmed ledningsgator eller liknande. Där

sätter än så länge lagstiftningen begränsningar utifrån gällande skyddsavstånd men i det fall möjligheten öppnas upp välkomnar kommunen framtida provningar.

I Trosa kommun finns ett fåtal vindkraftverk för gårdsbruk. Utifrån förutsättningar på platsen är kommunen positiv till att pröva frågan. Det går dock att konstatera att intresset avtagit för att etablera den här typen av anläggningar under planperioden. I samband med etablering av vindkraftverk kan det vara värt att notera att dessa kan störa fasta radioförbindelser vilket kan innebära en riskfaktor.

I kommunens ytterskärgård finns ett utpekad riksintresse för havsbaserad vindkraft. Trosa kommun har tydligt avstyrkt etablering inom detta område i samband med regeringens tillståndsprövning av projekt Långgrund. Kommunen vidhåller att området är olämpligt för etablering av havsbaserad vindkraft och att det borde utgå som riksintresse. En etablering inom området skulle riskera att påtagligt skada flera allmänna intressen i form av riksintressen och skyddad natur, strida mot gällande och förslag till ny havsplan samt allvarligt påverka Försvarmaktens intressen.

Energimyndigheten samråder under hösten 2025 förslag till nya riksintressen för bl a havsbaserad vindkraft och Trosa kommun har tagit del av förslaget där dagens riksintresse föreslås tas bort men ersättas av ett annat som tangerar såväl dagens riksintresse som det projekt Trosa kommun sagt nej till. Utifrån kommunens tidigare avstyrkan samt statens tydliga inriktning både i gällande havsplan som förslag till ny havsplan som presenterats för regeringen samt Försvarmaktens ställningstaganden menar Trosa kommun att det är direkt olämpligt att peka ut ett nytt riksintresse i området eftersom detta så tydligt går emot såväl statens som kommunens intressen.

Laddinfrastruktur

Trosa kommun har under senare år byggt ut laddstationer

på flera strategiska platser i kommunen. Det handlar om centralt belägna parkeringsplatser samt infartsparkeringar vid viktiga kollektivtrafiknoder. Inom ramen för bygglovhantering säkerställs laddinfrastruktur vid utbyggnad av flerfamiljshus. Långsiktigt arbetar Trosa kommun för en fortsatt utbyggnad i kommunen såväl inom det egna ansvarsområdet som genom samverkan med externa parter.

Värmeuttag i mark och vatten

Kommunen ställer sig positiv till värmeuttag i lämpliga lägen. För att installera en värmepump för värmeuttag ur mark eller vatten måste dock anmälan göras till Miljökontoret. Inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden är det förbjudet att installera värmepump för värmeuttag ur marken. Motsvarande förbud gäller enligt samma föreskrifter för värmeuttag ur vatten för Trosaån, Gisesjön och de delar av sjön Björken som ligger inom Trosa kommun. För mer information om detta kontakta Trosa kommuns Miljökontor.

Bevattnings

Dricksvatten ska hanteras med varsamhet och lämpligheten att använda det för omfattande bevattnings kan diskuteras särskilt när påfrestningen på kommunens täkter periodvis kan vara stor. Periodvis informeras kommuninvånarna om att vara återhållsamma med vattenförbrukningen kopplat till nivåerna i de kommunala täkterna. Bevattnings av parker sker i hög utsträckning med åvatten. Fastigheter utmed Trosaån kan också ha tillstånd att använda åvatten. För husbehov kan en- och två familjfastigheter ta åvatten utan tillstånd från Länsstyrelsen, samt jordbruksfastigheter om vattnet används för djurhållning, men det behövs fortfarande ett godkännande från vattenrättshavaren, vilket för stora delar av Trosaån är Trosa kommun. För bostadsrättsföreningar, företag och jordbruksverksamhet för bevattnings av åkermark krävs tillstånd från Länsstyrelsen. Tillstånd från Trosa kommun söks via en e-tjänst på kommunens hemsida.

Förutsättningarna för detta kan ändras på sikt. Låga vattennivåer i Trosaån och dess avrinningsområde kan innebära ändrade förutsättningar för djur- och växtlivet i Trosaån på sikt vilket skulle kunna innebära att enskilda miljömål hotas. Kommunen kommer följa utvecklingen för att säkerställa en hållbar vattenmiljö i Trosaån

E

Tillgång till el och tillräcklig effekt i elnätet är av högsta betydelse för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. I takt med att fler ställer om ökar elanvändningen och periodvis har priser fluktuerat kraftigt och varning för elfektbrist utfärdats vid vissa toppar. Lokalt kan kommunen skapa förutsättningar för att uppmuntra till installation av solceller, energieffektiviseringar i befintlig bebyggelse samt planera för en högre energieffektivitet. Samtidigt saknar kommunen rådighet i frågor som rör elnätet och dess utbyggnad. I en växande kommun är det av högsta betydelse att nätägaren följer kommunens planerade utveckling och förbereder för nya anslutningar och krav på högre effekt. Samtidigt förhindrar lagstiftningen proaktivitet inom detta område då elnätet inte får byggas ut utan att det finns en konkret beställning. Detta riskerar att bromsa eller i vissa fall hindra en önskad samhällsutveckling. Vattenfall Eldistribution AB äger nätet i Trosa kommun och det sker en kontinuerlig samverkan i dessa frågor. Trosa kommun kan se ett framtida behov att se över elnätet och framtida behov av större station i norra Vagnhärad med tanke på kommande utbyggnad. Det vore olyckligt om utvecklingen avstannar p g a bristande utbyggnad av kapaciteten i elnätet.

Trosa kommun bedriver ett aktivt arbete för att underlätta för omställning och effektivisera energianvändningen. Genom den avgiftsfria Energi- och klimatrådgivningen ges fastighetsägare, företag och föreningar möjlighet att ta del av råd om hur var och en kan minska sin energiförbrukning och göra kloka energibesparande investeringar.

Kommunen erbjuder också Solkartan för att visa fastighetsägare sin sol- och solvärmepotential. För att bidra till omställningen till ett mer hållbart samhälle har kommunen själv installerat solceller på flera av kommunens byggnader samt byggt ut laddinfrastruktur i Trosa stad och Vagnhärad. Trosa kommun är inte berört av transmissionsnätet, som leder el långa sträckor med höga spänningsnivåer från elproducenter. Utan inom kommunen finns enbart region- och lokalnät utbyggt.

Inför planläggning och bygglovshantering är det viktigt att notera att elnätets olika anläggningar kräver skyddsavstånd av olika grad. Vid nyexploatering kan även nya nätstationer behövas vars placering underlättas av en tidig kontakt med nätägaren. I takt med elektrifieringen av samhället kan även elnätet behöva byggas om för att klara den ökade efterfrågan.

Master och höga konstruktioner

Vid prövning av nya mobilmaster ska hänsyn tas till det aktuella områdets natur- och kulturmiljövärden. Tidigare har master ofta samutnyttats av flera operatörer men med tanke på rådande säkerhetsläge kan det framöver vara bra att även väga in beredskapsaspekten. Nya master kan därför behöva tillkomma och kommunen behöver arbeta för att möjliggöra den typen av etablering.

Vid anläggandet av högre konstruktioner, 20 m inom sammanhållen bebyggelse och högre än 45 m utanför sammanhållenbebyggelse krävs samråd med MSB. Detta gäller såväl mobilmaster som vindkraftverk o dyl.

Avfall

Kommunens avfallshantering står inför stora förändringar kommande planperiod. Idag finns Korslöts återvinningscentral som försörjer hela kommunen. Stationen är nyligen ombyggd och erbjuder fastighetsägare och företagare i kommunen bra möjligheter till sortering och återvinning.

I och med den förändrade lagstiftningen kommer dagens återvinningsstationer att ersättas av fastighetsnära inhämtning av avfall. Det kommer att resultera i att dagens återvinningsstationer kommer efter minskat behov att reduceras och marken blir tillgänglig för annat samtidigt som ytor och vägar behöver anpassas till större kärl och fordon.

Bergtäkt

Sedan lagstiftningen ändrats om användandet av naturgrus har behovet av bergtäkter ökat i Stockholmsregionen. Det handlar både om att tillgodose ett lokalt samt ett

regionalt behov av massor. I Trosa kommun har täktområdet utretts och idag finns två bergtäkter, en vid Erikslund och en i Vagnhärad. Dessutom finns ett massoptimeringsföretag vid Fredriksdal samt det pågår verksamhet att omhänderta inerta massor och fylla två av kalkbrotten i Vagnhärad.

Trosa kommun menar att verksamheterna i norra Vagnhärad kommer vara i konflikt med utvecklingen mellan Kalkbruksvägen och E4. De tunga transporterna, buller och andra störningar från täktverksamheterna kan påverka möjligheten att utveckla bostäder och lättare verksamheter invid Ostlänkens nya resecentrum och i området österut mot väg 218. På kort sikt bedöms risken för motstående intressen begränsad men i takt med att utbyggnaden kommer igång i norra Vagnhärad finns en uppenbar risk. Trosa kommun ser ett starkt samhällsintresse att möjliggöra bostäder och verksamheter vid det nya resecentrum och översiktsplanen är tydlig med att den utvecklingen är prioriterad på kort och lång sikt.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- En långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning och rening av avloppsvatten som tillgodoser behoven hos en växande befolkning.
- Hantering av dagvatten på ett sätt som stärker miljökvalitetsnormer för vatten och bidrar till biologisk mångfald och kvalitativa stadsmiljöer.
- Bidra till en fortsatt omställning till ett fossilfritt samhälle.
- Fortsätta minska energianvändningen och bidra till mer förnybar energi i kommunen.

>> Strategier

- Fortsätta arbeta med vattenrelaterade frågor ur ett hållbarhetsperspektiv.
- Underlätta för förnybar energi samtidigt som kommunen ger förutsättningar för och bidrar till att bygga ut laddstationer på strategiska platser.
- Kommunen ska fortsätta arbeta för en mer energieffektiv planering samt verka för fortsatt utbyggnad av effekten i elnäten i kommunen.

Risker, hälsa, kris och beredskap

Risker, hälsa, kris och beredskap

Behovet av god beredskap har ökat i samhället sedan nu gällande översiktsplan antogs. Med krig i närområdet, återkommande hybridattacker på samhället samt en ökad kriminalitet och otrygghet är det av högsta betydelse att förbereda för ett mer robust samhälle där såväl medborgare som kommun tar ett större ansvar. Enligt MSB ska medborgare klara sig upp till en vecka på egen hand utan stöd av samhället. Under den här tiden förväntas alla ha tillgång till mat, vatten, värme och annan utrustning.

Trosa kommun har under många år arbetat med att skapa en krisorganisation som snabbt kan kallas in och säkerställa kommunens verksamhet och hantering av situationen vid höjd beredskap eller om en särskild händelse inträffar. Samverkan sker i dessa frågor såväl med Region Sörmland som Länsstyrelsen Södermanlands län men kommunen har genom sitt geografiska områdesansvar ansvar för att hantera kriser inom sitt geografiska område samt att samordna insatser mellan olika aktörer. Vid flera tillfällen har krisorganisationen aktiverats i Trosa kommun och utbildning och utvärdering sker kontinuerligt.

Kris och beredskapsfrågor har fått en ökad betydelse i kommunens planering och riskhantering är ett naturligt inslag inom en rad verksamheter. Arbetet styrs via kommunens arbete med risk och sårbarhetsanalyser och en krisinformationsplan finns framtagen för att strukturera informationsarbetet vid en krissituation. Inom ramen för detaljplaner tas riskanalyser fram i vissa fall. Dessa är oftast kopplade till närhet till transportleder för farligt gods, spår från tidigare markanvändning som kan innebära risk, hänsyn till skyddsområden eller liknande. Trosa kommun har förhållande vis gynnsamma förutsättningar sett till detta men frågan behöver alltid belysas i ett tidigt skede.

Kris och extraordinära händelser

Genom god samhällsplanering kan kommunen bidra till att

bygga ett mer robust samhälle. Det handlar om att säkerställa en tillförlitlig infrastruktur, planera för uppsamlingsplatser och möjlighet till evakuering samt förbereda för reservkraft och understödja viktiga samhällsfunktioner. I samband med kalla kriget byggdes skyddsrum på strategiskt viktiga platser och kanske kan den här frågan aktiveras igen. Staten har ett stort ansvar i den här frågan men kommunen kan i sin planering vara proaktiv och ta upp frågan i områden som skulle kunna ha rätt förutsättningar. Ett annat viktigt område för att säkerställa samhällets funktioner vid kris eller höjd beredskap är att ge förutsättningar för reservkraft. Det kan också handla om att planera för nya trygghetspunkter och strategiska platser för beredskapslager. Trygghetspunkter utgörs av särskilda samlingsplatser där man som medborgare t ex kan värma sig, ladda mobilen, få dricksvatten och kanske något att äta samtidigt som information om en pågående händelse ges regelbundet.

I Trosa kommun finns riksintressen för Försvarmakten vid Askö såväl på land som till sjöss. Det handlar både om Askö skjutfält men också Nattarö sjöövningssområde. Utöver detta kan även hemliga försvarsintressen finnas som inte redovisas vare sig för kommunen eller publikt. I och med det skärpta säkerhetsläget i kombination med Sveriges NATO-inträde kan användningen av dessa områden öka jämfört med tidigare. Trosa kommun samverkar i olika forum med Försvarmakten både kontinuerligt utifrån ett beredskapsperspektiv men också vid konkreta händelser och övningar.

Hälsoskydd i den fysiska planeringen

De delar inom hälsoskydd som framförallt påverkar den fysiska planeringen är frågor relaterat till radon, buller, förorenad mark och transportleder för farligt gods. Planområden men även i bygglov och vid bygglovsbefriade åtgärder behöver kommunen förhålla sig till risker såsom buller och byggnation kan behöva anpassas i utformning och framtida genomförande. I översiktsplanens riskkarta finns områden markerade som särskilt behöver beaktas. Utöver dessa

områden kan även Askö skjutfält orsaka buller. Det kan handla om att det i vissa områden behöver byggas på ett radonsäkert sätt och det kan finnas bullerkällor som kan begränsa möjligheten till byggnation eller som kräver särskilda bullerskyddande åtgärder. Även vibrationer kan påverka möjligheten till ny byggnation.

Utöver radon finns ett stråk i norra kommunen öster om Sillen där bly finns naturligt i berggrunden. Detta uppmärksammades vid ett vattenprov i en enskild brunn men det har inte rapporterats några ytterligare fall. Det går att minska hälsoeffekter genom att installera filter på brunnar. Mer information om detta ges av Miljökontoret.

Genom kommunen passerar två primära transportleder för farligt gods, E4 och Södra stambanan, och tre sekundära transportleder, väg 800, 218 och 219. Inom 150 m från dessa ska en riskanalys enligt kommunens framtagna modell alltid genomföras i ett tidigt skede vid planläggning. Utifrån riskanalysen som dels utgår ifrån avstånd till väg, topografi men också hastighetsbegränsning, trafikflöden och andel tungtrafik i ett 2045-perspektiv bedöms behov av åtgärder. Dessa kan komma att krävas inom planområdet säkerställas som bestämmelser på plankartan.

Väg 219 passerar genom vattenskyddsområdet för Sörtuna vattentäkt. Trosa kommun kommer inleda dialog med Trafikverket om att sätta upp informationsskyltar invid vägen för att säkerställa vattentäkten exempelvis vid olyckor.

Trosa kommun är förhållandevis skonad från större områden med markföroreningar dock kan detta behöva beaktas t ex vid omvandling av tidigare verksamhetsområden till annan känslig markanvändning. Utifrån befintliga register samt tidigt samråd med Länsstyrelsen fångas denna fråga upp redan vid planarbetets inledning. För fastighetsägare som söker information rekommenderas att kontakta kommunens Miljökontor.

Oljeskyddsplan

Trosa kommun har antog 2014 tillsammans med Nyköpings och Oxelösunds kommuner via Sörmlandskustens räddningstjänst en ny oljeskyddsplan. Syftet med planen är att förebygga och bygga upp en krisberedskap för oljeutsläpp till sjöss. Östersjön trafikeras årligen av ca 150.000 fartygsrörelser exklusive färjetrafiken. Risken finns alltid för oljeutsläpp och för detta krävs en krisberedskap. Detta har blivit särskilt viktigt under senare år då Östersjön i allt högre grad trafikeras av den sk "skuggflottan" samt det skärpta säkerhetsläget generellt i närområdet. Oljeskyddsplanen redovisar bl a en tydlig organisation och ansvarsfördelning, arbetssätt vid olycka både under och efter själva skedet, beredskap för materiel och ytterligare resurser. Än så länge har Sörmlandskusten varit förskonad från större olyckor men oljeskyddsplanen är värdefull även vid mindre incidenter. Trosa kommun anser att det finns behov av en uppdatering av oljeskyddsplanen.

Sjöfartsverket utreder en förändring av farleden från Landsort till Mälaren via Södertälje. Trosa kommun har ställt sig positiv till denna då den innebär en uträkning jämfört med dagens farled vilket sannolikt minskar risken för haverier. Farleden föreslås också dras längre bort från Trosa kommun vilket är positivt.

Risker relaterat till ett förändrat klimat

Geoteknik

En stor del av kommunen består av uppgrundad sjöbotten med ett sprickdalslandskap med mycket varierande avstånd till fast mark. Det kan inom ett område skilja sig högst avsevärt mellan två platser beroende på hur berggrunden är i förhållande till markytan. Anpassning till de geotekniska förhållandena är ständigt närvarande i såväl detaljplaner som vid bygglov och det finns inom kommunen en hög medvetenhet i dessa frågor. Sedan Vagnhärad drabbades av ett omfattande skred år 1997 invid Trosaån har åstränderna karterats och riskinventerats i flera om-

gångar. Åstränderna i Trosa stad är i huvudsak kajskodda och kajerna inspekteras regelbundet och rustas vid behov medan i Vagnhärad har omfattande stabiliseringsåtgärder genomförts sedan slutet av 1990-talet och fram till nu. Vid det direkta skredområdet har detaljplaner upphävts, marken grävts ut och kalkcementstabiliserats och åstränderna har generellt genom i stort sett hela tätorten grävts ut och getts erosionsskydd. Utöver detta mäts grundvattentryck kontinuerligt inom skredområdet.

Med tanke på att frågan är ständigt närvarande i kommunens planering finns sedan tidigare ett omfattande geotekniskt arkiv. Dessa tidigare framtagna utredningar fungerar ofta bra som ett underlag i detaljplaneskedet men vid genomförandet av detaljplanen behöver specifika utredningar tas fram. Kommunen betonar vikten av att rätt utredning görs vid rätt tillfälle och att det vid detaljplanläggning inte handlar om ett projekterat område. Detaljplanen syftar till att klargöra om området är lämpligt för byggnation och exakt ange hur infrastruktur, mark och byggnader ska anordnas. Översiktsplanen pekar inte ut särskilt skred- eller sättningsbenägna områden med tanke på att frågan kan vara aktuell över i stort sett hela Trosa kommun. Istället utgår översiktsplanen ifrån att detaljplaner och bygglov alltid behöver förhålla sig till frågan och göra ett aktivt ställningstagande om ytterligare utredningar är nödvändiga. Trosa kommun bedömer att frågan kommer vara fortsatt aktuell i framtiden där risker med höjda havsvattennivåer, höga flöden i vattendrag och tätare och mer omfattande nederbörd kan påverka förhållandena i än högre utsträckning. Det innebär att förändringar i framtiden både vad gäller befintlig som ny bebyggelse och infrastruktur behöver ta de geotekniska förhållandena i beaktande och åtgärder kommer krävas vid byggnation.

Översvämning och höga flöden

Såväl Trosaån som Östersjön kommer på sikt påverka kommunen genom högre flöden och höjda havsvatten

nivåer. Särskilt Trosa stad kan vara utsatt där dessa båda element möts i en känslig kulturmiljö. Både kommunen och statliga myndigheter har tagit fram underlag för att prognosticera risker för översvämningar och därmed kunna bidra till en mer hållbar planering. Översiktsplanen rekommenderar en lägsta golvnivå om +2,6 m RH2000 för ny byggnation av huvudbyggnader och planläggning utgår ifrån detta. Sett till kustområdet och skärgården bedömer kommunen att detta är en rimlig nivå. Områden som idag är bebyggda är antingen planlagda med tydlig reglering om var byggnation får placeras eller om det är beläget utanför detaljplan är bebyggelsen i huvudsak redan placerad på högre höjder. Ny bebyggelse inom strandskyddat område på obebyggd mark kommer inte kunna beviljas med tanke på miljöbalkens bestämmelser.

Den del av kommunens bebyggelse som framför allt kan riskera att skadas av ett förändrat klimat är delar av Trosa stad som både kan påverkas av höga flöden i Trosaån och en framtida höjning av Östersjön. Inga samhällsviktiga funktioner bedöms vara i riskzonen när Trosa reningsverk har ersatts av överföringsledningen till Himmerfjärdsverket. Inom Trosa stad kommer åtgärder för att motverka risken för översvämningar alltid behöva vägas mot de starka kulturmiljöintressen som råder i staden.

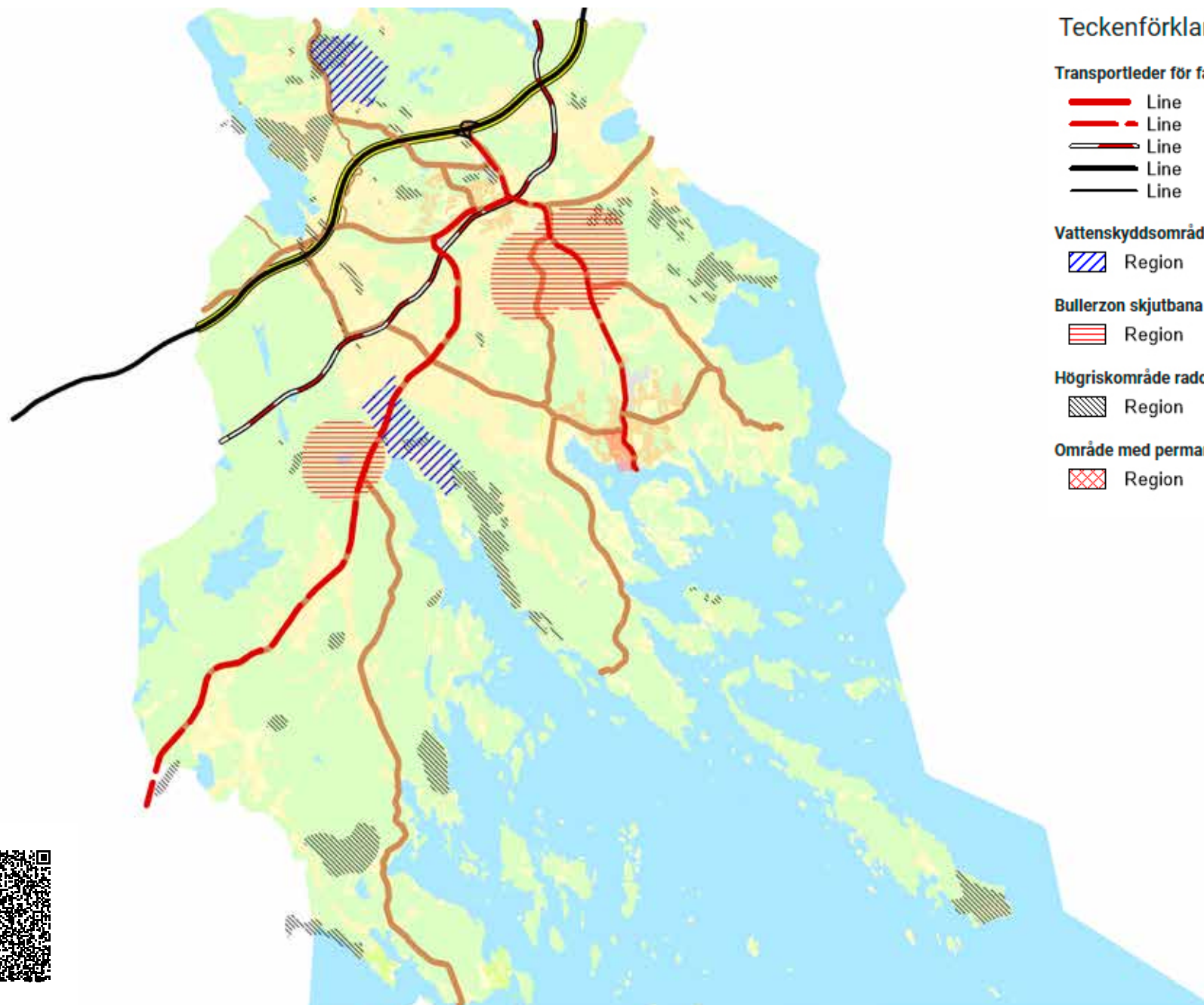
Nederbörd och höga temperaturer

I framtiden behöver kommunen planera för kunna omhänderta nederbörd på ett annat sätt än tidigare. Kraftiga skyfall kommer tätare och snösmältning kan påverka på ett annat sätt än idag. I Vattentjänstplanen ges riktlinjer för hur kommunen ska planera för detta. Ett lokalt omhändertagande med fördröjning och rening vid källan kommer bli ännu viktigare i framtiden samt att allmänna ytor kan tillåtas översvämmas under vissa perioder. För kommande detaljplaner är det av betydelse att ytor avsätts för översvämning, fördröjning och rening samt att hållbara lösningar föreslås för att över tid säkerställa funktionen.

Mycket av riskerna relaterat till ett förändrat klimat berör vatten i olika former men även höjda temperaturer utgör en betydande risk för delar av samhället. Långvariga värmeböljor, risk för långvarig torka, skogsbränder, storm och andra typer av extremväder kan skada såväl invånare som egendom. Genom ett aktivt risk- och sårbarhetsarbete kan kommunen förbereda inför framtida händelser. Det finns och konkreta funktioner såsom att säkerställa reservkraft, trygghetspunkter, möjlighet till kommunikation mm som översiktsplanen kan hantera. Inom ramen för kommunens förebyggande arbete har detta pågått under lång tid.

Risker inom trähusbebyggelsen i Trosa stad

Trosa kommun har tagit fram ett handlingsprogram för centrala Trosa stad tillsammans med Sörmlandskustens räddningstjänst. Syftet är att minska risken för brand och därmed stor skada på den riksintressanta stadskärnan. Sedan år 2014 råder permanent eldningsförbud inom den mest centrala delen och endast eldning i eldstäder eller grillning i avsedd utrustning är tillåten.

Teckenförklaring

Transportleder för farligt gods

- Line
- - Line
- Line
- Line
- Line

Vattenskyddsområde

- ▨ Region

Bullerzon skjutbana

- ▨ Region

Högriskområde radon

- ▨ Region

Område med permanent eldningsförbud

- ▨ Region

Översiktsplanen och ett förändrat klimat

Översiktsplanen och ett förändrat klimat

I sin roll att peka ut kommunens inriktning för utveckling och bevarande på kort och lång sikt behöver översiktsplanen hantera risker och frågeställningar som relaterar till ett framtida förändrat klimat. Höjda temperaturer, stigande havsvattennivåer, ökade flöden och mer extrema väder ställer krav på en robusthet i samhället inför framtiden. Många av frågorna som blir aktuella har landets kommuner hanterat sedan lång tid tillbaka men forskning visar att effekterna kan bli allt mer omfattande med såväl ökade risker i samhället och stora ekonomiska konsekvenser för både det allmänna som enskilda privatpersoner. Den översiktliga planeringen behöver säkerställa att förslag till ny bebyggelse är lämplig även på lång sikt. Samhällsbyggnad innebär långa processer och när byggnader, vägar och andra anläggningar är på plats ska allt fungera på mer än 100 års sikt. Trosa kommuns översiktsplan ska ge förutsättningar för kommunen att stå rustad inför ett förändrat klimat. Där motståndskraften mot skyfall, värmeböljor och översvämningar stärks och där kommunen ger förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion samt ett hållbart samhälle där tillväxt och utveckling kan balanseras med de bevarandeintressen som finns.

Översiktsplanen och samhällsplanering syftar till att hantera risker relaterat till ett förändrat klimat men det är också viktigt att förebygga och att genom aktiv planering minska risken för negativa effekter. Utifrån fastställda styrdokument, lagstiftning och en långsiktig utbyggnadsstrategi där målet är en hållbar tillväxt i balans. Det förebyggande arbetet kan både innebära tydliga riktlinjer för framtida utbyggnadsområden men också att kommunen pekar ut områden av särskild betydelse t ex som grönstruktur i våra tätorter eller att vi stärker våra kollektivtrafikstråk för att ge förutsättningar för invånare att välja ett mer hållbart resesätt till arbetsplatser och studieorter. Tack vare en väl inarbetad process kan Trosa kommun arbeta kontinuerligt

med den översiktliga planeringen och aktivt ta ställning till nya förutsättningar och mål.

Energi och klimatplan för Trosa kommun

Trosa kommun antog 2023 en ny Energi- och klimatplan som syftar till att uppfylla kommunfullmäktiges hållbarhetsmål. Utifrån de fastställda målen har ett antal utmaningar definierats som behöver adresseras för att kommunen ska nå sina klimatomål. Dessa utmaningar kopplar bl a an till energianvändningen i kommunen, effekter av klimatförändringar, komplexiteten att uppnå klimatomålen i en växande kommun och möjligheten att öka egenproducerad energi i kommunen. Utifrån planen har åtgärder kopplats med tydligt ansvar och uppföljning för att driva arbetet framåt. Energi- och klimatplanen har varit ett viktigt underlag i framtagandet av förslag till ny översiktsplan för Trosa kommun. Mer information om energi- och klimatplanen finns på kommunens hemsida, www.trosa.se.

Klimatarbetet i den fysiska planeringen

Den fysiska planeringen kan i nya detaljplaner säkerställa att hänsyn tas till risker kopplade till ett framtida förändrat klimat. Det kan ske på olika sätt men oavsett hur är det viktigt att frågan väcks i ett tidigt skede. I detaljplaner behöver t ex områden säkerställas för översvämning, omhändertagande och rening av dagvatten samt de geotekniska förhållandena behöver ur ett planperspektiv redovisas. För befintlig bebyggelse kan det vara svårare och inte minst väldigt dyrt.

Översiktsplanen utgår ifrån två utbyggnadsstrategier att förtäta respektive tätort och stärka prioriterade kollektivtrafikstråk. Båda strategierna understödjer klimatanpassningsarbetet i kommunen genom att möjliggöra för en minskning av energianvändning, minska koldioxidutsläpp och bättre utnyttja befintlig infrastruktur. Samtidigt behöver exempelvis förtätningsprojekt vägas mot risken för mer hårdgjorda ytor och översvämning, ökad risk för höjda

temperaturer eller påverkan på intilliggande fastigheter vid höga flöden vid exempelvis skyfall. De aspekter som i synnerhet kan komma att påverka Trosa kommun är:

- Högre flöden i Trosaån periodvis över året
- Höjd havsvattennivå i Östersjön
- Ökad risk för skred vid höga flöden i Trosaån och vid mer frekventa och långvariga extremväder.
- Förändringar av grundvattennivåer som minskar tillgång på dricksvatten
- Höjda temperaturer med effekter på folkhälsa och livsmedelsförsörjning

Den fysiska planeringen kan bidra till att förebygga flera av dessa effekter. Planläggning av nya områden, öppenhet inför nya lösningar i efterföljande detaljplaner och nära samarbete med den Tekniska enheten för långsiktiga lösningar i den offentliga miljön kan bidra till att minska effekter för samhället och den enskilde på sikt. Genom översiktsplanen kan också kommunen informera mer om frågeställningen till medborgare, näringsliv, föreningar m fl.

Regeringen har nyligen presenterat ett förslag till en reviderad nationell strategi och handlingsplan för klimatanpassning för de kommande fem åren. Trosa kommun kommer att följa arbetet med att implementera den och anpassa den fysiska planeringen i syfte att bidra till den nationella strategin. En medveten och kontinuerlig översiktlig planering är nyckeln till att i nästa skede kunna fatta väl avvägda beslut i detaljplaner, bygglov, förhandsbesked, infrastrukturutbyggnad mm som stödjer arbetet med att minska kommunens klimatpåverkan.

Underlag till kommunens arbete

Trosa kommun förhåller sig till olika former av underlag i den fysiska planeringen. Dels tillhandahåller Länsstyrelsen i Södermanland m fl statliga myndigheter ett brett utbud av kunskapsunderlag på en mer generell nivå samt

dels tar kommunen själv fram mer kommunspecifika utredningar såsom skyfalls- och översvämningsskarteringar. Utöver detta ingår inom ramen för detaljplaner i stort sett alltid dagvattenutredningar vilka bygger på de lokala förutsättningarna. I vissa planområden behöver även de geotekniska förhållandena utredas redan i planskedet. Det är dock viktigt att dessa hålls på en rimlig nivå. Mer detaljerade utredningar kommer först i projekterings- och genomförandeskedet.

Klimatanpassningsarbete

Genom öppna dagvattenlösningar ges möjlighet till fördröjning och rening lokalt av dagvatten. Dessa diken och dammar ger också goda ekologiska effekter liksom stadsmässiga då växter och grönska i dem bidrar till sin omgivning på många sätt. Enklare lösningar som utkastare från takavvattning på gräsmattor bidrar till att minska höga flöden som riskerar att nå recipient orenat.

Kommunen har arbetat aktivt med sina parkmiljöer och andra planteringar. Parkerna fyller givetvis en viktig funktion i stadsbilden men har också ett viktigt klimatuppdrag. Genom att få in mer av det gröna i gatumiljöer och parkeringar bidrar det till ett mer hållbart omhändertagande av vatten. Val av växtmaterial är också viktigt här. Det kan både handla om växter som klarar både salt- och sötvatten eller som också är motståndskraftiga om temperaturen höjs i framtiden jämfört med idag. Att värna det gröna i stadsmiljöerna stärker ekosystemtjänster och bidrar till att hålla nere temperaturer. I viss mån skyddas träd i detaljplaner när behov finns. Kommunen har också säkerställt reservkraft för de särskilda boenden som finns för att undvika risker för boende på Häradsgården, Ängsgården och Trosagården vid höga temperaturer.

Arbetet med att långsiktigt säkerställa tillgång till dricksvatten är också en viktig del i klimatarbetet. Liksom att säkerställa en långsiktigt hållbar hantering av avloppsvatten i

kommunen. Dagens Trosa reningsverk ligger vid den lägsta punkten i kommunen och en fortsatt drift hade inneburit en betydande risk för kommunen och Östersjön. Genom att ansluta kommunen till Himmerfjärdsverket säkerställs detta inför framtiden.

Översiktsplanens tydliga ställningstagande om att inte ta i anspråk odlingsbar jordbruksmark för annat ändamål är livsmedelsproduktion bidrar också till en stärkt lokal livsmedelsförsörjning vilket även är positivt ur beredskapsperspektiv.

Ny bebyggelse har höga energikrav men i en kommun där en stor del är utbyggt på 1960- till 1980-talet utgör bebyggelsen en stor förbrukare av energi. Genom kommunens avgiftsfria energi- och klimatrådgivning kan fler fastighetsägare ställa om och förbättra sin energiförbrukning utifrån sina förutsättningar. Allt fler installerar solceller eller går över till elbil vilket också bidrar till en omställning och på sikt minskade koldioxidutsläpp. Kommunen bidrar också genom egen energieffektivisering och förnybar energi inom sina fastigheter.

>> Översiktsplanen vill ge förutsättningar för:

- Att stödja de åtgärder som beslutats om i kommunens Energi- och klimatplan.
- Nya utbyggnadsområden lokaliseras ur ett långsiktigt hållbart klimatperspektiv.
- Detaljplaneområden ska utformas på ett sätt som minimerar risker relaterat till ett ändrat klimat.
- Att privata och offentliga aktörer kan nå uppsatta klimatmål.

>> Strategier

- Följa forskningsläget inom området och uppdatera översiktsplanen kontinuerligt.
- Arbeta med innovativa lösningar inom planområden i Fastlagd kurs för Trosa kommuns anda.
- Samarbeta med exploatörer, markägare, myndigheter och andra aktörer för bästa resultat för Trosa kommun.

Riksintressen

Riksintressen

I Trosa kommun är drygt 90% av kommunens yta täckt av någon form av riksintresse och på vissa platser överlappar fler än fem. Riksintressen regleras i Miljöbalken kap 3 och 4 och det är både riksdagen och statens sektorsmyndigheter som har möjlighet att besluta om avgränsning och beskrivning. Kommunen ska i sin planering säkerställa att ny bebyggelse och planläggning inte riskerar att påtagligt skada riksintresset. Under senare år har enskilda myndigheter sett över avgränsningar och uppdaterat anspråken. Det är positivt då riksintresset endast har ett värde om avgränsningen uppfattas som rimlig och inte ger för stora inskränkningar för fastighetsägare. Trosa kommun välkomnar varje initiativ för att se över samtliga riksintressen inom kommunen och deltar gärna i ett sådant arbete.

I stort sett alla detaljplaner behöver förhålla sig till fastställda riksintressen. Ibland behöver särskilda utredningar tas fram för att säkerställa att risken för påtaglig skada minimeras men i de flesta fall konstaterar såväl kommunen som länsstyrelsen att det inte finns någon risk vid det tidiga samrådet om strategisk miljöbedömning. Det är framför allt riksintressena för kulturmiljö som behöver hanteras i detaljplanesammanhang. I det tidiga samrådet lyfts eventuella behov av särskilda utredningar kopplat till de riksintressanta kulturmiljöerna. Att i ett tidigt skede identifiera risker men också möjligheter och rimliga anpassningar ger goda förutsättningar för att tillgodose aktuella riksintressen.

I webbkartan redovisas gällande riksintressen geografiskt. En kortare beskrivning av riksintresset ges liksom ett tydliggörande kring hur kommunen avser att säkerställa de värden riksintresset avser att skydda. Med tanke på att flera riksintressen berör områden med andra starka skyddsintressen såsom utökat strandskydd, Natura 2000, byggnadsminnen, fornlämningar finns flera faktorer att ta hänsyn till vid planläggning eller bygglov. Dessa intressen

påverkar möjligheten till utveckling men i många fall gör den generösa avgränsningen att riksintresset inte bedöms påverkas alls. I webbkartan ger kommunen riktlinjer för att tillgodose riksintressen som kan riskera att skadas vid utbyggnad och exploatering. På vilket sätt riksintresset eventuellt berörs och i så fall kan tillgodoses kommer därefter att utredas i efterföljande detaljplaner.

I två fall har Trosa kommun avvikande mening om avgränsning och innehåll. Det handlar om riksintresset för Tureholms slott där kommunen menar att avgränsningen är för generöst gjord och beträffande riksintresset för energiproduktion menar Trosa kommun att detta borde tas bort i sin helhet. Detta redovisas i översiktsplanens webbkarta.

Energimyndigheten ser just nu över riksintressen för bl a havsbaserad vindkraft och nya riksintressen ska beslutas om under våren 2026. För Trosa kommun innebär samrådsförslaget att dagens riksintresse i ytterskärgråden ersätts av ett nytt som delvis tangerar det nu gällande. Trosa kommun har i tillståndsprocess tidigare avstyrkt etablering i området och detta tillsammans med Försvarmaktens tydliga nej och den statliga havsplanens prioritering av försvarsintresset framför andra inklusive energiproduktion föranleder inte kommunen till att ändra ståndpunkt. Trosa kommuns ytterskärgrådd lämpar sig inte för storskalig havsbaserad vindkraft.

Gällande riksintressen i Trosa kommun

Enligt miljöbalken 3 kap

- Kulturmiljö, Trosaåns dalgång, Trosa stad, Tureholm samt Ringsö-Hartsö (Länsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet)
- Yrkesfiske (HaV)
- Friluftsliv (Länsstyrelsen, Naturvårdsverket)
- Naturvård (Länsstyrelsen, Naturvårdsverket)
- Engergiproduktion (Energimyndigheten)
- Kommunikationer, E4, Södra stambanan, Ostlänkens

utredningskorridor, farled Tvären-Rökogrunnet (Trafikverket)

- Totalförsvar, Askö skjutfält och Nåttarö Sjöövningsområde (Försvarmakten)

Enligt miljöbalken 4 kap

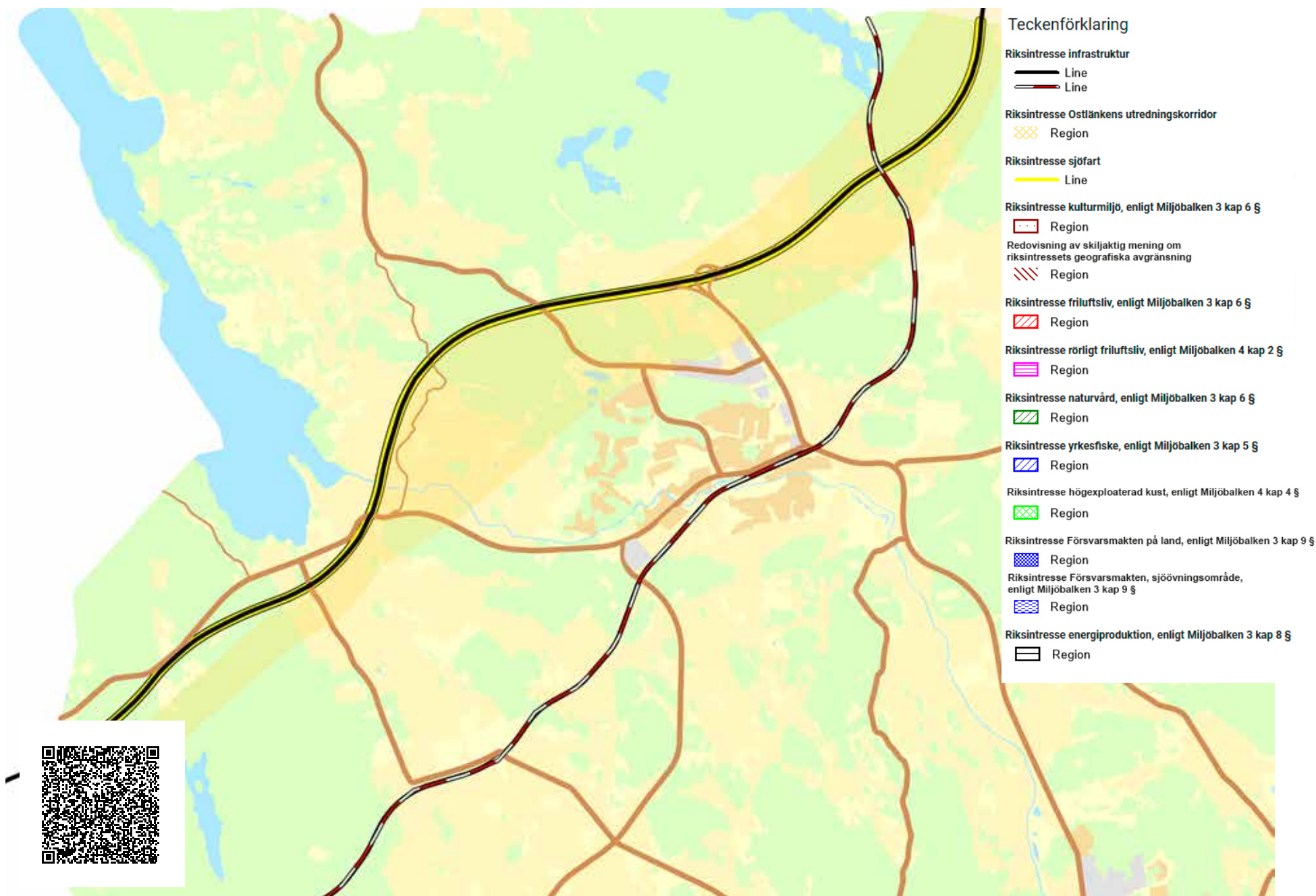
- Rörligt friluftsliv (Länsstyrelsen)
- Högexploaterad kust (Länsstyrelsen)

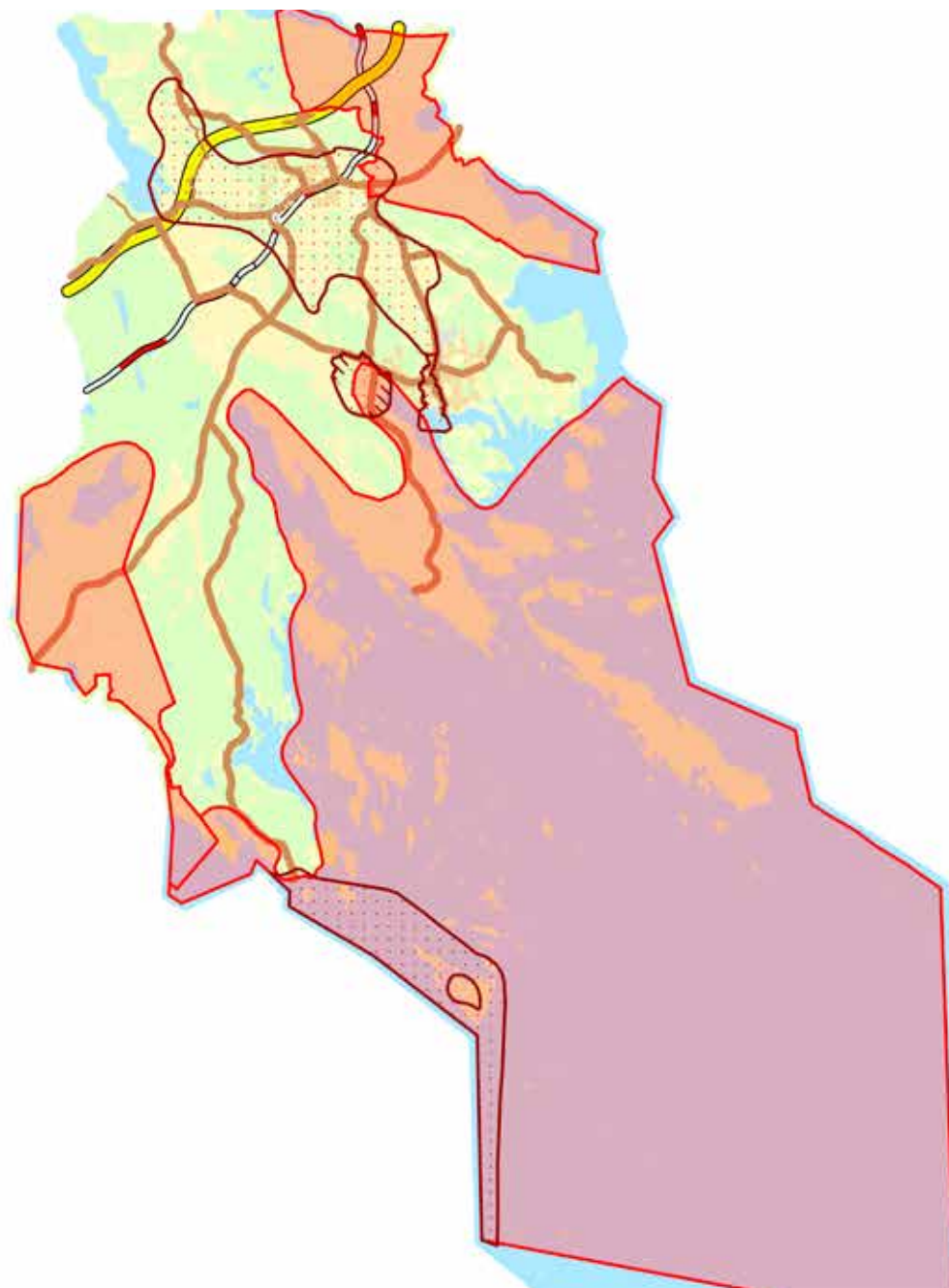
Natura 2000

Natura 2000 utgör ett nätverk av skyddade områden inom hela EU i syfte att bevara värdefulla naturtyper, arter och livsmiljöer. Även Natura 2000 utgör riksintressen. I Trosa kommun finns följande områden:

- Askö
- Bokö-Oxnö
- Kråmö
- Lacka
- Lotsängsbacken
- Länestaheden
- Persö
- Södra Lämund
- Tomtaklinskogen
- Tullgarn och Furholmen

För mer fördjupad information om respektive riksintresse eller Natura 2000-område utöver den som presenteras i webbkartan rekommenderas Länsstyrelsen i Södermanlands läns hemsida och karttjänst samt respektive ansvarig sektorsmyndighet.

Teckenförklaring

Riksintresse infrastruktur

- Line
- Line

Riksintresse Ostlänkens utredningskorridor

- Region

Riksintresse sjöfart

- Line

Riksintresse kulturmiljö, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Redovisning av skiljaktig mening om riksintressets geografiska avgränsning

- Region

Riksintresse friluftsliv, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintesse rörligt friluftsliv, enligt Miljöbalken 4 kap 2 §

- Region

Riksintresse naturvård, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintresse yrkesfiske, enligt Miljöbalken 3 kap 5 §

- Region

Riksintesse högexploaterad kust, enligt Miljöbalken 4 kap 4 §

- Region

Riksintesse Försvarsmakten på land, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

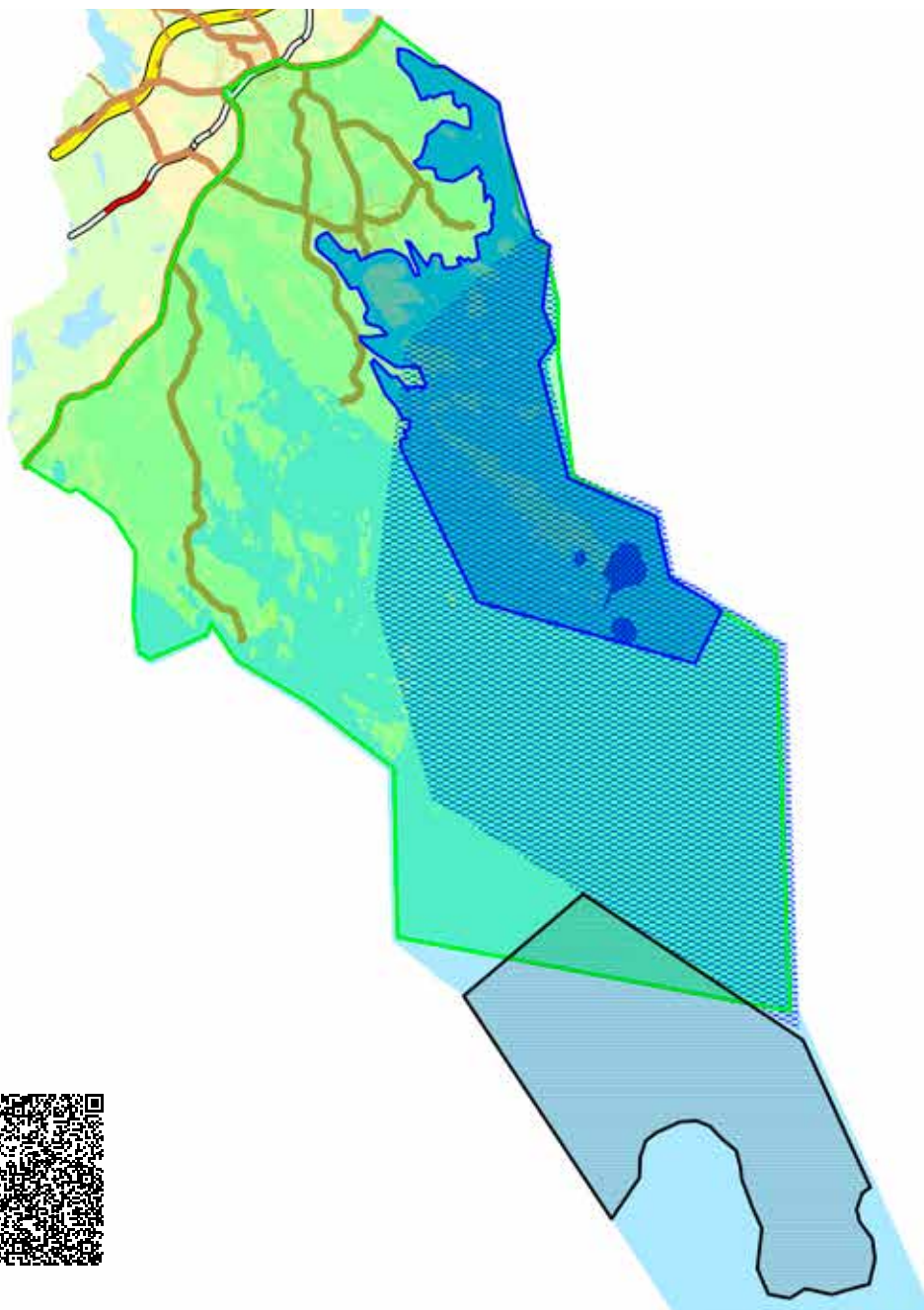
- Region

Riksintesse Försvarsmakten, sjöövningsområde, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

- Region

Riksintesse energiproduktion, enligt Miljöbalken 3 kap 8 §

- Region

Teckenförklaring

Riksintresse infrastruktur

- Line
- Line

Riksintresse Ostlänkens utredningskorridor

- Region

Riksintresse sjöfart

- Line

Riksintresse kulturmiljö, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Redovisning av skiljaktig mening om riksintressets geografiska avgränsning

- Region

Riksintresse friluftsliv, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintesse rörligt friluftsliv, enligt Miljöbalken 4 kap 2 §

- Region

Riksintresse naturvård, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintresse yrkesfiske, enligt Miljöbalken 3 kap 5 §

- Region

Riksintesse högexploaterad kust, enligt Miljöbalken 4 kap 4 §

- Region

Riksintesse Försvarsmakten på land, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

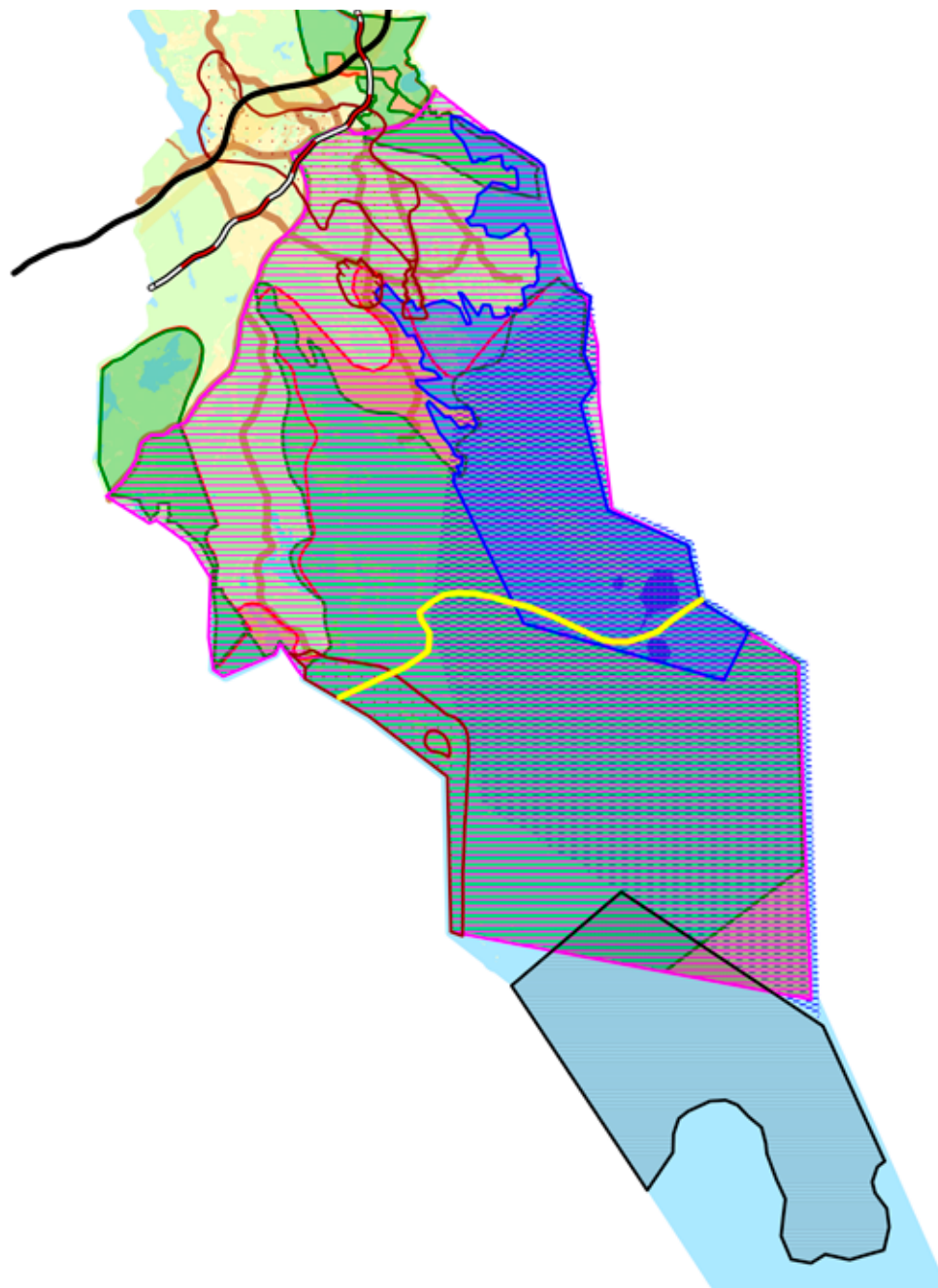
- Region

Riksintesse Försvarsmakten, sjöövningsområde, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

- Region

Riksintesse energiproduktion, enligt Miljöbalken 3 kap 8 §

- Region

Teckenförklaring

Riksintresse infrastruktur

- Line
- Line

Riksintresse Ostlänkens utredningskorridor

- Region

Riksintresse sjöfart

- Line

Riksintresse kulturmiljö, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Redovisning av skiljaktig mening om riksintressets geografiska avgränsning

- Region

Riksintresse friluftsliv, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintesse rörligt friluftsliv, enligt Miljöbalken 4 kap 2 §

- Region

Riksintresse naturvård, enligt Miljöbalken 3 kap 6 §

- Region

Riksintresse yrkesfiske, enligt Miljöbalken 3 kap 5 §

- Region

Riksintresse högexploaterad kust, enligt Miljöbalken 4 kap 4 §

- Region

Riksintresse Försvarsmakten på land, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

- Region

Riksintresse Försvarsmakten, sjöövningsområde, enligt Miljöbalken 3 kap 9 §

- Region

Riksintresse energiproduktion, enligt Miljöbalken 3 kap 8 §

- Region

Planförslag

Planförslag

Sedan nu gällande översiktsplan antogs har mycket hänt såväl lokalt, nationellt och globalt inom flera områden och Trosa påverkas förstås liksom andra kommuner av detta. En förändrad konjunktur med inflation och högre ränterivåer pressar såväl hushåll som företag och även om inte efterfrågan ser likadan ut som för fem år sedan är det här en mycket viktig tid för kommunens samhällsplanering. Efter flera år av stark tillväxt, med hög inflyttning och ett företagande som ökat varje år har takten lugnat sig något. Kommunen planerar fortfarande för en kontinuerlig tillväxt och den översiktliga planeringen utgår ifrån detta.

En aspekt som tillkommit under de senaste åren är att antalet födda barn minskar både nationellt och lokalt. Trosa kommun har i och för sig haft ett förhållandevis lågt barnafödande även tidigare men detta har kompenseras med en hög inflyttning av familjer. När nativiteten sjunker nationellt får det effekter för Trosa kommuns befolkning. Det här resulterar i förändrad efterfrågan på kommunal service på både kort och lite längre sikt. I planeringen är det dock alltid viktigt att inte låta den här typen av trendbrott hindra den långsiktiga planeringen av mark och vatten i kommunen.

Sett över tid har Trosa kommun kontinuerligt vuxit även om det enskilda år varit mer i mer begränsade tal. Med tanke på den utveckling kommunen ser i samband utbyggnaden av Ostlänken med bostäder och verksamheter kopplat till det finns det inget som tyder på att dagens utveckling är här för att stanna. Särskilt Vagnhärad står inför stora förändringar där också stora utvecklingsområden markeras. Idag bor ca 14.900 invånare i Trosa kommun.

Trosa kommun håller fast vid den långsiktiga utbyggnadsstrategi som tidigare översiktsplaner utgått ifrån. Förstärka prioriterade kollektivtrafikstråk för att bygga ett mer hållbart samhälle och förtäta i befintliga tätorter för att bygga

underlag till service, handel och tjänster samt bättre utnyttja befintlig infrastruktur. I samtliga tre tätorter föreslås nya utbyggnadsområden och samtidigt är det av högsta betydelse att fortsätta arbetet med att stärka sambanden mellan orterna.

Balans mellan tillväxt och bevarande

De senaste årens tillväxt har gjort att nya områden vuxit fram i tätorternas utkanter men även obebyggda områden i tätorterna har omvandlats till nya bostadsområden med olika inslag av service. I en växande kommun är det viktigt att hitta en balans mellan tillväxt och bevarande. Vissa områden har särskilt betydelse för hur en Orts karaktär och hur den uppfattas. Då måste översiktsplanen vara tydlig med sitt ställningstagande kring det och Trosa kommun har sedan många år tillbaka använt sig av prioriterad grönstruktur för att redovisa detta. Under de senaste åren har nya områden i tätorterna tillkommit och i vissa fall har dessa haft höga natur- och/eller kulturmiljövärden och i vissa fall har de i synnerhet haft höga rekreations- och trivselvärden i våra tätorter. Det kan handla om parker, gröna stråk, fornlämningsmiljöer eller rena naturområden. För att säkerställa framförallt tätorternas grönstruktur har kommunen tagit fram en Parkplan vilken syftar till att beskriva prioriterade grönområden samt dess skötsel och inriktning.

En annan aspekt som är viktig att relatera till är skalan på ny bebyggelse. Generellt är bebyggelsen ganska låg i kommunen och den tidigare bebyggelsen var sällan högre än tre våningar. Det kan i sammanhanget dock vara värt att notera att även om våningstalet är begränsat kan höjden på husen ändå vara väl tilltagen. Under 2010-talet och framåt har högre bebyggelse tillkommit både i Vagnhärad och i Trosa stad. I Vagnhärad har det skett i direkt anslutning till Vagnhäradsgårdens torg och syftet har varit att stärka området med mer boende i torgets omedelbara närhet samt att utveckla torgmiljön med bostäder och lokaler. I Trosa stad har högre bebyggelse främst tillkommit mellan Trosalund och Trosaporten. Inför kommande planperiod kommer nya områden

bli aktuella att bebygga och det finns delar i framförallt Vagnhärad där en högre boendetäthet är önskvärd, t ex i närheten av Ostlänkens resecentrum. I övrigt kommer planperioden i stor utsträckning präglas av en tydligare småskalighet i de nya boendeområdena. Den översiktliga planeringen och efterföljande detaljplaner behöver fortsätta förhålla sig till Fastlagd kurs för Trosa kommun och dess riktlinjer för respektive tätorts planering och fortsatta utveckling.

Förslag till ny översiktsplan försöker hitta en balans mellan tillväxt och bevarande. Kommunen vill peka ut en inriktning på kort och lång sikt med fokus på utveckling och tillväxt men samtidigt också peka på områden som har stor betydelse på lång sikt när det gäller andra värden. Närhet till parker och grönområden i respektive tätort, tillgång till rika kulturmiljöer och sammanhållna stråk som både har ett värde för invånare som för djur, insekter och växter. Genom att fortsätta vara tydlig i översiktsplanen visar kommunen vilka områden som är lämpliga för ny bebyggelse och vilka som har betydelse för andra värden. Det ger kommunen möjlighet att styra men också bidra till externa markägare och exploatörer att få rätt förväntan på vad som är genomförbara projekt.

Bygglövbefriade åtgärder

Plan- och bygglagen har under 2000-talet genomgått ett flertal förändringar i syfte att förenkla plan- och byggprocessen. Det har lett till att fler åtgärder har blivit bygglovsbefriade. Utredningar pågår för närvarande om att utvidga detta ytterligare vilket kommer klargöras under den nu pågående översiktsplanprocessen. Även om åtgärder kan vara bygglovsbefriade kan ändå tillstånd behövas. Ska byggnation utföras inom strandskyddat område krävs strandskyddsdispens och inom vissa beslutade områden eller detaljpanelagda områden med höga kulturmiljövärden kan bygglov ändå krävas. De områden som nu har särskilt beslut om bygglov för bygglovsbefriade åtgärder är: riksintresseområdet för Trosa stad, stationsområdet i Vagnhärad, riksintresseområdet invid Tureholms slott,

Rönnebo, Garvaregården samt Västerljungs stationsområde. En översyn av Plan- och bygglagen pågår bl a i syfte att göra fler åtgärder bygglovsbefriade. Riksdagen har ännu inte fattat beslut om detta men detta kommer att klargöras under den fortsatta översiktsplanprocessen. För aktuell information om bygglovsbefriade åtgärder och därtill relaterade tillstånd rekommenderas kommunens hemsida, www.trosa.se.

Läsanvisning

Kapitlet Planförslag är uppdelat där de tre tätorterna beskrivs separat och därefter följer ett avsnitt om landsbygden. Inom respektive område redovisas föreslagen markanvändning i en webbkarta som följer den struktur som använts i kommunens översiktsplan sedan 2010. Syftet är att läsaren ska känna igen sig från tidigare översiktsplaner även om kartan tar steget ut i den digitala miljön. I landsbygdkartan redogörs för vilka områden som är planlagda sedan tidigare, områden med utökat strandskydd, områden med högt bebyggelsetryck samt några fördjupningsområden med särskilda rekommendationer.

I planförslaget används samma definitioner som i tidigare översiktsplaner. Områdenas gränser är inte definitiva utan ger en uppskattning av utbredningen. Översiktsplanen är rådgivande och dess gränser är inte exakta. Det är först i efterföljande detaljplaneskede exakta gränser bestäms liksom användning inom respektive delområde. Det betyder att om ett område är markerat som exempelvis ett nytt boendeområde är gränsen inte definitiv och inom området planläggs såväl bostäder som grönområden, gator och annat. Nedan beskrivs respektive användningsområde.

Boendeområden

Områden huvudsakligen för bostadsändamål. Integrering med icke störande verksamheter tillåts och kan bli värdefulla kompletteringar i bebyggelsemiljön.

Verksamhetsområden

Områden för olika typer av verksamhet inklusive, handel,

service, industri, tillverkning mm. Benämningen används för att ge en bredare tolkning av markanvändningen och därmed öppna möjligheter för olika typer av etableringar.

Resecentrum

Lokalisering för nytt resecentrum pekas ut.

Centrumförädling

Särskilt avsnitt om utvecklingen av Vagnhärads torg och centrala Trosa.

Strategisk mark

Områden som är strategiskt viktiga för olika ändamål samt områden där förändringsintresse finns. I vissa fall behöver ytterligare utredning göras innan slutlig markanvändning kan avgöras. Det kan handla om områden lämpliga för såväl bostäder som verksamheter och handel där det i nuläget är svårt att avgränsa respektive delområde.

Prioriterad grönsstruktur

Särskilt prioriterade grönområden pekas ut och bevaras. På en mer detaljerad nivå finns kommunens parkplan som tydliggör kommunens skötsel och underhåll av allmänna gröna miljöer i tätorterna.

Offentlig service

I planförslaget redovisas även områden för särskilda boenden, skola och kommunala badplatser. Under den närmaste perioden bedöms behovet av nyetableringar eller utbyggnad av förskola och grundskola vara tillgodosedd. På sikt kan behovet dock ändras. Det finns inte något gymnasium i Trosa kommun. Det finns heller inte några planer på att bygga ut något sådant under kommande planperiod.

Kultur och fritid

Översiktsplanen pekar inte ut några särskilda utbyggnadsområden för kultur och fritid. Det betyder inte att frågan inte skulle vara av betydelse eller aktuell. Trosa kommun

har under senare år bl a byggt ut idrottshallar, utegym, mtb-leder, stärkt elljusspår och lekplatser i egen regi samt bidragit till företag och föreningar att utveckla sina respektive verksamheter. Vitalis friluftsområde är ett sådant som lyfts fram och där funktioner tillkommit liksom området runt Häradsvallen. Trosa kommun vill fortsätta arbeta med dessa frågor och utöka möjligheten att genom fritids-satsningar stärka folkhälsoarbetet och möjlighet till en aktiv fritid. Det finns i dagsläget inte något utpekat behov av nya anläggningar som behöver redovisas i översiktsplanen men parallellt med översiktsplanarbetet pågår bl a utredningar om en ny lösning för ridhus och stall. Utöver detta sker kontinuerligt underhåll av befintliga anläggningar såsom hallar, bad och idrottsplatser för att garantera dess funktion över tid.

För att tillgängliggöra skärgården för fler samt avlasta centrala Trosa stad har kommunen under de senaste åren utrett möjligheten att anlägga en ny allmän sjösättningsram invid Tureholmsviken. Efterfrågan är stor och dagens ramper är inte tillräckliga. De genererar också en omfattande trafik i känsliga stadsmiljöer vilket skulle kunna undvikas med en mer perifer lokalisering.

Även kultur har stor betydelse för folkhälsa och den sociala hållbarheten. Utvecklingen av Skärborgarnas hus bidrar till ökade möjligheter för kulturarrangemang av olika slag. Trosa kommun samarbetar även med lokala föreningar i olika sammanhang för att åstadkomma ett rikt kulturellt utbud. Utöver detta avsätter kommunen medel i samband med exempelvis utbyggnaden av nya kommunala lokaler för konst och utsmyckning. Senast handlade det om konstverket på idrottshallen Multum i Trosa. Även renovering och utveckling av kulturhistoriskt viktiga miljöer betyder mycket för kommunens invånare, föreningar och besökare. Utvecklingen av exempelvis Krämö skärgårdsby och Edanö gård är exempel på äldre miljöer som lyfts de senaste åren.

Vagnhärad

Kvaliteter att bevara och utveckla

Vagnhärad är ett stationssamhälle som präglas av småskaliga friliggande villaområden med sammanhängande grönområden emellan. Denna struktur är delvis uppkommen av den rikliga förekomsten av fornlämningar i och i direkt anslutning till orten. De gröna kullarna, det öppna kulturlandskapet, fornlämningarna och Trosaån ger tillsammans med det kuperade landskapet har gett Vagnhärad dess varierade karaktär. Jämfört med exempelvis Trosa stad är Vagnhärad kulturmiljövärden mer kopplade till landskapet och sambanden mellan de högre partierna och Trosaån istället för enskilda byggnader eller liknande.

Orten är väl försörjd vad gäller kommunikationer. Med E4 och järnvägen nås Stockholmsregionen och Östergötland samt grannkommunerna Nyköping och Södertälje enkelt och relativt snabbt, vilket är en viktig aspekt för den stora andel av kommunens befolkning som arbetspendlar till andra kommuner. I och med goda förbindelser med regionaltåg, Trosabussen samt med Sörmlandstrafikens bussar reser många av kommunens arbetspendlare kollektivt. Andelen av dessa bedöms öka betydligt i samband med Ostlänkens tillkomst vilket är positivt. Motorvägsavfarten är entrén till Vagnhärad och till Trosa kommun och de nordöstra delarna av Vagnhärad har stor potential inför framtiden. Korsningspunkten väg 218 och Kalkbruksvägen utgör huvudentrén till Trosa kommun.

Centrala Vagnhärad har de senaste åren utvecklats i hög grad i och med arbetet med att stärka miljön invid Vagnhäradsgården. Denna utveckling förväntas fortgå även under den kommande planperioden.

Vagnhäradsgården styrkor är:

- Åmiljön och naturen
- Trivsamma och lugna boendemiljöer
- Kommunikationerna liksom järnvägen och E4
- Småskalighet
- Attraktiva, lättillgängliga grönområden

- Mångfaldigt företagande
- Kulturlandskapet
- Föreningskultur och idrott

Vagnhäradsgården struktur

Grönstruktur och rekreationstråk Vagnhärad präglas i hög grad av grönska och närheten till såväl mindre som större sammanhängande grönområden är tydlig. Denna struktur är delvis uppkommen av den rikliga förekomsten av fornlämningar inom och i direkt anslutning till orten. Ett unikt, sammanhängande stråk med fornlämningar från flera tidsperioder sträcker sig ifrån Centrumvägen ända fram till Lånesta. Fornlämningsstråket är riksintressant för kulturmiljövärden och utgör en viktig del i samhällets grönstruktur.

Planeringshistorik

När Vagnhärad utvecklades från jordbruksbygd centrerad kring ett antal större gårdar, till ett samhälle i modern bemärkelse, blev järnvägen och kyrkan de naturliga noderna. Denna struktur är högst påtaglig än idag och kommunen arbetar för att stärka den ytterligare. I äldre kartor syns bebyggelsen antingen lokaliserad i direkt närhet till centrum alternativt på soliga sydslutningar där gynnsamt klimat kunde uppnås utan att ta i anspråk värdefull jordbruksmark. Detta synsätt i kombination med viss förtätning föreslås även fortsättningsvis vara den övergripande planläggningsprincipen när Vagnhärad ska fortsätta växa. Vagnhärad har utvecklats utifrån olika centrumbildningar som över tid ersatt varandra från vid Alby (den äldsta) och vidare mot Mölna, Åby och Södra Husby samt vid Stationsområdet och det nuvarande centrum vid Vagnhäradsgården. Under den första delen av 1900-talet var byggnadstakten jämn i Vagnhärad. Därefter har den konsekvent ökat och var som mest intensiv under 1970-talet, då folkmängden mer än fördubblades. På senare år har ny bostadsbebyggelse bland annat tillkommit vid Fänsåker, Alby, Väsby och i centrala Vagnhärad.

Utöver den rika förekomsten av fornlämningar har Vagnhäradsgården struktur påverkats av järnvägen, Trosaån, väg 218 och av gamla E4:an som delar samhället i ett nordligt och ett sydligt område. I och med Ostlänken och dess nya centrum tillkommer ytterligare en faktor att förhålla sig till för att bygga ett sammanhållet Vagnhärad.

Dagens samhälle avgränsas i norr av väg E4 och Kalkbruksvägen, i öster av väg 218 och i väster öppnar sig ett böljande pastoralt odlingslandskap. I söder utbreder sig jordbruksmark som inramas av skogsklädda höjder. Förutsättningar som påverkar tätortens möjlighet till utveckling.

Ostlänken

Arbetet med Ostlänken har startat och kommunen har fördjupat planeringen för norra Vagnhärad. Dels finns en framtagen detaljplan för resecentrumområdet och dess tillfarter dels pågår planarbete för Kalkbruksområdet samt dels har fördjupade studier tagits fram för norra Vagnhärad som helhet. Därutöver har kommunen en aktiv dialog med externa markägare i norra Vagnhärad och Trafikverket inför den framtida utvecklingen i området. Kommunen arbetar också för att stärka stråket mellan Vagnhäradsgården och resecentrumområdet.

På kort sikt kommer Vagnhärad påverkas av själva arbetet med att bygga ut järnvägen och dess kringfunktioner. Dagbefolkningen kommer öka markant med ökade krav på infrastruktur, handel och tjänster. I vilken omfattning dessa personer kommer bo inom kommunen är svårt att uttala sig om men en ökning av antalet invånare är sannolik. På lång sikt kommer de förbättrade kommunikationerna att göra Vagnhärad ännu mer attraktiv som boendeort och översiktsplanen pekar på framtida utbyggnadsområden för såväl bostäder som verksamheter.

Utgångspunkter för utveckling av Vagnhärad:

- Vagnhäradsgården karaktär av naturnära bostadsort bevaras och utvecklas.

- Stärka Vagnhärads torg och skapa förutsättningar för bostäder och ytterligare verksamheter såväl vid torget som i andra centrala lägen.
- Ny stationsnära bebyggelse med attraktiv boendemiljö.
- Hänsyn till natur- och kulturmiljöer.
- Utveckling av befintlig bebyggelse.
- Bevara prioriterade grönområden.
- Om möjligt integrera bostäder och verksamheter.
- Reservera strategiskt värdefull mark.
- Bevara och utveckla tillgängligheten till ån.
- Planera för en struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmetetthet.
- Gestaltning är viktigt vid planläggning av verksamhetsområden i exponerade lägen.

Nya boendeområden

Planeringen av framtidens Vagnhärad bygger vidare på den historiska orten. Genom planläggning av nya områden kan den rika kulturmiljön tydligare lyftas fram och ges en synligare plats. Nya boendeområden bygger vidare på ortens tidigare utvecklingsstråk och tyngdpunkten på kort sikt kommer att vara att stärka kopplingen mellan Vagnhärads torg och det kommande resecentrum vid Ostlänken. Trosa kommun har över tid prioriterat arbetet med att stärka Vagnhärads torg med fler bostäder och verksamhetslokaler. Det kommunala bostadsbolaget har bidragit med nya bostäder på den västra och östra sidan av torget och förhoppningsvis kommer även den norra sidan att bebyggas inom en nära framtid med bostäder och lokaler i bottenvåningen. Detta tillsammans med den återuppbyggda affärslokalen i torgets södra del skapar förutsättningar till att ge centrala Vagnhärad goda förutsättningar inför kommande utveckling i de norra delarna.

Nya boendeområden redovisas både i centrala lägen men också mer perifert. Utöver det ger översiktsplanen stöd för förtätningar och kompletteringar i tätorten även om dessa områden inte specifikt markerats. Ny bebyggelse ska i

huvudsak knyta an till sin omgivande miljö och bebyggelse men tätare och högre strukturer kan vara lämpliga i vissa områden. Särskilt i anslutning till det kommande resecentrum vid Ostlänken kan en tätare struktur vara önskvärd. Nya boendeområden presenteras i webbkartan. Varje område redovisas med en kortare beskrivning av möjlig inriktning och faktorer som behöver särskilt utredas i kommande detaljplaneskede.

Centrumförädling och Verksamhetsområden

Vagnhärads torg har genomgått en omfattande förändring under de senaste åren. Idag utgör området en mer attraktiv plats än tidigare och antalet bostäder har ökat väsentligt. Vid torget finns en rad målpunkter både för offentlig verksamhet men också med kommersiell service. Det finns genom nyligen antagna detaljplaner goda förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling. Området är markerat för centrumförädling där kommunen vill arbeta vidare med att stärka torget. Detta är särskilt viktigt när risken finns att konkurrerande platser byggs upp kanske framförallt i anslutning till Ostlänken.

Översiktsplanen pekar på möjliga utbyggnadsområden för nya verksamheter av olika slag. Inom dessa områden ryms möjlighet för det lokala näringslivet att fortsätta växa, att nya etableringar kan tillkomma och att handel och service kan ges plats. I vissa fall markeras områden direkt medan i andra är inriktningen inte helt fastställd och därmed redovisas dessa områden som strategisk mark. Norra Vagnhärad och infarten vid 218 kommer att få en ökad dignitet i framtiden vilket gör att gestaltning och utförande blir ännu viktigare än idag. Nya verksamhetsområden ska bli integrerade delar av tätorten och bidra till att knyta ihop samhället till en enhet.

I webbkartan presenteras förslag på framtida verksamhetsområden samt även strategisk mark med inriktning på verksamheter. I beskrivningen presenteras respektive

område samt viktiga faktorer att tänka på inför kommande detaljplanering.

Offentlig service

Översiktsplanen pekar på ett område i centrala Vagnhärad som utvecklingsområde för skola och förskola. I dagsläget bedöms behov av nya lokaler inte finnas men längre fram i planperioden kan detta uppstå. Det kan även finnas behov i framtiden att studera ytterligare någon lokalisering för skolverksamhet i den norra delen av Vagnhärad. Det bedöms dock ligga längre fram i planperioden.

I den detaljplan som tagits fram för den norra delen av Vagnhärads torg finns möjlighet att etablera en vårdcentral. Det finns inte idag på orten utan primärvård får sökas i Trosa men en distriktsköterskemottagning finns i Vagnhärad idag. I takt med att Vagnhärad växer kommer behovet att öka av primärvård även här. Det finns en nyligen antagen detaljplan som möjliggör en etablering av vårdcentral vid Vagnhärads torg.

I webbkartan presenteras förslagen och i beskrivningen presenteras respektive område samt viktiga faktorer att tänka på inför kommande detaljplanering.

Strategisk mark

I Vagnhärad markeras områden som strategisk mark. Det betyder att områden står inför förändring inför framtiden men att exakt inriktning kan vara svår att uttala sig om idag. Som medborgare har det dock ett värde att känna till att kommunen någon gång ser en annan användning av marken jämfört med idag. Det kan handla om nya boendeområden, verksamhetsområden eller en blandning av dessa. I webbkartan ger mer information om respektive område.

Prioriterad grönstruktur, urbana strandzoner och prioriterad blåstruktur

Vagnhärad präglas i mycket av sin grönstruktur. Den utgörs i hög utsträckning av rika fornlämningsmiljöer men också av områden med höga naturvärden. Utöver detta har kommunen i sin prioriterade grönstruktur pekat ut bl a parker och stråk utmed Trosaån. Inom ramen för aktuell översiktsplan har den prioriterade grönstrukturen setts över och stora områden har lagts till i Vagnhärad. Det handlar både om kompletteringar i tätorten men också stora naturområden nordväst om tätorten. Med tanke på den tillväxt Vagnhärad står inför i framtiden är det särskilt viktigt att tydliggöra de grönområden som kommunen prioriterar och önskar bevara. I webbkartan redovisas prioriterad grönstruktur.

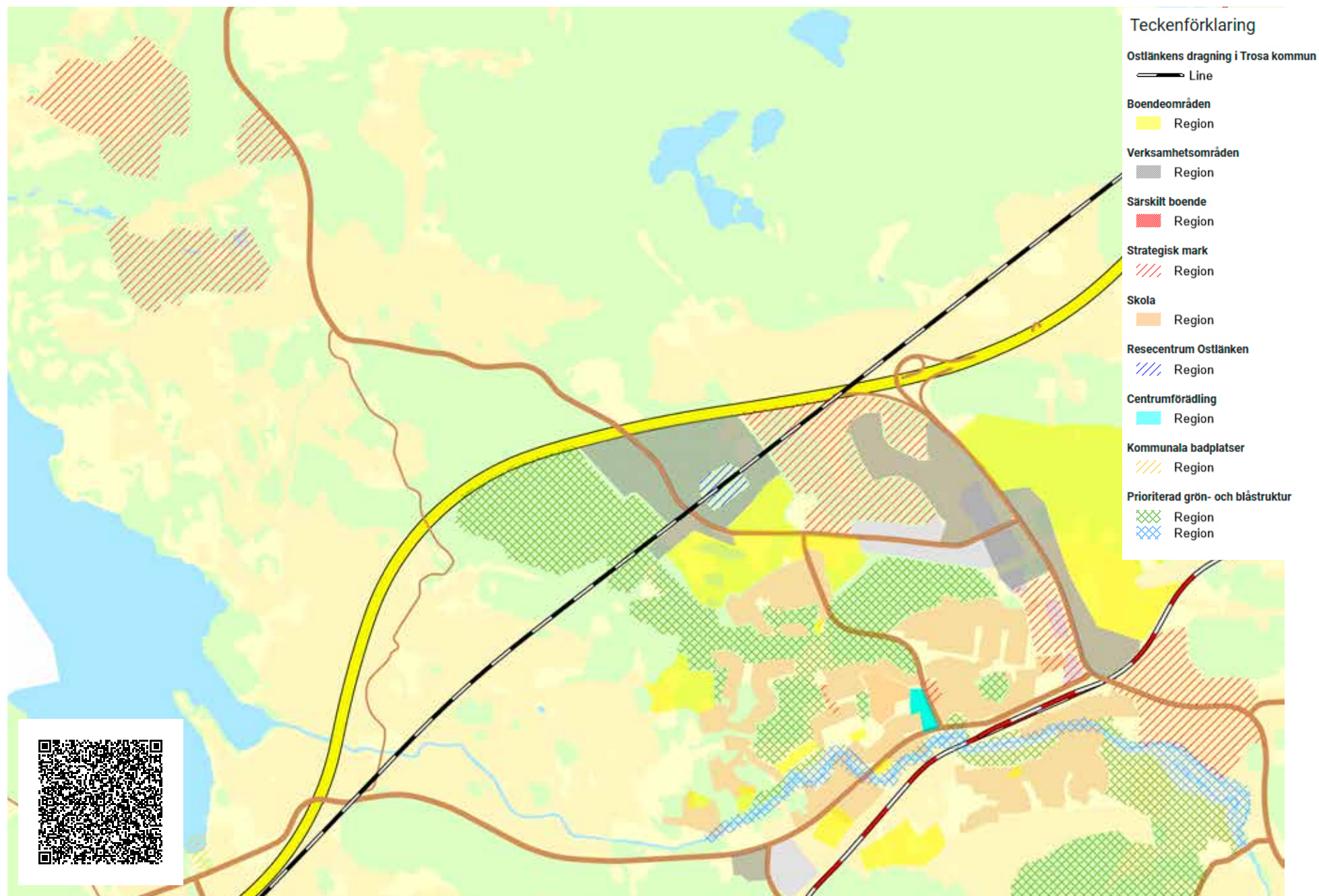
Området närmast Trosaån är markerat som prioriterad grönstruktur för att värna åmiljön och dess naturvärden men också för att säkerställa tillgänglighet och åststrändernas stabilitet. Trosaån är också markerat som prioriterad blåstruktur. Syftet med markeringen är dels att lyfta åns ekologiska betydelse men också att peka på hur viktigt Trosaån är för ortens utveckling. Att tillgängliggöra Trosaån och möjliggöra åtgärder i ånåra lägen är av högsta betydelse. Det är av intresse att Vagnhärad tillåts växa på ett välplanerat sätt i stadsnära miljö och därför menar Trosa kommun att det finns skäl att häva strandskydd utmed Trosaån för att säkerställa en fortsatt utveckling av tätorten. Det är inte ett sätt att minska betydelsen av den prioriterade grönstrukturen utan visar också på åmiljöns vikt för samhällsbyggandet i stort i Vagnhärad.

Trafik och kollektivtrafik

Vagnhärad har ett gynnsamt läge med närhet till E4 och med tydliga kopplingar till såväl, Södertälje, Nyköping, Trosa och Gnesta via de statliga vägarna 800, 219, 218 och 838. Stationsvägen eller väg 800/219 är en genomfartsväg som också fungerar som evakueringsväg vid

händelser på E4 vilket tidvis kan påverka samhället. Detta kan komma i konflikt med kommunens önskemål att skapa en mer stadsmässig miljö. Kommunen har en kontinuerlig dialog med Trafikverket om de statliga vägarna och dess funktioner. Väg 218 genomgår just nu en omfattande upp- rustning och genom projektet kommer Vagnhärad få två tydliga entréer genom cirkulationsplatserna vid Kalkbruks- vägen och Stationsvägen.

Vagnhärad station utgör idag den naturliga kollektivtrafik- knutpunkten i kommunen. Mälartåg, Sörmlandstrafiken och Trosabussen trafikerar samtliga stationen men när Ostlänken tas i drift kommer dess betydelse att minska. Någon form av hållplats för bussar bedöms fortsatt vara aktuellt men all persontrafik via tåg kommer att flyttas till den nya banan. Kommunens arbete framgent kommer att vara inriktat mot att planera för en attraktiv kollektivtra- fik och ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät till det nya resecentrum.

Trosa

Kvaliteter att bevara och utveckla

Trosa stad har gått från att vara ett fiskeläge och hantverksstad till dagens blandade småstad där gammalt möter nytt. Tiden som badort präglar stadsbilden och den långa handelstraditionen lever ännu kvar i ett rikt och varierat näringsliv på orten. Stadskärnan på båda sidor om Trosaån med kåkstadens röda hus och sekelskifteshusens ljusa snickarglädje är en riksintressant småstadsmiljö. Längre har Trosa varit en omtyckt och välbesökt sommar- och turiststad men under senare tid har attraktionen ökat även andra tider på året. Besöks säsongen blir längre och längre och efter covid märks att fler väljer att bo och distansarbete från Trosa.

I Trosa finns småstadens torghandel, många restauranger och ett varierat utbud av övrig handel. Från sjösidan möts besökare först av Trosas gästhamn som utgör en viktig målpunkt för många. Där Vagnhärad har järnvägen och närheten till motorväg, har Trosa närheten till den vackra sörmäländska skärgården och båtarnas farleder. Entrén från sjön är således viktig för upplevelsen av staden och därför är regelbunden muddring av farled och hamnområde av strategisk betydelse.

Till Trosa stads styrkor hör:

- Stadskärnan med en varierad och vacker miljö
- Trosaån med åpromenaderna
- Närheten till vatten med möjlighet att gå utmed stränderna i staden
- Sommaridyllen med ett myllrande folkliv
- Vacker landskapsbild och en mångfald i bebyggelsen
- Småskalighet
- Attraktiva och lättillgängliga grönområden
- Rikt företagande med ett varierat utbud
- Skärgården

Trosa stads utveckling

Staden utanför stadskärnan har i olika skeden expanderat

med en variation av olika bostadsområden. De äldsta är sekelskifteshusen på Östermalm och Ekensbergsområdet. Det var dock först under 1960-talet som en mer omfattande utbyggnad inleddes vilken kulminerade under 1970- och 1980-talet med områden som Trosalund, Karlsborg, och Tomtaklint. Mellan 1960–1980 nästan tredubblades befolkningen i Trosa stad. Under 2000-talet har utbyggnaden fortsatt både genom nyproduktion av bostäder både i flerfamiljshus och i småhusområden men också permanentning av tätortsnära fritidshusområden har ökat i takt med att kommunen byggt ut kommunalt vatten och avlopp. Vissa av dessa område ses redan idag som naturliga stadsdelar i Trosa snarare än traditionella fritidshusområden.

Den centrala delen av Trosa stad utgörs av en fornlämnings i form av ett äldre stadslager. Inom stadslagret finns byggnader som klassificerats som kulturhistoriskt intressanta, bland annat byggnadsminnena Rönnebo och Garvaregården. Inom fornlämningsområdet krävs tillstånd enligt Kulturmiljölagen (1988:950) för alla markarbeten och samråd ska ske med Länsstyrelsen vid byggnation. Strax väster om Trosa ligger Tureholms slott som också utgör ett byggnadsminne och som tillsammans med sin omgivande mark är av riksintresse för kulturmiljövården.

Exploateringstryck och balans

Exploateringstrycket i Trosa stad har varit högt sedan 2015 och intresset är fortsatt starkt även om också Trosa påverkas av förändringar i konjunktur och samhällsläge. Det gör att krav ställs på en framtätsyftande planering för orten och där kommunen tydligt kan redovisa den framtida inriktningen för Trosa stad.

Den höga inflyttningen under senaste tio åren har ökat efterfrågan och behoven av olika typer av lokaler och funktioner. Trosa kommun har under 2000-talet investerat

i utbyggnad av skolor, idrottshallar, samlingslokaler mm för att möta behovet. Utifrån prognoser inför framtiden väntas behovet inte vara lika stort på kort sikt men kommunen behöver ha en aktiv planering inför framtida behov.

I och med de senaste årens starka tillväxt behöver kommunen även peka på områden där andra värden prioriteras. Det kan handla om att utveckla parkområden och promenadstråk eller att i översiktsplanen förstärka den prioriterade grönsstrukturen. Detta blir särskilt viktigt i en växande tätort där kvaliteterna i stor utsträckning bygger på de gröna och blå värdena.

Utgångspunkter för utveckling av Trosa stad:

- Trosas karaktär av småstadsidyll bevaras och tydligt definieras
- Fortsätt bygga ut nya attraktiva boendemiljöer gärna med innovativa lösningar
- Stor hänsyn till värdefulla natur- och kulturmiljöer
- Reservera strategiskt värdefull mark
- Bevara prioriterade grönområden
- Bevara och förbättra tillgängligheten till stränderna
- Fortsätt utveckla befintlig bebyggelse
- Förtäta i centrala delar av Trosa stad utifrån stadens kulturmiljövården
- Fortsätt en utveckling där stadsbyggnadens årsringar tillåts synas i staden
- Om möjligt integrera bostäder och verksamheter
- Planera för en struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmetetthet
- Gestaltning är viktigt vid planläggning av verksamhetsområden i exponerade lägen.

Nya boendeområden

Planförslaget för Trosa stad fortsätter bygga vidare på de långsiktiga utbyggnadsstrategierna att förtäta i befintliga tätorter och stärka prioriterade kollektivtrafikstråk. Utöver markerad ny bebyggelse i centrala lägen ger översiktsplanen

möjlighet till ytterligare förtätning där det är lämpligt. De prioriterade kollektivtrafikstråken riktar sig framförallt norrut mot Vagnhärads station och E4 men även stråket västerut via Västerljung har stor betydelse för utvecklingen av kommunens kollektivtrafik.

De tätortsnära fritidshusområdena Åda, Öbolandet, Stensund och Krymla knyts genom översiktsplanen närmre Trosa stad och omvandlingen till mer permanentboende sker successivt. Såväl i den västra som i den östra delen har kommunfullmäktige beslutat om att ta ut en exploateringsersättning per bostad i samband med nya etableringar vilka ska delfinansiera trafiksäkerhetshöjande åtgärder utmed Stensundsvägen, Västerljungsvägen och centralt i Trosa kopplat till nödvändiga åtgärder orsakade av ny bebyggelse. Områdena är tydligt geografiskt avgränsade och omfattar ett belopp per tillkommande bostad.

Nya boendeområden presenteras i webbkartan. Varje område redovisas med en kortare beskrivning av möjlig inriktning och faktorer som behöver särskilt utredas i kommande detaljplaneskede.

Bebyggelsestruktur och arkitektur

Centrala Trosa stad utgörs av ett riksintresse för kulturmiljövården genom den stadsplan och den struktur orten byggts ut utifrån. Långgatorna utmed Trosaån och de tvärgående gränderna med långsmala kvarter är typiskt för Trosa stad. Bebyggelsen är förhållandevis varierad med låg röd trähusbebyggelse i vissa delar medan andra präglas av pastellfärgade villor med stora glaspartier och snickarglädje. Däremellan finns modernare bebyggelse som tillkommit under senare tid. Även om Trosa stad utgör ett riksintresse och har känsliga kulturmiljöer måste varje tid få ge sin prägel på staden. Det är dock viktigt att visa hänsyn till omgivningen och försöka anpassa ny bebyggelse till det gamla. Det betyder inte att ny bebyggelse måste se ut som den gamla utan kanske snarare att fånga upp det som är typiskt för Trosa-hus. Det kan vara takvinklar, val av fönster, takmaterial, färgsättning o dyl.

Typiska Trosahus

Har sadeltak med lutning 27–38 grader.
Har tak som inte är högre än vägghöjden.

Har minst en fönsterbredds väggfält på båda sidor om fönstret utom för glasverandor och burspråk där väggfält saknas.

Har takutsprång.
Har ofta tillbyggnader på gårdssidan.

Har låga socklar.
Har träpanel som ibland delas av listverk.

Har tak täckt med tegel eller slätplåt.
Har entré med förstukvist eller glasveranda som ligger på gården.

Har fasader målade i falurött eller ljusa pastellfärger.
Har snickerier i avvikande färg.

Har höga eller kvadratiska fönster med kvadratiska eller höga rutor.

Har takuppbyggnader i fasadliv.
Har eller har haft symmetriska fasader.

Har ibland fönster, tak, verandor och fasadfält med individuella dekorationer.

Rekommendationer för nya hus i centrala Trosa

Husen bör ha rektangulär planform och ligga vid tomtgräns mot gatan eller ån.

Takuppbyggnader bör utgå frånnock och fasadliv samt vara täckta med sadeltak.

Fasaderna bör kläs med träpanel, som får vara stående eller indelad i olika fält med varierande riktningar.

Husen får förses med tillbyggnader på gårdssidan.
Husen bör ha en ca 40 cm hög sockel av puts eller natur-

Ventilations- och rökkanaler bör gå till symmetriskt placerade skorstenar vid taknock.

Fasaderna bör målas med faluröd slamfärg eller täckmålas i ljusa kulörer.

Husen bör ha sadeltak med lutning mellan 27 och 38 grader.

Taken bör täckas med lertaktegel i matt röd kulör eller falsad skivplåt som målas röd, grön eller svart.

- Fönstren bör vara kvadratiska eller höga med kvadratiska eller höga rutor.
- Fönstren bör placeras så att avståndet till ytterhörn, sockel eller takfot och nästa fönster är minst 90 cm.
- Fönsterfoder, taklister, vindskivor, verandor och förstukvistar får förses med olika typer av dekor, dock ej fönsterluckor.
- Snickerier och dekor bör målas med täckande färg som är ljusare än väggfärgen.
- Entréer bör ligga mot gården och får förses med förstukvist eller glasveranda.

Rekommendationerna ovan ska studeras i varje enskilt fall och anpassningar behöver göras utifrån plats och byggnad som provas.

Centrumförädling och verksamhetsmark

I Trosa stad är handel och service i stor utsträckning lokaliserad till området runt Trosa torg. Det finns även etablering vid Trosaporten men kommunen ser ett värde av en fortsatt utveckling av de centrala delarna. Inom området finns bibliotek, apotek, butiker, bank, restauranger, hotell och mycket mer. Att fortsätta ge goda förutsättningar för näringslivet är av högsta vikt för Trosa kommun. Även ytterligare bostäder skulle kunna stärka området på sikt.

Möjligheten att etablera nya verksamhetsområden är mycket begränsad i Trosa stad. Det kan finnas möjlighet till viss förtätning av befintligt område utmed Industrigatan och Bråtagatan något men kommunens studier har visat att endast Rådmansbackarna skulle kunna möjliggöra ny verksamhetsmark i Trosa stad. Med tanke på att efterfrågan på ny mark är stor har frågan haft hög prioritet i kommunen och nyligen antogs detaljplanen för Rådmansbackarna.

I webbkartan presenteras förslag på framtida verksamhetsområden samt även strategisk mark med inriktning på verksamheter. I beskrivningen presenteras respektive område samt viktiga faktorer att tänka på inför kommande detaljplanering.

Offentlig service

I Trosa stad redovisas en möjlig utbyggnad av Trosagården i framtiden. Idag finns inte behovet men i takt med att befolkningen blir äldre behöver beredskap finnas. Det låga barnafödandet har gjort att behovet av förskolor minskat de senaste åren. Detta kommer att fortsätta i skolan på sikt vilket betyder att det inte finns något tydligt behov att peka ut nya områden för skolor. Dock ser kommunen att vid en fortsatt utbyggnad av bostäder enligt översiktsplanen kan behov uppstå längre fram i planperioden. Därför behöver ett resonemang föras i kommunens lokalstyrgrupp över tid om möjliga lokaliseringar av en ny skola i Trosa stad.

Inom ramen för detaljplanen för Rådmansbackarna planläggs för en ny vårdcentral. Trosa kommun har träffat en avsiktsförklaring med Region Sörmland om att ersätta dagens Trosa vårdcentral med en ny vid infarten till Trosa. Dagens verksamhet byggdes ut under 1970-talet och i takt med att befolkningen ökat har behoven likaså.

Strategisk mark

I Trosa stad markeras områden som strategisk mark. Det betyder att områden står inför förändring inför framtiden men att exakt inriktning kan vara svår att uttala sig om idag. Som medborgare har det dock ett värde att känna till att kommunen någon gång ser en annan användning av marken jämfört med idag. Det kan handla om nya boendeytområden, verksamhetsområden eller en blandning av dessa. I webbkartan ger mer information om respektive område.

Urbana strandzoner,

prioriterad blåstruktur och prioriterad grönstruktur

Översiktsplanen pekar ut områden som prioriterad blåstruktur. Markeringen fungerar delvis på samma sätt som den prioriterade grönstrukturen där området ekologiska och allemansrättsliga värden lyfts fram. Syftet är också att tydliggöra områden som har betydelse för tätortens utveckling. De områden som är markerade är Trosaån från Trosa våtmark till Gästhamnen, Tureholmsholmsviken, inloppet till Trosa samt Östra och Västra Stadsfjärden. Trosaån har stor betydelse för upplevelsen av Trosa stad. genom de regelbundna årensningarna och båtplatser utmed strandpromenaderna och i hamnbassängen ger vattendraget orten sin karaktär och särart. Ån har också betydelse för fiskebeståndet i Östersjön och miljön som kapats vid Trosa kvarn när vandringshindret togs bort stärker den funktionen.

Inloppet till Trosa är en av kommunens entréer och av strategisk betydelse på kort och lång sikt. Att t ex

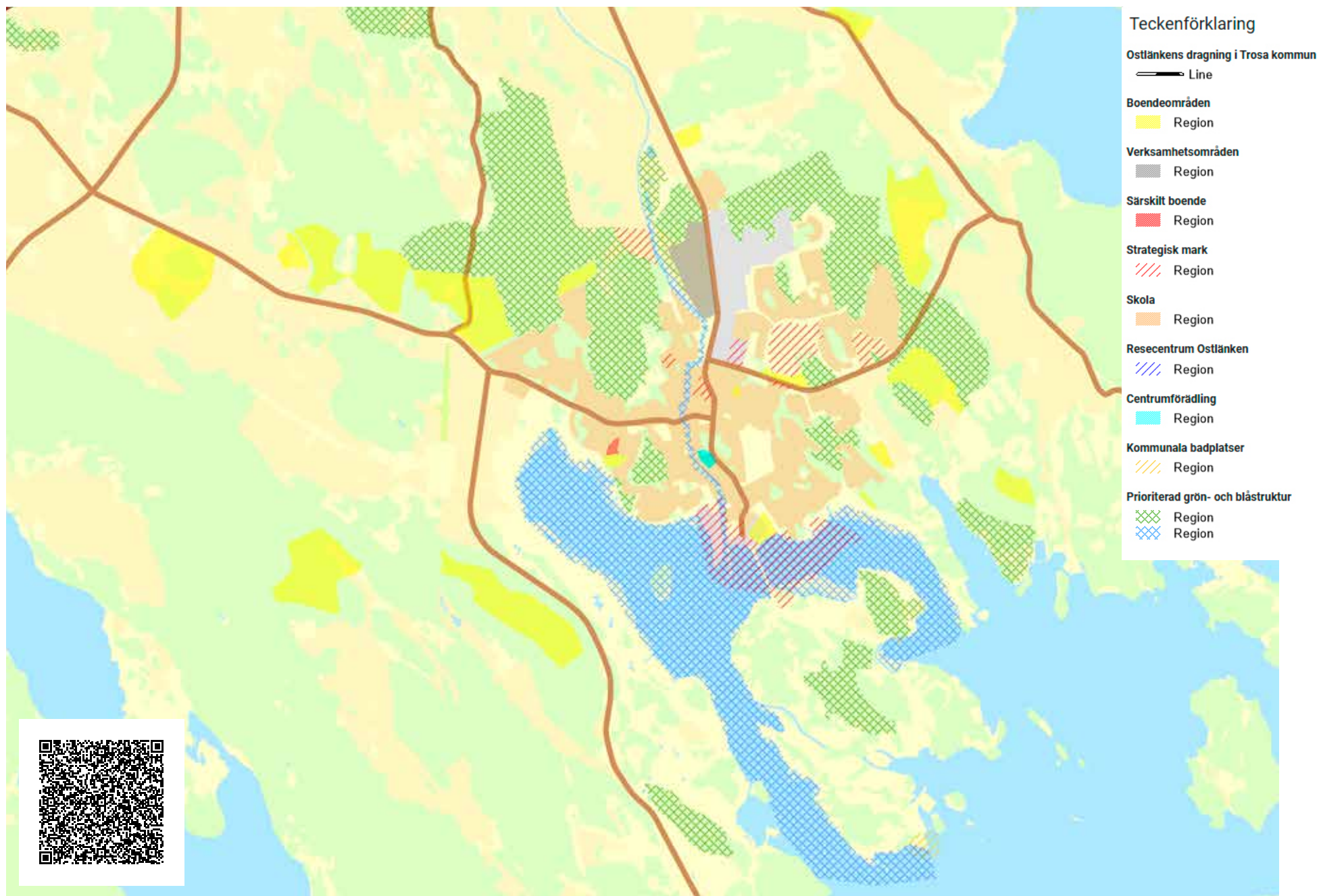
säkerställa tillräckligt djup i farleden är av betydelse såväl för invånare och besökare som för det lokala näringslivet. Stränderna längs stadsfjärdarna är viktiga för tätortens utveckling. Det kan både handla om att långsiktigt trygga båtplatser och gästhamn liksom att tillgängliggöra strandområdet eller möjliggöra byggnation, verksamheter eller parkmiljöer i strandnära läge. Utifrån den tidigare framtagna Kust- och strandplanen för Trosa stad har områden lämpliga för utveckling definierats liksom områden som är viktiga att bevara. Det betyder att det framför allt är utmed de norra stränderna av det markerade området som kan bli aktuella för tätortsutveckling medan naturvärden och bevarande prioriteras utmed de södra stränderna vid Tureholmsholmsviken. Befintliga anläggningar ska förstås vara kvar och kunna underhållas.

För stränder i anslutning till Trosa stad är intentionen att skapa en kombination av strandnära bebyggelse och förbättrad tillgänglighet vid platser som tidigare varit svåra att nå. Detta kan exempelvis uppnås genom krav på promenadstråk i samband med strandnära exploatering. Det förutsätts dock att bebyggelse som planeras inom strandskyddat område bidrar till att stadsmiljön utvecklas sammanhållet. I Trosa stad är utveckling utmed stadsfjärdarna och Trosaån av central betydelse för att tätortsutveckling och för att kommunen i stort ska kunna fortsätta växa på ett välplanerat sätt.

Grönstrukturen i Trosa stad består bl a av parker och bostadsnära grönområden. Utöver detta finns även Trosa våtmark och vattenområden som Trosaån och Stadsfjärdarna. Tillgången och tillgängligheten till bostadsnära natur och större strövområden är god. I planförslaget redovisas särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden som pekas ut och bevaras. Dessa prioriterade grönstukturer har också stor betydelse som spridningsvägar för djur samt utgör viktiga områden för växter och insekter. I webbkartan redovisas prioriterad grönstruktur.

Trafik och kollektivtrafik

Trosa kommun har under senare år arbetat för att förbättra kopplingen mellan buss och tåg och därmed öka tillgängligheten för kommunens invånare. Tidigare har fokus framförallt varit i förhållande till norrgående tåg men nu har även anpassningar skett för att förbättra för södergående. Arbetet har också resulterat i en bättre tillgänglighet för boende i Västerljung och stärkta förbindelser därifrån både till Trosa stad och Vagnhärad. Sammantaget har kommunens arbete resulterat i att fler reser kollektivt där stråket mellan Trosa och Vagnhärad är särskilt tydligt. Utöver planering av kollektivtrafiken är arbetet att minska trängseln i centrala Trosa stad prioriterat. Det tidigare projektet Infart västra Trosa som syftade till att leda om trafik från de centrala delarna och leda trafik som saknade målpunkt inne i Trosa annan väg är avbrutet. Istället har kommunen tillsammans med Region Sörmland och Trafikverket initierat projektet Resväg västra Trosa. Målsättningen är att hitta åtgärder av olika omfattning som bidrar till att sprida trafiken mer jämnt över kommunen och därmed avlasta den riksintressanta stadskärnan.

Västerljung

Kvaliteter att bevara och utveckla

Västerljung har charmen av det lilla samhället kring kyrkan och skolan. Ett vackert odlingslandskap omger samhället samtidigt som närheten finns till stora närströvmråden rika på fornlämningar. En utbyggnad med bostäder stärker orten och ger möjlighet till utvecklad service.

Till Västerljungs identitet och styrkor hör:

- Naturen och kulturlandskapet
- Lugna, trygga boendemiljöer
- Den lantliga miljön
- Skolan
- Aktivt föreningsliv med starkt fokus på ortens utveckling
- Levande näringsliv såväl i tätorten som på landsbygden

Ortens struktur och utveckling

Västerljung ligger i dalgången mellan sjön Sillen och havsvikarna Hållsviken och Tureholmsviken. Dalgången är uppodlad och utgör den centrala odlingsbygden i Västerljungs socken. I öster och väster gränsar bebyggelsen till delvis skogsklädda höjdparter, i norr till öppen åkermark och i söder till järnvägen. Utanför den samlade bebyggelsen finns några mindre hussamlingar med friliggande villor. Västerljung har vuxit upp kring kyrkan och järnvägsstationen och består i huvudsak av friliggande villor. Ungefär hälften av villorna är byggda före 1950 och hälften har tillkommit senare. I början av 1990-talet byggdes knappt 50 bostäder i gruppbyggda småhus i Dalbyområdet vilket senare ledde till utbyggnad av skola, gymnastiksal, bibliotek samt två förskolor. Under 2000-talet har nya bostäder byggts i tätorten men också på landsbygden vilket har gjort att kommundelen har vuxit något dock inte i samma takt som övriga kommunen.

Järnvägen avgränsar orten söderut och den kommer att finnas kvar även efter att Ostlänken tagits i drift vilket

kommer påverka ortens utvecklingsmöjligheter. Själva Ostlänken påverkar framförallt landsbygden. Det finns ett stort antal fornlämningar i området. Ett stråk från kyrkan österut och vidare söderut mot Björke undantas därför till stora delar från ny bebyggelse där delar sedan Översiktsplan 2015 är markerat som prioriterad grönstruktur. Den äldre bebyggelsen kring stationen och kyrkan bör underhållas och vårdas på ett sådant sätt att den tidstypiska karaktären ej förvanskas.

Utgångspunkter och mål för Västerljungs utveckling:

- Västerljungs karaktär av mindre kyrkosamhälle bevaras och utvecklas.
- En måttfull utbyggnad med bostäder kan stärka underlaget för såväl offentlig som kommersiell service.
- Ny sammanhållen bebyggelse ska i huvudsak lokaliseras norr om järnvägen.
- Planera för en struktur som skapar förutsättningar för energieffektivitet och värmetetthet.

Nya boendeområden

Planeringen för Västerljung syftar till att stärka tätorten och möjliggöra för nya utbyggnadsområden i synnerhet norr om järnvägen med närhet till förskola och skola, Norrbyvallen och området runt kyrkan. Hänsyn behöver tas till höga kulturmiljövärden, närhet till järnvägen och anpassning till jordbrukslandskapet.

Nya boendeområden presenteras i webbkartan. Varje område redovisas med en kortare beskrivning av möjlig inriktning och faktorer som behöver särskilt utredas i kommande detaljplaneskede.

Verksamhetsmark och strategisk mark

Trosa kommun har utrett möjligheten att planera för ny verksamhetsmark i tätorterna. I Västerljung finns begränsade möjligheter men ett möjligt utbyggnadsområde har

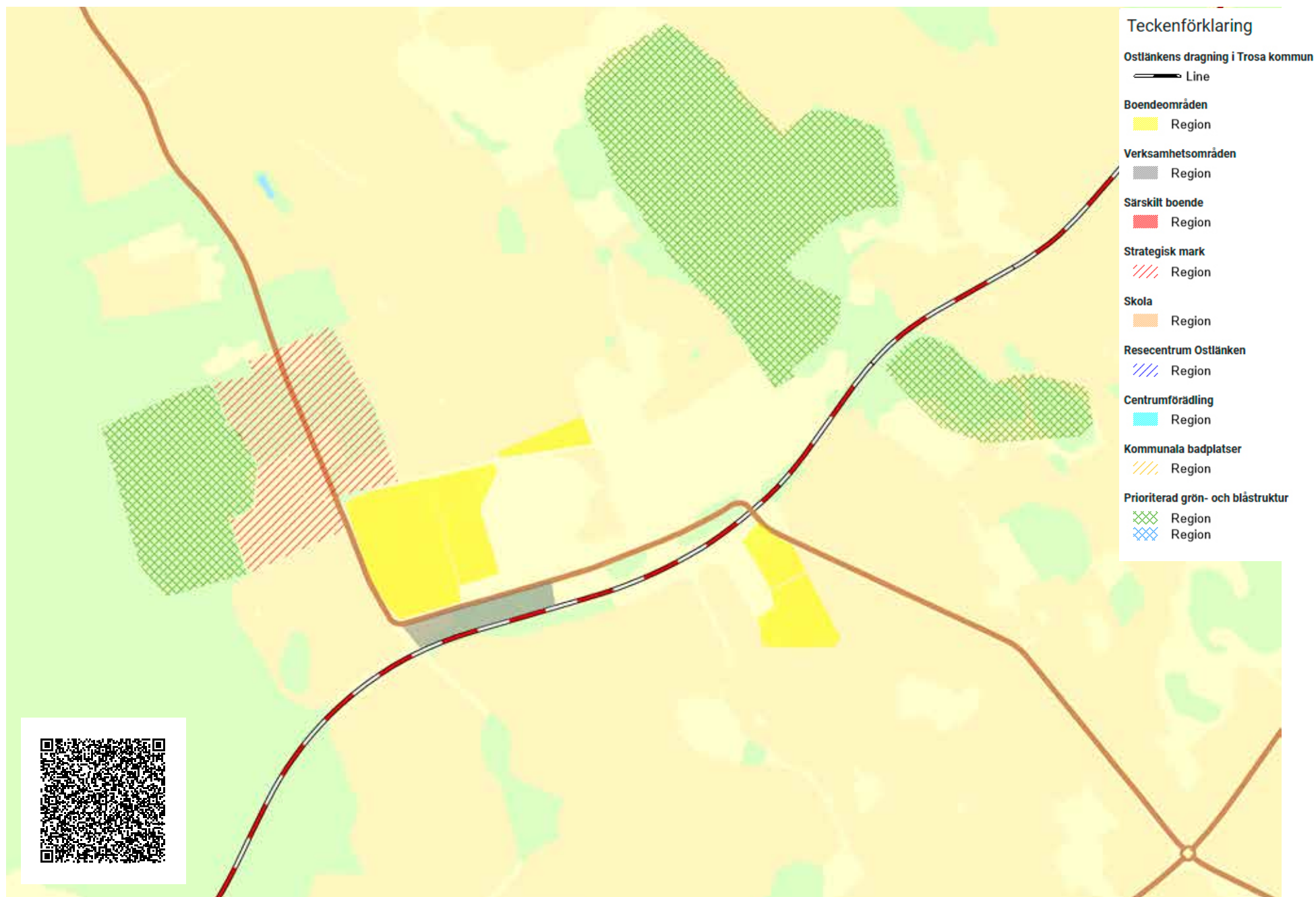
identifierats. Den förutsätter dock förändringar av dagens markanvändning. I orten har även områden markerats som strategisk mark. Dessa områden kan vara inriktade mot bostäder men även annan användning kan vara möjligt. I webbkartan presenteras förslag på framtida verksamhetsområden samt även strategisk mark. I beskrivningen presenteras inriktningen för respektive område samt viktiga faktorer att tänka på inför kommande detaljplanering.

Prioriterad grönstruktur

Västerljung är rikt på grönområden och i de flesta fall finns i dessa områden fornlämningar. Västerljung är en historisk bygd med lämningar av olika av olika slag varav den stora guldskatten är den mest kända. Nordost om tätorten finns ett större gravfält norr om Hammarbyvägen. Inom området har kommunen byggt ett uteklassrum och det finns information om de olika gravfälten på platsen. Utöver naturområdena har kommunen byggt ut Skolparken för både lek och rekreation. I webbkartan redovisas prioriterad grönstruktur i och omkring Västerljung.

Trafik och kollektivtrafik

Västerleden utgör huvudstråket genom Västerljung och Trafikverket är huvudman för vägen. Utmed Västerleden finns hållplatser och en smalare trottoar. Önskemål har funnits att ersätta dagens trottoar med en säkrare gång- och cykelväg men detta har inte varit möjligt att genomföra. Istället har kommunen för avsikt att bygga en gång- och cykelväg via Norrby gata mellan Norrbyvallen och de mer centrala delarna. Dialog pågår med Trafikverket om en förbättrad övergång mellan den kommande gång- och cykelvägen och Norrbyvallen. En passage som är viktig inte minst då Norrbyvallen utgör en viktig målpunkt både som idrottsanläggning men också med sin 24h-butik. Trosa kommun kommer fortsätta arbeta för att stärka kollektivtrafiken till och från Västerljung tillsammans med Region Sörmland.

Byggande på landsbygden

Landsbygden i Trosa är attraktiv för boende vilket märkts under senare år då antalet bygglov och förhandsbesked varit högt. Kommunen ser positivt på en fortsatt utveckling av landsbygden och ger tydliga riktlinjer på vilket sätt ny bebyggelse får tillkomma. Tack vare goda kommunikationer och utbyggd digital infrastruktur finns goda förutsättningar för att kombinera det lantliga boendet med distansarbete och företagande. Förutsatt att ny bebyggelse går att förena med natur- och kulturvärden på platsen samt att friluftslivet inte påverkas negativt ser kommunen positivt på utvecklingen. I detta avsnitt redovisas förslag till rekommendationer för byggande på landsbygden, dvs ej detaljplanlagda områden utanför tätorterna Trosa, Vagnhärad och Västerljung. Inledningsvis beskrivs allmänna riktlinjer för lokalisering och utformning av ny bebyggelse som gäller generellt inom hela kommunen. Därefter redovisas områdesspecifika riktlinjer i vissa geografiskt avgränsade områden.

Allmänna rekommendationer

Vid byggnation på landet är det viktigt att den nya bebyggelsen lokaliseras och utformas i enlighet med kringliggande bebyggelse och med anpassning till landskapet. Hus för permanentboende bör med hänsyn till möjligheten att ordna olika typer av samhällsservice i första hand lokaliseras i närheten av allmänt tillgänglig väg.

Byggande utanför detaljplan – rekommendationer

Tillkommande bebyggelse bör främst ske i form av komplettering av befintliga bebyggelsegrupper. Samhällsbyggnadsnämnden kan dock bevilja bygglov i andra lägen om den nya bebyggelsen går att förena med natur- och kulturvärdena på platsen och om friluftslivet inte påverkas negativt. Det är då av stor vikt att samtliga kriterier uppfylls:

- Lokalisering av ny bebyggelse för helårsboende bör i första hand ske i närheten av allmänt tillgängliga

vägar. Nya byggnader ska inte placeras så att ett rationellt bedrivet jord- och skogsbruk förhindras, vilket bl a innebär att sammanhängande bruksområden på landsbygden inte bör splittras.

- Ny bebyggelse ska präglas av en helhetssyn så att värdefulla natur- och kulturmiljöer inte splittras.
- Vattentäkt med tillräcklig kapacitet och god kvalitet måste gå att ordna för den tilltänkta bebyggelsen. Avloppsvattnet måste genomgå tillräcklig rening med hänsyn till dess sammansättning och till recipientens kapacitet.
- Antalet byggnader per fastighet för bostadsändamål ska anpassas till omgivande och befintlig bebyggelsemiljö. Här gäller som rekommendation att på en fastighet eller samfällighet, som i huvudsak används för bostadsändamål, med areal under 3.000 kvm får endast en huvudbyggnad uppföras.
- Vid lokalisering av nya byggnader ska hänsyn tas till erforderliga skyddsavstånd med anledning av buller i form av trafik, järnväg m m, djurhållning och olika säkerhetsrisker.

Enstaka hus, byar, vid gårdar eller skogspartier/skogsbyr

Generellt gäller att ny enstaka bebyggelse i första hand lokaliseras i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper för att därigenom undvika en olämplig utspridning i det öppna landskapet. Befintliga vägar kan då också samutnyttjas. Komplettering av byar bör ske genom förtätning, där den ursprungliga strukturen kan vara en ledning vid val av lämpliga lägen för nya hus.

Den sörmländska gårdstypen varierar och är i många fall kringbyggd. Den mer eller mindre fast sammanhållna gårdsbebyggelsen bör kompletteras på ett sådant sätt, att dess karaktär av klart avgränsad bebyggelsegrupp inte splittras. Detta är särskilt viktigt då den traditionellt ofta ligger tydligt exponerad i landskapet. Även avstyckning kring bostadshuset bör följa höjdpartiets naturliga gränser mot den öppna marken eller skogsbrynet. Höga torra lägen som lämnar den öppna jordbruksmarken obebyggd är

Jordbruksmark

Jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ Miljöbalken. Trosa kommun menar att produktiv jordbruksmark endast undantagsvis kan omvandlas till annat även om marken i sig har lågt värde enligt äldre klassificeringar. I de fall jordbruksmark påverkas av planförslaget handlar det om begränsade ytor som av olika skäl bedömts ha ett lågt brukningsvärde eller att de har stor betydelse för en fortsatt tätortsutveckling. Den förändrade användningen behöver särskilt motiveras i detaljplan. Att långsiktigt säkra jordbruket inom kommunen har strategiskt betydelse inför framtiden inte minst beredskapsskäl.

Därutöver har jordbruksmarken stor betydelse för hur vårt landskap uppfattas. De öppna markerna är karaktäristiska för Sörmland och Trosa kommun. Mot bakgrund av detta är kommunen kritisk mot omvandling av jordbruksmark från traditionella grödor till exempelvis energiskog och liknande som kraftigt ändrar kulturlandskapet.

Trosa kommun menar att jordbruksmark i vissa fall får tas i anspråk i tätortsnära lägen för bebyggelse och anläggningar om det behövs för att säkerställa en hållbar utveckling av kommunens tätorter. Tillkomst av ny bebyggelse som gynnar generationsväxling i jordbruket eller som innehåller verksamheter som kompletterar jordbruksdriften kan medges på jordbruksmark om inga mer lämpliga alternativ finns. Samtidigt ska ny bebyggelse, vägar och annan infrastruktur placeras så att den inte försvårar ett rationellt jord- eller skogsbruk.

Lokalisering av nya bebyggelsegrupper

Kommunen är i vissa fall positiv till lokalisering av nya bebyggelsegrupper utanför tätorterna. Utöver den grundläggande förutsättningen att bebyggelsen ska gå att förena med natur-, kulturmiljö- och rekreationsvärden på platsen och de generella rekommendationerna för byggande utanför plan, är det främst den aktuella platsen som

styr lämpligheten. Det kan bland annat röra frågor som landskapsbild, estetiska värden och möjligheter att ordna kollektivtrafik. I känsliga lägen kan särskilda krav angående storlek, materialval, färgsättning och avloppslösning komma att ställas. Krav kan också komma att ställas på detaljpanelläggning för att pröva den nya bebyggelsegruppen i ett sammanhang.

Tomtplatsens utformning och val av hustyp

Om grannhuset är placerat längs vägen bör även det nya huset få samma placering. Uthus passar väl in i regionens bebyggelsehistoria, men uthus som t ex garage är en sekundär byggnad som bör få en diskret placering längre in på tomten gärna i närheten av huvudbyggnaden. Även en traditionellt utformad byggnad kan genom en olämplig placering ge ett främmande intryck i landskapet. Hänsyn måste tas till befintliga terrängförhållanden och vegetation. Vid placering i slänt är exempelvis en måttligt hög sockel naturlig. Gammalt och nytt kan förenas på ett harmoniskt sätt genom att ge nya hus en utformning med drag karaktäristiska för den ursprungliga bebyggelsen och med material och färg som är vanliga i trakten. Omfattande markarbete ska undvikas med hänsyn till omgivande miljö.

Områden där krav på detaljplan kan hävdas

I huvudsak är tätorterna och de flesta fritidshusområdena detaljpanelagda där även strandskydd vid behov är hanterat i detaljplanen. I tätorternas närområden eller i andra områden med stort bebyggelsetryck kan krav ställas på att upprätta detaljplan. Krav kan även ställas på att enstaka ny byggnad ska prövas i detaljplan för att säkerställa en framtida ändamålsenlig användning av området eller där en ny enstaka byggnad kan få betydande påverkan på omgivningen. Avsikten med detta är att säkerställa en framtida ändamålsenlig användning av området. Detaljplan kan också krävas i områden där ny enstaka byggnad får betydande påverkan på omgivningen. Generellt utgår PBL ifrån kommunalt huvudmannaskap för allmänna platser. Vid planläggning utanför tätorterna är inriktningen dock enskilt huvudmannaskap för allmän plats.

Lagen om allmänna vattentjänster

I samband med ändringen av Lagen om allmänna vattentjänster som trädde i kraft 2023 regleras att samtliga kommuner ska ha en aktuell vattentjänstplan. Trosa kommun antog sin i slutet av 2023. Den nya lagstiftningen möjliggör för enskilt huvudmannaskap för större gemensamma avloppsanläggningar. Detta är positivt då det tidigare utgångsläget att kommunen alltid ska vara huvudman begränsade möjligheten till en anpassad hållbar lösning.

I områden där detaljplanekrav hävdas är ofta en gemensam avloppsanläggning att föredra. Om antalet tillkommande bebyggelseenheter är tillräckligt stort kan Lagen om allmänna vattentjänster i vissa fall komma att praktiseras. För Trosa kommun finns i dagsläget framför allt två områden som kan omfattas av lagstiftningen, Korsnäs udde och Gisekvarn. Såväl Korsnäs udde som Gisekvarn är i stor utsträckning utpräglade fritidshusområden med begränsade byggrätter och det finns ingen gemensam lösning för vatten och avlopp. Generellt har båda områdena en mycket låg permanentningsgrad. I kommunens vattentjänstplan hanteras framtida anslutningar av fritidshusområden och därmed utbyggnad av det kommunala va-nätet.

Byggnation inom och utanför sammanhållen bebyggelse

Begreppet sammanhållen bebyggelse infördes i Plan- och bygglagen 1987 och har justerats över tid. Med sammanhållen bebyggelsen avses bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs av väg, gata eller parkmark. Samtliga nedanstående kriterier ska vara uppfyllda:

- Bebyggelsen ska bestå av minst 3 byggnader
- Byggnaderna ska vara placerade på minst 2 tomter
- Tomterna ska gränsa till varandra eller skiljas åt endast av en väg, gata eller parkmark

För att klargöra om ett område kan definieras som sammanhållen rekommenderas att göra en avstämning med

Samhällsbyggnadskontoret. Genom de s k Attefallsreglerna finns flera bygglovsbefriade åtgärder med möjlighet att bygga till befintlig huvudbyggnad med en bruttoarea om 15 kvm vid ett tillfälle, bygga takkupor inom vissa begränsningar samt uppföra sk attefallshus på upp till 30 kvm, utöver den sedan tidigare godkända friggeboden på 15 kvm. För både friggebod och attefallshus gäller att byggrätten kan fördelas på flera byggnader men att maximal byggnadsarea är 15 respektive 30 kvm och för tillbyggnaden av huvudbyggnaden gäller bruttoarea. Det betyder 15 kvm i ett plan eller om det exempelvis byggs i två plan 7,5 kvm/plan. För utbyggnad av huvudbyggnad, takkupa eller attefallshus gäller anmälningsplikt. Attefallsreglerna ses just nu över i syfte att göra dem mer generösa. Observera att dispens krävs inom områden med strandskydd.

Kustområdet

Trosas skärgård är en av kommunens viktigaste tillgångar. Här finns höga natur- och kulturvärden och området är mycket betydelsefullt för besöksnäringen. Inom området finns flera naturreservat och den marinbiologiska forskningsstationen på Askö. Flera av kommunens fritidshusområden är belägna här. Kustområdet omfattar skärgårdens övärld och fastlandets kustnära delar. I de yttre delarna råder restriktivitet för ny bebyggelse och detaljplaner såväl på öar som fastland. Vid prövning av ny bebyggelse ska den enskildes intresse att utveckla sin fastighet vägas mot de höga natur-, kultur- och friluftsvärdena, samt till övriga allmänna intressen som finns i området, som exempelvis turism. Utmed kusten råder utökat strandskydd på upp till 300 m om det inte finns en detaljplan som reglerar annorlunda. Kommunen lägger särskilt stor vikt vid de generella rekommendationerna avseende lokalisering och val av tomtplats m m inom området.

Ny bebyggelse får tillkomma som komplettering av befintliga bebyggelsegrupper under förutsättning att mark, som bedöms vara av allemansrättsligt intresse och/eller

av intresse för natur eller kulturvärden inte tas i anspråk. Detaljplanekrav kan i vissa fall hävdas för tillkommande bebyggelse. Bostäder som är nödvändiga för bedrivande av befintliga verksamheter och för succession inom familjeföretag tillåts. För att möjliggöra att nya verksamheter kommer till stånd som står i samklang med bevarande av natur- och kulturvärdena, ska byggnader för dessa verksamheters behov samt bostäder som är nödvändiga för verksamhetens bedrivande tillåtas.

Strandskydd

Strandskydd råder vid havet och vid sjöar och vattendrag. Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde). Området får av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att tillgodose strandskyddets syften. Inom Trosa kommun är strandskyddsområdet utökat till upp till 300 meter för stora delar av havskusten.

Sedan 1 juli 2025 gäller delvis nya strandskyddsbestämmelser. Några av förändringarna innebär att det generella strandskyddet tas bort vid insjöar mindre än en hektar stora och vattendrag smalare än två meter. Strandskyddet tas även bort vid sjöar och vattendrag som anlagts efter 1975. Dessutom kommer strandskydd inte per automatik att återinträda om en äldre detaljplan ersätts med en ny. För aktuell information rörande gällande strandskyddslagstiftningen hänvisas till kommunens hemsida.

Inom strandskyddsområde får inte:

- nya byggnader uppföras.
- byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar

eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt.

- grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i de två punkterna ovan, eller åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur eller växtarter.

Förbuden gäller dock inte:

- byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.
- verksamheter eller åtgärder som har tillåts av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § Miljöbalken eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.
- kommunen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet i 7 kap 15 § Miljöbalken om det finns särskilt skäl enligt 7 kap 18 § och dispensen avser något annat än det som anges i 7 kap 18 a § 1 och 2 Miljöbalken. Om dispens meddelas, ska kommunen bestämma i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet.

För att strandskyddet ska kunna upphävas förutsätts att:

- den planerade bebyggelsen bidrar till en sammanhållen utvidgning av stadsmiljön.
- stränderna långsiktigt säkerställs som tillgängliga för allmänheten och för växt- och djurlivet.
- biotoper och viktiga rekreationsstråk redovisas som parkmark i detaljplan, d v s skyddas från exploatering. Viktigt att notera är att man för vissa typer av åtgärder utöver strandskyddsdispens även kan behöva ytterligare tillstånd såsom exempelvis bygglov eller marklov.
- åtgärden är förenlig med de särskilda skäl miljöbalken anger samt att åtgärden inte strider mot strandskyddets syften.

Trosa kommun har en ambition att tillgängliggöra och lyfta fram strandområdena i Trosa stad. Ett sätt att kunna göra det är att kombinera strandnära bebyggelse inom tätorten med att öppna upp med gångstråk och naturstigar samt att kunna klippa vassen inom avgränsade områden. Det är nödvändigt att strandskyddet kan hävas i Trosa tätorts strandområden för att staden ska kunna växa välplanerat. Exakt hur detta ska ske måste dock bedömas från fall till fall eftersom förutsättningarna på respektive plats kan skilja sig åt. Frågan kan bli aktuell i såväl bygglovsprövning som i detaljplaner.

Tillståndsgivning strandskydd

Trosa kommun är strandskyddsmyndighet och beslutar om strandskydd, i form av dispenser och i detaljplaner, inom kommunens geografiska områden med några undantag då Länsstyrelsen är beslutande. Det gäller när ärendet gäller järnväg eller allmän väg, åtgärder inom naturskyddsområden och statligt skyddade områden såsom Natura 2000. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kommunen i strandskyddsärenden och kan besluta att pröva och ändra kommunens beslut om att bevilja dispens. Länsstyrelsen kan även upphäva ett antagandebeslut av en detaljplan om strandskyddet inte hanterats i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

Landsbygdsutvecklingsområden, LIS

Trosa kommun saknar områden som uppfyller kraven för landsbygdsutvecklingsområden, s k LIS-områden.

Samrådsområden

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 11 kap 12 § Plan- och bygglagen 2010:900 att beslut om förhandsbesked och bygglov för nya byggnader och tillbyggnader som inte är att anse som kompletteringsåtgärder enligt 9 kap 31 a § Plan- och bygglagen 2010:900, inom de områden som är av betydelse för totalförsvaret skall prövas av

Länsstyrelsen. Utpekade samrådsområden finns redovisade i webbkartan och är av sådant intresse och förordnandet syftar till att så långt möjligt skydda områdena mot ny- och tillbyggnader som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. I Trosa kommun gäller detta delar av Askö och Tureholmshalvön.

Skydd för vattenförsörjning

Inom kommunen finns två kommunala vattentäkter samt ytterligare några enskilda. De kommunala täkterna skyddas av föreskrifter och skyddsområden. Inom dessa råder särskilda förutsättningar för byggnation och att t ex anlägga brunn, värmeanläggning eller enskild avloppsanläggning. Arbete pågår att ge Sörtuna vattentäkt nya skyddsområden och föreskrifter.

Byggförbud invid allmänna vägar

Med hänsyn till trafiksäkerheten gäller generellt byggförbud inom 12 meter från vägområdet enligt 47 § Väglagen. Bestämelsen gäller endast områden som inte är detaljplanlagda.

Byggförbud kring kraftledningar

Med hänsyn till nedfallande kraftledningar och magnetiska fält anger anger starkströmsföreskrifterna från Elsäkerhetsverket, ELSÄK-FS 2022:1, skyddsavstånd, höjder och föreskrifter beroende på anläggning. Detta behöver beaktas såväl i enskilda bygglov som i detaljplaner.

Fördjupningsområden

Fördjupningsområden omfattar områden utanför tätorterna där kommunen kan se ett behov av ytterligare studier. Skälet att lyfta fram dessa områden specifikt är att det i dessa tätortsnära områden råder ett större bebyggelsetryck än på övriga landsbygden. Dessa områden hanteras därför separat med särskilda rekommendationer.

Trosaåns dalgång

Trosaån rinner från sjön Sillen via Vagnhärad och Trosa till

Östersjön genom en uppodlad dalgång, inramad av bergs- och moränhöjder. Det är en jordbruksbygd med många fornlämningar, gårdar och sockenstugor. Under bronsåldern var dalgången en del i leden till Mälaren. Det största bosättningsområdet finns i Vagnhärad.

På ett ovanligt tydligt sätt kan man i landskapet se vattnets betydelse för bygdens lokalisering. I takt med landhöjningen har bebyggelsen utvecklats från höjdpartierna under sten- och bronsåldrarna via övergångszonen mellan morän och lera under järnåldern till dalgångens botten under modern tid. Området har varit en betydelsefull plats från bronsålder till senmedeltid.

Trosaåns dalgång är ett riksintresse för kulturmiljövården. Området omfattar stora delar av Vagnhärad tätort samt delar av Hunga strövområde. Trosaån är av stort intresse för naturvården. Förutom betydelsen för landskapsbilden har den stort värde för fritidsfisket och det rörliga friluftslivet. Rekommendationsområdets avgränsning har anpassats till befintliga vägar och vegetationsgränser. Observera att områdets avgränsning inte innehåller hela det område som är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården.

Rekommendationer

Landskapet bör hållas öppet och skogsplantering inte tillåtas. Närsaltbelastning och utsläpp av andra skadliga ämnen bör begränsas. En skyddszon gentemot Trosaån för vissa typer av verksamhet är positivt för att minska miljöbelastningen, t ex genom att djurhållning undviks nära åstranden. Kompletteringar av befintliga bebyggelsemiljöer kan godkännas och byggnation i de delar av riksintresseområdet som är belagda inom Vagnhärad tätort bedöms inte påverka riksintressets kärnvärden i någon större utsträckning.

Hunga strövområde

Hunga strövområde är ett värdefullt närströvområde som

sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter, exempelvis orientering, alpin skidåkning och längdåkning, vilket främst märks i de norra och sydliga delarna nära tätorterna. Söder om Vagnhärad finns belysta motionsspår och i anslutning till Trosa passerar Sörmlandsleden och ytterligare ett belyst spår. När det är möjligt anläggs skidspår i och i anslutning till området.

Det aktuella området består i väster av ett småbrutet jordbrukslandskap med inslag av bebyggelse. Bebyggelsen i området är i huvudsak traditionellt placerad, i skiljelinjen mellan skog och öppen mark. I öster och nordost dominerar skogen men även här finns viss bebyggelse. Bergsområdet i söder är bevuxet med barrblandskog och saknar i stort sett bebyggelse. Topografiskt dominerar området av fem bergshöjder som når nivåer mellan 38 och 52 meter över havet.

Den norra delen av området vid Hunga Gård består av ett småskaligt kulturlandskap med mycket känslig landskapsbild. Utöver dessa upplevelsevärden används denna del flitigt för bland annat längdskidåkning.

Vid Hunga gård bedrivs ett aktivt jordbruk och stora delar av Hungaområdet utgörs av åkermark och skogsbetemark. En stor del av Hunga ingår i riksintresset Trosaåns dalgång. På några ställen finns fornlämningar från brons- och järnålder. Ny bebyggelse får inte riskera att påtagligt skada riksintresset.

Rekommendationer

Med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsetrycket i området provas ny bebyggelse med restriktivitet i varje enskilt fall. Stor hänsyn ska tas till områdets höga friluftsvärden och övriga allmänna intressen. Pågående markanvändning får inte avsevärt försvåras. Etablering av ny bostadsbebyggelse får i princip inte tillkomma, däremot

kan om- och tillbyggnader av befintliga hus godkännas under förutsättning att det handlar om mark som inte bedöms vara av allemansrättsligt intresse. Bostäder som är nödvändiga för bedrivande av befintliga verksamheter och för succession inom familjeföretag kan dock tillåtas.

Hunga Stene

Området ansluter till Hunga strövområde, gränsar till Vagnhärad och Trosa samt avgränsas av Studsviksvägen och Västerljungsvägen. Området består av ett småbrutet jordbrukslandskap.

Rekommendationer

Komplettering av befintliga bebyggelsegrupper är i stora delar möjliga. Hänsyn ska tas till kulturmiljövårdens, naturvårdens och friluftslivets intressen. I områdets södra del, i anslutning till Västerljungsvägen.

Hillesta – Långbro – Skällberga – Ekebonäs

Området omfattar dalgången mellan sjön Sillen och Tureholmshalvön förutom avgränsningen runt Västerljungs samhälle och Tureholms slott. Det utgörs av ett öppet landskap som domineras av åkrar och hagmarker. På höjdpartierna finns talrika frönlämningar.

Rekommendationer

Mindre kompletteringar av befintliga bebyggelsegrupper är möjliga under förutsättning att hänsyn tas till kulturmiljövården och befintliga verksamheter.

Tureholmshalvön

Sydväst om Tureholms slott ut mellan Hållsviken och Tureholmshalvön sträcker sig Tureholmshalvön ut mot kusten. Området präglas av blandad skog, bebyggelse inom stråk som både är detaljplanlagda men också utbyggda utanför dessa områden. Utmed kuststräckan finns områden med högt bebyggelsetryck där detaljplanekrav kan

hävdas. Under senare år har ny bebyggelse tillkommit såväl genom förhandsbesked men också genom förtätning av befintliga områden. Gällande detaljplaner är från 1960-talet och framåt och deras bestämmelser och reglering av markanvändning kan idag upplevas som otidsenliga. I vissa fall har detaljplanerna inte genomförts som det var tänkt från början vilket gör att enskilda fastighetsägare har svårt att utnyttja sin fastighet.

Kommunalt vatten- och avlopp finns utbyggt till Uddby, Lagnövik och Hagstugan och det är möjligt att fortsätta utbyggnaden. Under senare år har antalet ansökningar om förhandsbesked ökat liksom intresset att bosätta sig permanent. Kommunen har även fått in en förfrågan om en större utbyggnad av bostäder och bryggor vid Gillbergsvik och det finns ett uppdrag att ta fram planprogram för detta. Syftet är att möjliggöra byggnation av bostäder i anslutning till befintlig fritidshusbebyggelse, tidigare barnkoloni och infrastruktur utanför strandskyddat område samt att ersätta befintliga bryggor med en gemensam där ytterligare bryggplatser också skulle kunna anordnas. En förtätning invid befintlig bebyggelse har bedömts vara möjligt men lokalisering och etablering inom strandskyddat område behöver utredas ytterligare.

Rekommendationer

På Tureholmshalvön har antalet förhandsbesked ökat under senare tid. Vid fler fastigheter ställer kommunen krav på detaljplan. I och med att kommunalt vatten och avlopp byggs ut, har också intresset ökat för att förtäta befintliga områden som är anslutna till nätet. Kommunen ställer sig positivt till etableringar i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur under förutsättning att det inte äventyrar rekreations-, natur- och kulturmiljövården i området. Ny etablering kan också bidra till att det kommunala vatten- och avloppsnätet byggs ut ytterligare, vilket generellt sett är positivt för övriga befintliga fastigheter med enskilda

avloppslösningar. Kommunens vattentjänstplan redovisar en möjlig fortsättning av det kommunala va-nätet. Avstyckningar kan omfattas av kommunens beslut om medfinansiering av trafikåtgärder i västra Trosa och då tecknas ett exploateringsavtal för att reglera detta. Kommunen ser positivt på att området får ändamålsenliga detaljplaner som speglar förhållandena på platsen och att utveckling sker inom definierade stråk utmed kuststräckan. Det finns även områden i de inre delarna av halvön som är lämpliga för ny bebyggelse. Mindre avstyckningar kan hanteras inom ramen för förhandsbesked men i mer komplexa eller omfattande fall krävs detaljplan. Även andra etableringar kan komma att prövas i nya detaljplaner i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur eller där det på annat sätt kan vara lämpligt. Det kan även bli aktuellt att pröva ny bebyggelse inom eller i anslutning till riksintresseområdet för Tureholm.

Sund och Lövsta

Sund är beläget ca 5 km nordväst om Vagnhärad utmed sjön Sillens östra strand. Bebyggelsen ligger naturskönt och utgörs av friliggande småhus för både helårsboende och fritidsboende. I Sund överväger andelen helårsboende och området betraktas som tätort enligt Statistiska centralbyråns definition (fler än 200 invånare). Totalt finns 192 fastigheter inom området. Området är planlagt och försörjs av ett eget vatten- och avloppsnät.

Lövsta är naturskönt beläget ca 7 km väster om Vagnhärad utmed sjön Sillens östra strand. Bebyggelsen utgörs av friliggande småhus med en hög andel helårsboende, men även i mindre omfattning fritidsboende. Totalt finns drygt 50 fastigheter inom området vilka är detaljplanlagda och anslutna till ett gemensamt vatten- och avloppsnät. Sund liksom Lövsta kommer att gagnas av Ostlänken och dess kommande resecentrum. Området kommer kopplas närmre till tätorten och dess utbud av service. På sikt

kommer kopplingen med cykel att förstärkas. I förslag till ny översiktsplan redovisas några möjliga utbyggnadsområden i framtiden som strategisk mark. Det finns även områden mellan Sund-Lövsta och resecentrum norr om E4 som idag utgörs av verksamhetsområden.

Rekommendationer

Hela stråket från E4 till sjön Sillen och mot kommungränsen mot Gnesta utgör ett möjligt framtida utvecklingsområde. Inför kommande planperiod föreslås att en fördjupningsstudie tas fram för området som stöd för framtida detaljplaner och planering av infrastruktur. Med tanke på närheten till Ostlänken bedöms område ha stor potential både för nya bostäder och möjligen även verksamheter.

Övriga samhällen och fritidshusområden

I Trosa kommun finns ett antal fritidshusområden som i olika grad är permanentbebodda. De flesta ligger vid kusten medan övriga är belägna vid kommunens insjöar. För samtliga områden som listas nedan finns gällande detaljplaner som bland annat reglerar vad och hur mycket man får bygga på respektive fastighet.

Tofsö

Tofsö ligger i sydvästra delen av kommunen utmed Källviksvägen och gränsar till det naturreservatet Nynäs. Bebyggelsen utgörs av småhus med relativt små byggrätter mest lämpade för fritidsboende. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 17 km. Tofsö omfattar 170 fastigheter. En kommunal avloppslösning finns för områden men enligt en nyligen lagakraftvunnen dom tillåts fortfarande enskilda avloppsanläggningar inom området.

Gisekvarn

Gisekvarn ligger norr om väg 219 angränsande till Nynäs naturreservat och naturskönt utmed Gisesjön. Bebyggelsen utgörs av småhus med relativt små byggrätter

mest lämpade för fritidsboende. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 11 km. Totalt handlar det om ca 120 fastigheter. Gisekvarn är reglerat i flera detaljplaner och särskilda restriktioner finns för avloppshantering i området för att säkerställa vattenkvaliteten i Gisesjön.

Viksnäs

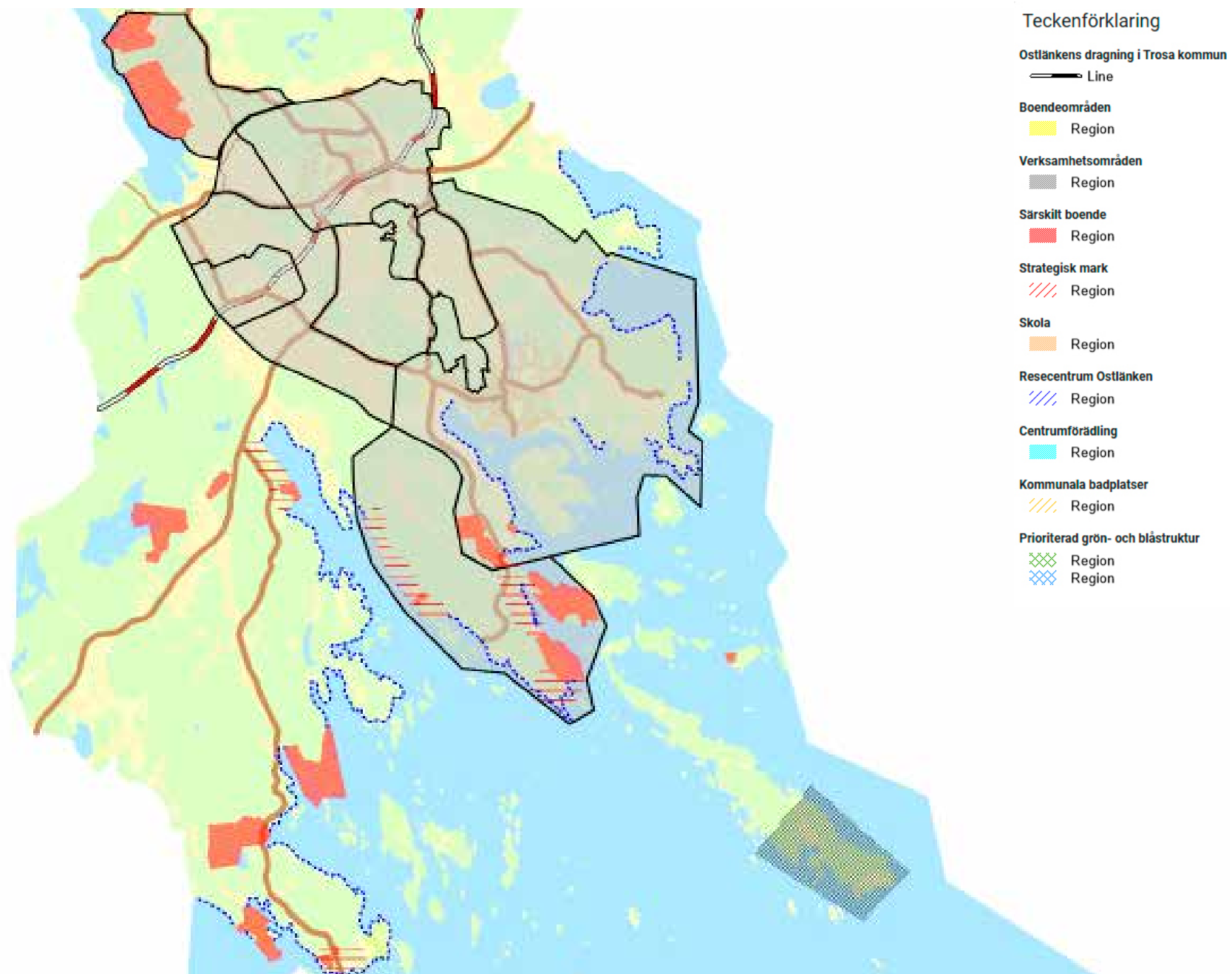
Viksnäs ligger i sydvästra delen av kommunen utmed Källviksvägen. Bebyggelsen utgörs av småhus för fritidsboende. Avståndet från de ca 70 fastigheterna till både Trosa och Vagnhärad är ca 16 km. Området är detaljplanlagt och varje fastighet har sin egen enskilda vatten- och avloppslösning.

Mättinge

Mättinge ligger i sydvästra delen av kommunen nära Källviksvägen. Bebyggelsen utgörs av varierande hus, primärt för fritidsboende och totalt rymmer ca 30 fastigheter inom området. Avståndet till både Trosa och Vagnhärad är ca 18 km. Mättinge är detaljplanlagt i olika etapper. Vatten- och avlopp är hanterat enskilt på varje fastighet.

Källvik

Källvik ligger i sydvästra delen av kommunen ungefär 2 mil från både Trosa och Vagnhärad. Bebyggelsen utgörs huvudsakligen av småhus för fritidsboende. Inom området finns även ett antal helårsbostäder. Källvik är ett viktigt landfäste där allmän väg ansluts till en allmän brygga. Totalt finns ca 60 fastigheter inom området. Området är reglerat i flera detaljplaner och inom området finns en gemensam avloppslösning.

Vision Trosa kommun 2050**Vad är en översiktsplan?**

Demokrati och inflytande

Översiktsplanen ett prioriterat dokument med grunden i

Fastlagd kurs för Trosa kommun

Agenda 2030, nationella och regionala mål

Kommunens bostadsförsörjningsansvar

Hållbarhet och tillväxt

Ekologisk hållbarhet

Social hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet

Trosa i regionen

Aktuella mellankommunala frågor

Tillväxt i balans

Hållbarhet och ekosystemtjänster

Befolkning, bostäder och service

Befolkning

Bostadsbyggande

Kommersiell och offentlig service

Utblickar mot 2050

Vagnhärad

Trosa

Västerlång och landsbygden

Näringsliv och besöksnäring

Planering för fortsatt näringslivsutveckling

Jordbruk och livsmedelsproduktion

Besöksnäring

Natur och friluftsliv

Gröna och blå värden

Kulturmiljö i Trosa kommun

Värdefulla kulturmiljöer i Trosa kommun

Kommunikationer

Ostlänken

Vägnätet i kommunen

Gång- och cykelvägar

Kollektivtrafik

Parkeringar

Skärgården

Flyg och säkerhet

Digital infrastruktur

Tekniska system

Vatten och avlopp

Dricksvatten

Avlopp

Dagvatten

Enskilda avlopp

Fjärrvärme

Förnybar energi

Värmeuttag i mark och vatten

Bevattnings

El

Master

Avfall

Bergtäkt

Risker, hälsa, kris och beredskap

Kris och extraordinära händelser

Hälsoskydd i den fysiska planeringen

Oljeskyddsplan

Risker relaterat till ett förändrat klimat

Risker inom trähusbebyggelsen i Trosa stad

Översiktsplanen och ett förändrat klimat

Energi och klimatplan för Trosa kommun

Klimatarbetet i den fysiska planeringen

Underlag till kommunens arbete

Klimatanpassningsarbete

Riksintressen

Gällande riksintressen i Trosa kommun

Enligt miljöbalken 3 kap

Enligt miljöbalken 4 kap

Planförslag

Balans mellan tillväxt och bevarande

Bygglövbefriade åtgärder

Läsanvisning

Boendeområden

Verksamhetsområden

Resecentrum

Centrumförädling

Strategisk mark

Prioriterad grönstruktur

Offentlig service

Kultur och fritid

Vagnhärad

Kvaliteter att bevara och utveckla

Vagnhäradstruktur

Planeringshistorik

Ostlänken

Utgångspunkter för utveckling av Vagnhärad:

Nya boendeområden

Centrumförädling och Verksamhetsområden

Offentlig service

Strategisk mark

Prioriterad grönstruktur, urbana strandzoner och

prioriterad blåstruktur

Trafik och kollektivtrafik

Trosa

Kvaliteter att bevara och utveckla

Trosa stads utveckling

Exploateringstryck och balans

Utgångspunkter för utveckling av Trosa stad:

Nya boendeområden

Bebyggelsestruktur och arkitektur

Centrumförädling och verksamhetsmark

Offentlig service

Strategisk mark

Urbana strandzoner, prioriterad blåstruktur och prioriterad

grönstruktur

Trafik och kollektivtrafik

Västerlång

Kvaliteter att bevara och utveckla

Ortens struktur och utveckling

Nya boendeområden

Verksamhetsmark och strategisk mark

Prioriterad grönstruktur

Trafik och kollektivtrafik

Byggande på landsbygden
Allmänna rekommendationer
Byggande utanför detaljplan – rekommendationer
Enstaka hus, byar, vid gårdar eller skogspartier/skogsbyn
Jordbruksmark
Lokalisering av nya bebyggelsegrupper
Tomtplatsens utformning och val av hustyp
Områden där krav på detaljplan kan hävdas
Lagen om allmänna vattentjänster
Byggnation inom och utanför sammanhållen bebyggelse
Kustområdet
Strandskydd
Tillståndsgivning strandskydd
Landsbygdsutvecklingsområden, LIS
Samrådsområden
Skydd för vattenförsörjning
Byggförbud invid allmänna vägar
Byggförbud kring kraftledningar
Fördjupningsområden
Trosaåns dalgång
Hunga strövområde
Hunga Stene
Hillesta – Långbro – Skällberga – Ekebonäs
Tureholmshalvön
Sund och Lövsta
Övriga samhällen och fritidshusområden
Tofsö
Gisekvarn
Viksnäs
Mättinge
Källvik

www.trosa.se/op26
N 58° 53' 38" Ö 17° 33' 8"

Översiktsplan 2026

Trosa kommun

Granskningshandling 2025-10-20